

Літаратура і Мастацтва

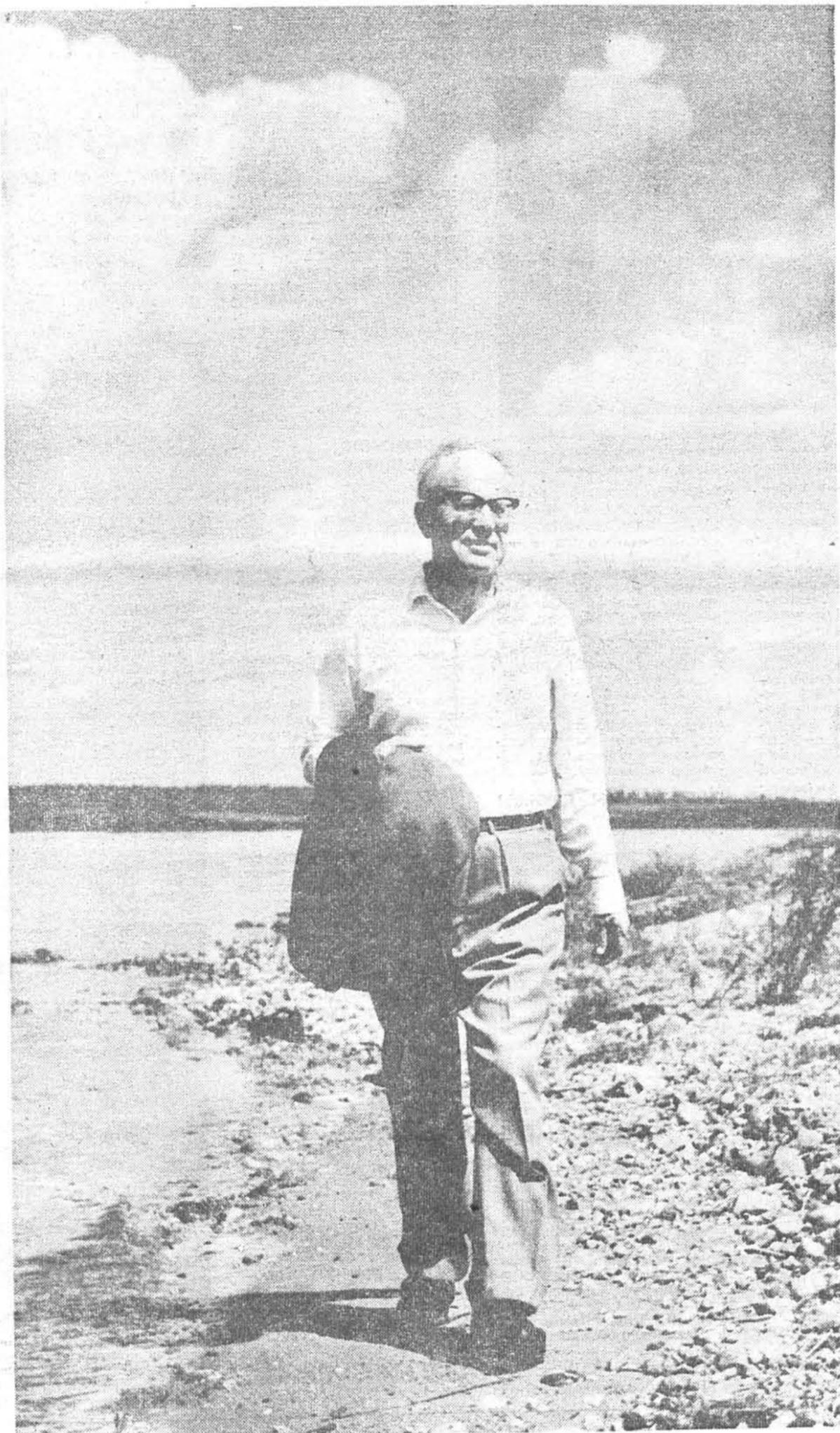
ВЫДАЕЦА
3 1932 г.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

№ 26 [2760]

Пятніца, 27 чэрвеня 1975 г.

Цана 8 кап.

НЕТАРОПКАЙ хадой ідзе па зямлі чалавек. Па зямлі, што ўзгадала яго, дала сілы і натхненне для творчасці. Яе, гэтую зямлю, вечна маладую ў сваёй квецені, апяваў ён у гады юнацтва, з палкім словам змагара звяртаўся да яе ў грозныя гады вайны, і цяпер, калі за плячамі сем дзесяткаў, па-маладому славіць яе росквіт Пятрусь Усцінавіч Броўка...

Я не магу на вас забыцца,
Вы ўсе са мной,
Як нават сплю.
Не, вы скажыце, вы скажыце,
Чаму я гэтак вас люблю?
Бярозу тую — мнагапалчку,
Што ля бацькоўскага двара,
І тую рэчачку Вушачку,
Якой далёка да Дняпра...

Вялікі неабсяжны паэтычны свет, створаны П. Броўкам. У ім шмат дабрыні і душэўнай шчодрасці, у ім чалавечая сардэчная і сыноўняя любоў, у ім радасць, надзеі, спадзяванні і трывогі, — усё, чым жыве наш сучаснік, грамадзянін неспакойнага дваццатага стагоддзя.

Мы ўсе любім паэзію Петруся Усцінавіча. Яна ўвабрала ў сябе і пах чабору, і гоман крыніц, і ззянне вясёлкі над лугам, і шырокую каласістую ніву, і магутныя «БелАЗы». Усё блізкае, дарагое, знаёмае з маленства ў творах паэта набывае асаблівае значэнне. Яно становіцца часцінкай агульнанацыянальнага, і плыве па краіне, выходзіць далёка за яе межы цудоўнае слова, што нарадзілася ў думках сына Беларусі.

Петрусю Усцінавічу — семдзесят. І сёння ўсе мы, прыхільнікі ягонага таленту, рады выказаць юбіляру свае найлепшыя думкі і пачуцці.

Матэрыялы, прысвечаныя 70-годдзю П. Броўкі, чытайце на стар. 4—6.

Віншuem!

Указам Прэзідыума Вархоўнага Савета БССР за вялікія заслугі ў развіцці беларускай савецкай літаратуры і ў сувязі з сямідзесяцігоддзем з дня нараджэння пісьменнік Броўка Пётр Усцінавіч узнагароджан Ганаровай граматай Вархоўнага Савета Беларускай ССР.

У гасці да англійскіх пабрацімаў

Па запрашэнню Нотынгемскага муніцыпалітэта 24 чэрвеня ў Вялікабрытанію вылезла група ўдзельнікаў мастацкай самадзейнасці Палаца культуры Беларускай ССР. Жыхары Нотынгема — мінскага пабраціма — і іншых англійскіх гарадоў пазнаёмяцца з беларускай і рускай народнай творчасцю, паслухаюць творы сучасных кампазітараў рэспублікі. Інжынер Генадзій Латышаў выкапае арыю з оперы Аляксея Туранкова «Кветка шчасця» і лірычную песню Юрыя Семянякі «Ты мне вясною прыснілася». Аспірантка Белдзяржкансерваторыі Таццяна Чанцова сыграе на цымбалах «Танцавальную сюіту» Іосіфа Жыновіча і фрагменты з «Палескіх сюіты» Яўгена Глебава. Швачка Валянціна Прыма ўключыла ў канцэртную праграму рускія народныя і сучасныя жартоўныя песні.

Ленныя нумары са свайго шырокага рэпертуару павезлі з замежжым сябрам салісты народнага ансамбля танца «Вясёлка» — інжынеры Уладзімір Юхновіч і Генадзій Лазоўскі, піянерважатая Валянціна Агароднікіна і студэнтка БДУ імя У. І. Леніна Наталля Рошчына. Яны пакажуць «Беларускую польку», традыцыйную «Бульбу», лірычную «Сударушку» і рускія народныя танцы «Балалайка».

У Вялікабрытаніі ўдзельнікі самадзейнасці Палаца культуры Беларускай ССР прабудуць да 3 ліпеня і дадуць за гэты час шэсць канцэртаў.

БЕЛТА.

3 АДЗЫ 3 ДЫПЛОМАМІ

Магілёўскі фотакінаклуб «Вясёлка» быў удзельнікам усеагульнага конкурсу «Фотагумарына-75», які п'ядаўна праішоў у Адзсе. За калекцыю гумарыстычных здымкаў клуб узнагароджан ганаровым прызам і ўдасцен дэплама III ступені.

Сярод пераможцаў «Фотагумарына-75» — магіляўчане А. Талкачоў і З. Шэгельман.

УСМЕШКІ СЯБРОЎ

З вялікім поспехам прайшлі ў гомельскім Палацы культуры чыгуначнікаў імя У. І. Леніна канцэрты кіеўскага мюзік-хола. У прадстаўленні «Кіюляне дораць усмешку» ўдзельнічалі харэаграфічны ансамбль «Вясна», канцэртна-эстрадны аркестр «Славуціца» і салісты ўкраінскай эстрады.

У канцэртах выконваліся народныя і сучасныя эстрадныя песні і танцы.

НА РУСКАЙ МОВЕ

Кнігі Аляксея Кулакоўскага педнаразова выходзілі ў перакладах на рускую мову. Вось і нядаўна выдавецтва «Советский писатель» выпусціла яго раман «Снежкі зведання і пазведання». Аўтар перакладу М. Гарбачоў.

ЯРКАЯ ПАЛІТРА СВЯТА

КІЕУ, 23. (БЕЛТА). Вось ужо тыдзень на Украіне працягваюцца Дні літаратуры і мастацтва Беларускай ССР. Са сцэн лешых тэатраў, канцэртных залаў, дамоў культуры гучаць беларускія музыка і песні, паэтычнае слова, сваё мастацтва дэманструюць кінематаграфісты і мастакі.

Гасцінна раскрывае свае дзверы Палац культуры «Украіна». Ды і як не ўвайсці сюды — на дзверы ж чэрвень, духмяны, салодкі месяц, якому верным спадарожнікам служыць песня.

У мінулыя пятніцу большасць творчых калектываў адправілася з Кіева ў паездку па Украіне. Данбас і Прыкарпацце — такія маршруты паўпрадаў нашага мастацтва і літаратуры. З імі паехалі і члены афіцыйнай дэлегацыі Беларускай ССР, якая прыбыла для ўдзелу ў дніх.

Разам з тым свята культуры нашай рэспублікі працягваюцца і ў сталічным Кіеве. Асабліва з вялікай нагрукі працавалі артысты Дзяржаўнага сімфанічнага аркестра БССР. У Калоннай зале імя Н. Лысенкі пад кіраўніцтвам народнага артыста УССР Я. Вашчака аркестр 21 чэрвеня выконваў уверцюру да оперы Н. Лысенкі «Тарас Бульба». Шостую сімфонію П. Чайкоўскага фантазію Д. Камінскага на тэму беларускай народнай песні «Юрочка» (салістка — заслужаная артыстка БССР Е. Эфрон). Разам з жаночай групай Дзяржаўнай акадэмічнай капэлы была выканана вакальна-сімфанічная паэма Г. Вагнера «Вечна жыўя».

На наступны дзень аркестр двойчы выступаў перад іматлікімі аматарамі музыкі. Удзень у яго суправаджэнні на сцэне Дзяржаўнага акадэмічнага тэатра оперы і балета УССР імя Т. Шаўчэнікі балетная труппа Дзяржаўнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета БССР паказала два аднаактовыя спектаклі — «Альпійскую баладу» Я. Глебава і «Кармэн-сюіту» Ж. Бізэ.

Р. Шчадрына. Бурнымі апладысмантамі кіюўляне ўзнагародзілі высокае майстэрства салістак — народнае артыстку рэспублікі А. Карзянкову, заслужанага артыста рэспублікі, лаўрэата міжнароднага конкурсу В. Саркіяна, перапоўнены тэатр оперы і балета УССР імя Т. Шаўчэнікі. Тут ішла опера Ж. Бізэ «Кармэн». Вядучыя партыі ў спектаклі выканалі беларускія артысты — народная артыстка рэспублікі С. Данілюк, заслужаная артыстка рэспублікі І. Шыкунова, лаўрэат міжнароднага і ўсеагульнага конкурсу А. Дэдзік, заслужаны артыст рэспублікі А. Саўчанка.

МАРШРУТЫ

Н. Паўлаву, В. Камкова, С. Пясцехіна.

Увечары аркестр выступаў на эстрадзе піянерскага парку. Выконваліся творы М. Мусаргскага, Д. Шастаковіча, А. Аранскага, Ю. Семянякі, А. Туранкова, М. Шнейдэрмана. У канцэрте прынялі ўдзел салісты тэатра оперы і балета БССР В. Садоўская, Г. Лебедзева, заслужаны артыст рэспублікі В. Гур'еў.

У падзелю ў Калоннай зале імя Н. Лысенкі адбыўся таксама канцэрт Дзяржаўнай акадэмічнай харавой капэлы БССР. Яго праграма складалася з твораў класікаў, беларускіх і ўкраінскіх кампазітараў.

У той жа дзень зноў быў

сакратар Данецкага абкома Кампартыі Украіны П. А. Панамароў.

Першы шлях дэлегацыі да помніка У. І. Леніну, які ўзвышаецца на галоўнай плошчы Данецка, што носіць імя вялікага правадзіра, да падножжа манумента ўдзельнікі дзён усклалі кветкі.

Затым яны накіраваліся да помніка ахвярам фашызму. Тут на месцы былога канцлагера пахаваны сыны многіх народаў нашай многанацыянальнай Радзімы, замучаныя гітлераўцамі. Да помніка ўскладаюцца вінкі.

У п'явяточнаму ўпрыгожанай зале Данецкага тэатра оперы і балета адбыўся ўрачысты сход, прысвечаны Дням літаратуры і мастацтва Беларускай ССР на Украіне.

Выступаючы на сходзе, першы сакратар Данецкага абкома партыі В. І. Дзегцяроў расказаў аб дасягненнях працоўных вобласці ў завяршальным годзе п'яцігодкі, падкрэсліў велізарнае значэнне брацкіх вуз савецкіх народаў, прывёў яркія прыклады сяброўскіх сувязей Данбаса і Беларусі.

Са словамі ўдзячнасці за цёплы прыём да прысутных звярнуліся сакратар ЦК КПБ А. Т. Кузьмін і народны пісьменнік Беларусі І. П. Шамякіна.

У заключэнне адбыўся святочны канцэрт, у якім прынялі ўдзел мастацкія калектывы і салісты-майстры мастацтваў Беларускай ССР.

ПАСВЯЧЭННЕ У ШАХЦЭРЫ

МАКЕЕЎКА (Данецкая вобласць). 22. (БЕЛТА). З якога боку ні пад'язджаеш да Макееўкі, перад табой адкрываецца непаўторная — панама прыгожага сучаснага горада. Вельмі своеасаблівага — з капарамі і тэрыконамі шахт, з вячэрнімі бліскавіцамі над металургічным заводам.

Макееўцы вельмі любяць свой горад і называюць яго Данбасам у мініяцюры. Сапраўды, у Макееўцы ёсць усё, чым багаты гэты край. Але асаблівым гонарам у горадзе карыстаецца прафесія шахцэра, таму што горад, якому хутка споўніцца 200 гадоў, пачынаўся з шахт. І не дзіва, што макееўцы, хлэба-салю сустрэўшы творчую групу ўдзельнікаў Дзён літаратуры і мастацтва Беларускай ССР на Украіне, пачалі знаёміць іх з горадам іменна з паказу шахт імя У. І. Леніна, імя Бажанава і «Халодная балка». Першы сакратар Макееўскага гаркома КП Украіны А. П. Начаўкін расказаў гасцям, што з пачатку гэтага года шахцэры выдалі звыш плана больш чым 18 тысяч тон вугалю. Штогод для металургічных прадпрыемстваў краіны яго здабываюць тут каля 17 мільянаў тон.

Шахта «Халодная балка» — адна са старэйшых у горадзе. Пасёлак, дзе яна размяшчаецца, патанае ў зеляніне. У зойб апускаюцца ў шахцэрскай робах і касках паэтэса Е. Лось, пісьменнік С. Навуменка, кампазітар С. Капгэс, заслужаная артыстка БССР Р. Маленчанка, дыпламант Міжнароднага конкурсу артыстаў балета Н. Панова, заслужаны артыст БССР Я. Паўловіч, іншыя ўдзельнікі дзён. Усё для іх тут новае, непаўторнае, уражлівае. Гіды — дырэктар шахты Георгій Мікалаевіч Лісавой і начальнік 9-га участка Пётр Палікар-

павіч Макштароў падрабязна расказваюць аб вытворчым працэсе, аб метадах здабычы вугалю, знаёмяць з лепшым шахцэрамі.

Пасля двухгадзіннай «прагулкі» па падземных лабірынтах, вяртаючыся да пад'ёмнай клеткі, якую шахцэры жартам называюць карэтай, Пётр Палікарпавіч нібы незнарок гаворыць:

— Вось і адбылося п'явячэнне вас, маіх землякоў, у шахцэры. — І крыху памаўчаўшы, дадае: — Я ж таксама беларус, з Чэрывава. Ужо 21-ы год тут працую...

Добры настрой, цёплыя, з якой сустрэла індустрыяльнай Макееўка пасланцоў Беларускай ССР, вечарам перанесліся ў Палац культуры Макееўскага металургічнага завода імя Кірава. Бурнымі апладысмантамі, кветкамі сустракалі макееўцы кожны нумар праграмы майстроў мастацтваў нашай рэспублікі.

...І ПАМЯЦЬ СЭРЦА ГАВОРЫЦЬ

РОЎНА, 23. (Спец. кар. БЕЛТА). На калене перад Вечным агнём застыў на п'едэстале бронзавы салдат з бронзавым сцягам і бронзавай вінтоўкай. І нібы чуеш у жалобнай цішыні мемарыяла яго маўкліваю клятву — свята захоўваць памяць аб загінуўшых у баях з фашыстамі пры вызваленні Радзімы.

Удзельнікі Дзён літаратуры і мастацтва павольна ідуць па бетонных дарожках мемарыяла і ўсцілаюць кветкамі магілы герояў. На плітах — імёны рускіх і татар, украінцаў і ўзбекаў, беларусаў і грузін, воінаў многіх нацыянальнасцей, якія аддалі самае дарагое — сваё жыццё. За гэта мірнае неба над Айчынай, за гэты цёплы летні дзень, за ўстойлівы водар цвітучых ліп, з якіх падаюць маленькія жоўтыя пялёсткі на стэлы...

Дзесяткі помнікаў, абеліскаў, мемарыяльных дошак, устаноўленых у гарадах і вёсках Ровеншчыны, напамінаюць аб слаўных рэвалюцыйных і баявых традыцыях рабочага класа і сялянства вобласці, расказваюць аб дружбе народаў СССР. Кветкі ад пасланцоў брацкай рэспублікі ляглі ля помніка Герою Савецкага Саюза Мікалаю Кузняцоў, дзе месца пакарання смерцю ўрадніка Беларусі, ровенскай падпольшчыцы Марыі Жарскай і яе таварышаў.

— Дзень добры, дзяўчаты! — Шапчуць таполі артысткам Дзяржаўнага народнага аркестра БССР. — Пospеху вам, на нашай зямлі! Фота Ул. КРУКА.

ДРУЖБЫ

І кожным з тых, хто прыбыў цяпер сюды, у гэтыя мінуты непадзельна валодала лачуццё кроўнай роднасці і брацтва, пачуццё радзімы адзінай, якія так ярка праявіліся ў гады найціжэйшых выпрабаванняў. Змацаная ў сумеснай барацьбе дружба народаў-суседзяў дасягнула новых вышынь у дні мірнай працы. На палях Ровеншчыны працуюць трактары і машыны, зробленыя на беларускіх прадпрыемствах, высяваюцца сельскагаспадарчыя культуры, выведзеныя нашымі вучонымі-селекцыянерамі. Хлебаробы Ровенскай і Магілёўскай абласцей вольна ўжо дваццаць гадоў вучацца адзін у аднаго майстэрству высокіх ураджаяў, жывёлаводы дзеляцца вопы-

лівым гаспадарам цудоўны канцэрт, які прайшоў нібы на адным дыханні, натхнёна і прыўзнята. Вялікі поспех выпай на долю народнай артыстка СССР Т. Ніжнікавай, саліста Б. Казанцава, ансамбля цымбалістаў, Дзяржаўнага народнага аркестра БССР імя І. Жыноўча пад кіраўніцтвам М. Казінца, якія выканалі творы рускіх, украінскіх і беларускіх кампазітараў.

У мерапрыемствах, звязаных з Днямі літаратуры і мастацтва на Ровеншчыне, удзельнічалі загадчык аддзела культуры ЦК КП Украіны Н. Г. Ішчанка, загадчык аддзела культуры ЦК КП Беларусі С. В. Марцалеў, партыйныя і савецкія кіраўнікі вобласці.

Затым у пераноўненай зале палаца адбыўся вялікі канцэрт з удзелам народных артыстаў Беларускай ССР Т. Шымко, В. Чарнабаева, народнага ансамбля песні і танца горада Маладзечна, актэста балалаек з Віцебска. Апладыменты і кветкі былі ўзнагародай за кожны нумар канцэрта.

Надзелю творчая група правала ў калгасах «Памяці Леніна» Жытомірскага раёна і «Бальшавік» Андрушэўскага раёна. Майстры мастацтваў сустрэліся з працаўнікамі палёў і ферм, удзельнікам мастацкай самадзейнасці, выступілі з канцэртамі.

Члены творчай групы наведалі галаўное прадпрыемства Жытомірскага абласнога аб'яднання дрэвапрацоўчай прамысловасці, дзе знаёміліся з цудоўнымі вырабамі палескіх чырванадрэўшчыкаў, новымі ўзорамі мэблевых набораў.

КАЛІ Б КАМЕННІ МАГЛІ ГАВАРЫЦЬ...

Раніцу самага доўгага ў годзе дня Адэса сустраля сінім, бязвоблачным небам і шчодрым чэрвеньскім сонцам. Так сунала, што іменна 22 чэрвеня ў горадзе-героі Адэсе праводзіўся Дзень крэпасці-героя Брэста. Вялікая група ўдзельнікаў Дзён літаратуры і мастацтва Беларускай ССР ва Украінскай ССР — члены афіцыйнай дэлегацыі, пісьменнікі, кампазітары, артысты ансамбляў і салісты — прыйшлі раніцай на Алею Славы, да абеліска Невядомаму матросу, каб нізка пакланіцца памяці загінуўшых, паклаці кветкі да падножжа абеліска.

22 чэрвеня ўдзельнікі Дзён літаратуры і мастацтва нашай рэспублікі прыйшлі ў тэатр імя Кастрычніцкай рэвалюцыі на ўрачысты вечар, прысвечаны Дню крэпасці-героя Брэста ў Адэсе. Характэрна, што ў гэтым будынку роўна трыццаць чатыры гады назад неўміручай «Паўлін-

Савета Міністраў УССР П. Т. Транько, першы сакратар Адэскага абкома КП Украіны П. П. Козыр, іншыя кіраўнікі вобласці, дзеячы літаратуры і мастацтва Беларусі і Украіны, дэлегацыя горада Брэста.

На вечары выступілі У. Е.

Цэнтрам свята дружбы стаў урачысты вечар, які адбыўся ў Днепрапятроўскім дзяржаўным тэатры оперы і балета. Тут сабраліся перадавікі вытворчасці і сельскай гаспадаркі, пісьменнікі, мастакі, моладзь горада, воіны Савецкай Арміі.

Сустрэліся сябры... Драматургу Васілю Мінко, паэтэсе Ганне Чубач і гасцю з братняй Беларусі Андрэю Макаёнку ёсць пра што пагаварыць.

Лабанок, сакратар Адэскага абкома КП Украіны А. П. Чараднічэнка, удзельнік баёў у горадзе Брэсце, загадчык аддзялення Адэскай абласной бальніцы Е. К. Свідзінскі, беларускі прызавіць Алякс Савіцкі, ваеннаслужачы Г. С. Цыбенка, намеснік старшыні выканкома Брэсцкага гарсавета П. А. Коструб і іншыя.

У заключэнне адбыўся вялікі канцэрт дружбы.

НА БЕРАГАХ ДНЯПРА

ДНЕПРАПЯТРОЎСК, 25. (БЕЛТА). На рускай, украінскай і беларускай мовах гучаць у гэтыя дні песні ў металургаў і шыйнікаў Днепрапятроўска, гарнікаў Вальнагорска і хімікаў Днепрадзяржынска, трубнаракатчыкаў Новамаскоўска, у хлебаробаў многіх раёнаў. Працаўнікам двойчы ардынаснай вобласці іх дораць удзельнікі Дзён літаратуры і мастацтва БССР у Савецкай Украіне — эстрадныя калектывы «Чараўніцы», «Арбіта», харэграфічны ансамбль «Харошкі», заслужаныя артысты БССР В. Шутана, В. Кучынскі, іншыя выканаўцы.

Аб сваіх поспехах у выкананні планаў завяршальнага года і дзевяцімі пяцігодкі ў цэлым, аб імкненні днепрапятроўцаў ударнай працай сустраць XXV з'езд КПСС гаварылі на вечары Герой Сацыялістычнай Працы, стальяр заводу металургічнага абсталявання І. А. Васіленка, Герой Сацыялістычнай Працы, калгасніца калгаса імя Леніна Сінельнікуўскага раёна Л. Я. Пастольнік, народны мастак УССР Г. Г. Чарняўскі, заслужаная артыстка рэспублікі Н. А. Суржына. Аб даўніх і плёных сувязях паміж дзеячамі культуры дзвюх рэспублік расказаў дырэктар Інстытута літаратуры АН БССР, прафесар І. Я. Навуменка.

Блакітнай стужкай звязаў Днепр тры народы — рускі, украінскі і беларускі, — сказаў сакратар ЦК Кампартыі Беларусі А. Т. Кузьмін. — І як шырокая і паўнаводная гэта рака, так моцная і непадушная наша дружба, наша імкненне ў адным страі ісці да адзінай мэты — камунізму! Мы ўпэўнены, што Дні літаратуры і мастацтва Беларусі на Украіне стануць новым крокам на шляху ўмацавання дружбы нашых народаў, далейшага ўздыму і развіцця

Шчырая размова...

Кампазітар Яўген Глебаў і ўдзельнікі Маладзечанскага народнага ансамбля песні і танца гутараць з Героём Сацыялістычнай Працы, сцержняўшчыцай чугунна-ліцейнага цэха Кіеўскага завода «Бальшавік» Надзеяй Іванаўнай Марчанка.

там вырошчвання высокапрадуктыўнай жывёлы, павелічэння вытворчасці прадукцыі. Дваццаць гадоў саборнічаюць, плёна супрацоўнічаюць і прамысловыя прадпрыемствы абласцей.

Набраліся Луцінец і Сарны, Піск і Зарэччае, Столін і Дубровіца. Разам працуюць яны, разам песні спяваюць. Аб іх поспехах раскажваюць экспанаты музеяў працоўнай славы, аб сумеснай радаснай працы ідзе гутарка пры падвядзенні вынікаў сацыялістычнага спаборніцтва.

Вось чаму як дарагі і блізкі сяброў сустрэлі працоўныя Ровеншчыны беларускіх артыстаў, пісьменнікаў і кампазітараў. Не паспелі ўсе развітацца з сардэчнай Вальніца, як трапілі ў моцныя абдымкі раўнячан — амаль на ўсім трыццацікіламетровым адрэзку шляху ад граніцы вобласці да яе цэнтра людзі віталі паўпрадаў культуры нашай рэспублікі.

І гасці падарылі сваім вет-

СЯБРОўСТВА СЛАВІЦЬ ПАЛЕСКАЯ ЗЯМЛЯ

ЖЫТОМІР, 23. (БЕЛТА). Трэці дзень гасцяў на Жытоміршчыне беларускія пісьменнікі, мастакі, артысты, прафесіянальныя і самадзейныя калектывы. Цёпла і сардэчна сустракаюць працоўныя палескіх гарадоў і вёсак пасланцоў брацкай рэспублікі.

Прыбыўшы ў Жытомір, члены беларускай дэлегацыі ўсклаі кветкі да помніка У. І. Леніну, да абеліска Славы. Затым адбылася гутарка сакратараў Жытомірскага абкома партыі з удзельнікамі Дзён літаратуры і мастацтва Беларускай ССР ва Украінскай ССР.

...Картэж машын накіроўваецца ў Іршанск — рабочы пасёлак палескіх здабытчыкаў тытану. Гасці прайшліся праспектамі гарадка, пабывалі на пльвучых фабрыках — драгах, пры дапамозе якіх вядзецца здабыча ільменіту. На плошчы ля Палаца культуры адбыўся мнагалодны мітынг дружбы. На ім ад імя беларускай дэлегацыі выступіў паэт Ніл Гілевіч.

кай» адкрываў свае першыя гастролі ў Адэсе акадэмічны тэатр імя Я. Купалы.

У прэзідыуме сходу былі члены нашай афіцыйнай дэлегацыі — намеснік Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР У. Е. Лабанок, сакратар Брэсцкага абкома КПБ В. Л. Верхавец, а таксама намеснік Старшыні

Пасланцы Беларусі ўсклаі кветкі да помніка У. І. Леніну ў Днепрапятроўску. Яркія кветкі ляглі таксама да манумента Славы, які ўзвышаецца над Дняпром, да помнікаў Т. Р. Шаўчэнку, А. С. Пушкіну.

У абкоме партыі адбылася сустрэча з членамі дэлегацыі БССР.

сацыялістычнай культуры нашай Савецкай Радзімы.

А. Т. Кузьмін уручыў прадаўнікам вобласці памітны дар — макет дома, у якім праходзіў I з'езд РСДРП.

Затым адбыўся вялікі канцэрт творчых калектываў БССР.

(Заканчэнне на стар. 7).

Удзельнікі Гродзенскага народнага ансамбля песні і танца «Нёман» сярод курсантаў Ільчоўскага гарадскога сярэдняга прафесіянальна-тэхнічнага вучылішча № 22 (Адэская вобласць). Фота Ул. КРУКА.

25 чэрвеня народнаму паэту Беларусі, лаўрэату Ленінскай прэміі, Герою Сацыялістычнай Працы Петруся Броўку споўнілася 70 гадоў. З гэтай нагоды праўдзены Саюз пісьменнікаў БССР накіраваў юбіляру прывітанне, у якім гаворыцца:

«Дарагі Пётр Усцінавіч!

У гэты дзень, калі грамадства нашай рэспублікі і ўсёй савецкай краіны святочна адзначае Ваша сямідзесяцігоддзе, мы, Вашы сябры па перу, прадстаўнікі ўсіх пісьменніцкіх пакаленняў, рады выказаць Вам самыя сардэчныя віншаванні і пачуцці глыбокай удзячнасці за ўсё, што Вы зрабілі для роднай беларускай літаратуры.

Пачаўшы сваю літаратурную дзейнасць паўвека таму назад, Вы прайшлі слаўны шлях паэта-грамадзяніна, чыя творчасць непарыўна звязана з лёсам сучасніка, з жыццём народа. Працягваючы творчыя традыцыі класікаў беларускай літаратуры Янкі Купалы і Януба Коласа, Вы чэрпаеце сваё паэтычнае натхненне і во-

бразы ў глыбінях народнага жыцця. У Вашых шматлікіх творах — вершах, паэмах, раманых, аповяданнях, оперных лібрэтах, літаратурна-крытычных і публіцыстычных артыкулах — адлюстраваны самыя хваляючыя старонкі барацьбы за сацыялістычную перабудову нашай краіны, за перамогу намуністычных ідэалаў.

Па-народнаму мудрал, па-партыйнаму страсная Ваша паэзія знайшла дарогу да сэрца чытача, заслужыла шырокае прызнанне не толькі ў нашай рэспубліцы, але і далёка за яе межамі. Вашы паэтычныя кнігі «Насустрэч сонцу», «Дарога жыцця», «А дні ідуць...», «Пахне чабор», «Калі ласка», «І ўдзень і ўночы...» увайшлі ў залаты фонд сучаснай беларускай паэзіі, узбагацілі ўсю шматнацыянальную савецкую літаратуру.

Сваю літаратурную творчасць Вы спалучаеце з антыўнай грамадскай і навуковай дзейнасцю. Член ЦК КПБ, дэпутат Вярхоўнага Савета СССР, санратар праўлення Саюза

пісьменнікаў СССР, анадэмі, гакоўны рэдактар Беларускай Савецкай Энцыклапедыі, — такое кола адназначных абавязаных, якія Вы с поспехам выконваеце.

Усім нам Вы далі прыклад зайздроснай працаздольнасці, шчодрага творчага плёну, нястомнасці ў ажыццяўленні задуманага.

Партыя і Савецкі ўрад высока ацанілі Вашы заслугі, удастоішы Вас Ленінскай прэміі і надаўшы Вам ганаровае званне Героя Сацыялістычнай Працы.

Яшчэ раз горача вітаем Вас, дарагі Пётр Усцінавіч, па-братэрску абдымаем, жадаем добрага здароўя і новых творчых здзяйсненняў.

Рэдакцыя штотыднёвіка «Літаратура і мастацтва» далучаецца да гэтага віншавання і ад імя чытачоў, прыхільнікаў працы, самабытнага таленту пісьменніка жадае Петруся Усцінавічу будучыя гады жыцця, новых высокамастацкіх твораў.

САВЕЦКАЯ грамадскасць адзначае ў гэтыя дні 70-годдзе з дня народжэння народнага паэта БССР Петруся Броўкі, мастацкае слова якога гучыць на ўсіх абшчых нашай Радзімы.

Зусім натуральна, што нам сёння разам з юбілярам хочацца акінуць поглядам тую надзею і той час, калі дванаццацігадовы юнак з вёскі Пуцілкавічы выйшаў на самастойны жыццёвы шлях здабываць свой хлеб, разам з ім спыніцца ля тае крынічкі, з якой пачалася шырокая плынь яго творчасці.

У гэтым намагае нам сам Петрусь Броўка. Нядаўна выйшла з друку кніга яго аўтабіяграфічных аповяданняў і апавесцей «Разам з камісарам», і нам не цяжка ў вобразе юнака Фелікса Марцінкіна, якога камісар Будай за добры почырк прызначаў у ваенкамат перапінчанкам, пазнаць самога аўтара.

Але перапісанне папер было не самым галоўным у жыцці Фелікса. Самае галоўнае было тое, што, пішучы пад дыктоўку Будая загады і пратаколы, юнак акунуўся ў працягую гунчу жыцця, калі ад подыху рэвалюцыйнай буры ламаўся і крышчэўся стары лад і параджалася новае жыццё. З вышнімі няперанай сталасці аўтар з дабралівай уменскай расказнае пра паўшчына Федзе-вы мары аб неадкладнай сутэцнай рэвалюцыі, пра яго гарачнасць і заўзятаць у змаганні з варожымі элементамі, а між тым, гэта была вялікая жыццёвая школа, як бы першы клас палітычнай вучобы на практыцы, якая мела важнае значэнне для фарміравання светапогляду будучага паэта.

Пасля юнак праходзіў гэту вучобу на камсамольскай працы, на пасадзе старшыні сельсавета, на працы ў рэдакцыі акруговай газеты «Чырвоная Полаччына». І калі ў 1930 г. з'явіўся першы зборнік вершаў «Гадзі, як штурм», не цяжка было заўважыць, што ў рады барацьбы за вялікую справу Леніна, за Савецкую ўладу, за часнае народа ўступіў новы баен, які яшчэ, можа, недастаткова валодаў такой зброяй, як мастацкае слова, але беззапаветна быў адданы справе партыі і народа. Не хапала майстэрства, ведаў, але майстэрства — справа нажыўная, было б толькі жаданне авалодаць ім і, вядома, талент. Веды Петрусь Броўка набываў у Беларускай дзяржаўнай універсітэце імя У. І. Леніна, а май-

БАГАЦЦЕ ДУШЫ І ТАЛЕНТУ

стэрству вучыўся на выдатных творах мінулага і сучаснага — у Пушкіна, Некрасава, Шаўчэнка, Маякоўскага. Яго любімымі настаўнікамі, а пасля і чудымі старэйшымі сябрамі былі Янка Купала і Якуб Колас, слаўным традыцыям якіх ён застаецца верным да сённяшняга дня.

Добрыя вынікі вучобы і творчых пошукаў выразна праявіліся ўжо ў назве «Праз горы і стэпы», у якой з эмансцнальным уздымам паэт малюе адзін з эпизодаў грамадзянскай вайны, і ў назве «1914 год», дзе ён расказвае пра лёс знавечанага вайной чалавека.

Упершыню чытаў нам аўтар гэты твор яшчэ да яго анубікавання на кватэры ў Кузьмы Чорнага. Гэта была бяспрычынная удача, і мы па-сяброўску шчыра павіншвалі Петруся з добрым поспехам.

Маладога паэта хвалявала ўсё, чым жылі савецкія людзі. Ён шмат і вільна працуе. Выходзяць яго зборнікі «Прыход героя», паэма «Кацярына». Апошні пераддасенны зборнік паэта «Шляхамі баравымі» радзе чытача свежымі фарбамі, глыбокімі пачуццямі, сведчыць аб творчай сталасці паэта.

Фанішэцкая павала вымусіла Петруся Броўку, як і многіх з нас, пакінуць родныя мясціны. Сустрэліся мы з ім на Браўскім фронце, пад Карачавам, калі ён прыбыў у рэдакцыю франтавай газеты «За Савецкую Беларусь». Балела душа паэта за пакуты народа пад нямецка-фашыскай акупацыяй, за разбураныя гарады і вёскі, за спаленыя родныя Мінск, Высокім патрыятычным пачуццём, нянавісцю да ворага дыхаюць яго творы ваенных гадоў. Нягледзячы на цяжкія выпрабаванні, Пётр Усцінавіч ні на мінуту не траціў веры ў нашу перамогу. Гэту сваю веру ён красамоўна выказаў у вершы «Будзем сельцы, беларусы», напісаным у 1942 г., задоўга да вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. А напярэдадні гістарычнага наступлення Савецкай Арміі, у выніку якога была вызвалена ўся беларуская зямля, ён пад Гомалем, па берале

Сожа, чытаў нам з Глебкім сваю назву «Ясны кут», у якой расказваецца, як пасля цяжкіх пакут і трыюм людзі вяртаюцца ў родны калгас і бяруцца за аднаўленне разбуранай гаспадаркі. І мы па-добраму зайздросілі такой яго творчай актыўнасці.

За гады вайны ім напісаны такія значныя творы, як «Пазэма пра Смаленкова», «Беларусь», «Кастусь Каліноўскі» і інш.

З твораў аб перажытым у час вайны і ў выніку яе асабліва паэтычнай сілы глыбокім пачуццём смутку і гнэву вызначыцца паэма «Голас сэрца», прысвечаная памяці маці паэта, спаленай фашыстамі ў лагера смерці Асвенцім. Паэт горача заклікае людзей быць пільнымі, каб не даць падпальшчыкам вайны распачаць новую бойню.

Увесь час Пётр Усцінавіч працуе многа і вільна.

Паважваючы здабыткі савецкай паэзіі, адзін за адным з'яўляюцца ў друку яго зборнікі вершаў, паэмы. Паэт улаўляе працоўныя подзвігі савецкіх людзей, якія ўзнімаюць з руін разбураныя гарады і вёскі, радуецца кожнаму палегку, на якім зноў шуміць маладая ніва. Паэта хваляе ўсё тое, чым жыве наша краіна: і велічыня справы, і надзеіныя клопаты савецкіх людзей. У адным са сваіх вершаў Петрусь Броўка гаворыць, што яму «да ўсяго сённяшняга дня». І гэта сапраўды так. Калі б мы прачыталі яго творы адзін за адным, то знайшлі б у іх водгук на ўсе важнейшыя падзеі, на ўсё тое, чым жыве наш народ. Ужо самі назвы зборнікаў і паэм гаворыць аб гэтым: «У роднай хаце», «Хлеб», «Дарога жыцця», «Думы пра Маю», «Сонечнымі днямі», «Бацькаў кут», «Заўсёды з Леніным», «Пахне чабор», «Высокія хвалі», «А дні ідуць...».

Жывое слова Броўкавай паэзіі даходзіць да сэрца чытача на ўсіх прасторах нашай Радзімы. Яго творы перакладзены на многія мовы народаў Савецкага Саюза. Знаходзяць яны добры водгук і за яе межамі.

У творчасці Петруся Броўкі

Кандрат КРАПІВА

значнае месца займае тэма дружбы. У яго шмат сяброў сярод паэтаў і пісьменнікаў брацкіх рэспублік. Ён заўсёды цікавіцца, як жывуць і працуюць іншыя народы нашай краіны, і многія свае творы прысвечаны слаўным справам і выдатным людзям гэтых народаў.

Дружбе народаў прысвечаны і яго раман «Калі зліваюцца рэкі», у якім расказваецца, як працоўныя трох брацкіх рэспублік — Беларусі, Літвы і Латвіі — самааддана працуюць, будуючы электрастанцыю, якая ўзнімаецца на мяжы трох рэспублік як сімвал іх брацкай дружбы. У гэтым творы ярка выявілася яшчэ адна грань таленту Броўкі — празаіка. І калі ўжо займаў гаворка пра жанравую рознабаковасць яго творчасці, дык тут дарэчы ўспомніць і напісаныя ім лібрэта «Міхась Падгорны» і «Дзяўчына з Палесся». Спектаклі, настаўленыя на гэтых творах Беларускай дзяржаўнай тэатрам оперы і балета, карыстаюцца добрым поспехам у глядача.

Аднак назаўсёды верным застаўся Петрусь Броўка адной паэзіі. Толькі яна здольна выказаць самыя задушевныя, самыя запаветныя думы і пачуцці паэта, свочасова натхнёным словам адгукнуцца на ўсё, што яго хваляе, — добрае ці блэгое. Дзялялося Петру Усцінавічу ў складзе беларускай дэлегацыі быць у Нью-Йорку на Генеральнай Асамблеі Аб'яднаных Нацый, і з'явіўся шылк вершаў «Далёка ад дому», у якіх паэт дзеліцца сваімі ўражаннямі ад сустрэчы з чужым светам, дзе часам шмат пустога бляску і мала чалавечай ценнасці. Знаходзячыся далёка ад дому, паэт яшчэ мацней адчувае, як яму дарага ўсё сваё, роднае: і велічыня справы Краіны Саветаў, і людзі, і дрэвы, і сцяжычкі, па якіх ён любіў хадзіць.

Мой родны край, мая Радзіма, Як я сумую па табе! — усклікае паэт.

Творы народнага паэта, высока анэпенія савецкай грамадскасці, адзначаны Дзяр-

жаўнымі прэміямі СССР і БССР. За зборнік вершаў «А дні ідуць...» яму ў 1962 г. прысуджана Ленінская прэмія. У тым жа годзе яму прысвоена званне народнага паэта БССР. У 1966 г. Пётр Усцінавіч выбраны акадэмікам АН БССР.

Нягледзячы на свае сем дзесяцігадоў, Пётр Усцінавіч ніяк не імат прапусце Піна, рэдагуе, выступае з прамовамі. За апошнія гады выйшлі яго зборнікі вершаў — «Між чарвоных рабін», «Калі ласка», «І ўдзень і ўночы», якія сведчаць аб тым, што яго паэзія, нічога не страціўшы з сваіх ранейшых якасцей, набыла новыя. Глыбокім лірызмам, душэўнай цеплынёй, філасофскім роздумам прасякнуты многія з яго вершаў апошняга часу.

Пётр Усцінавіч Броўка шырока вядомы нашай грамадскасці не толькі як паэт. Яго літаратурная і грамадская дзейнасць іматгранная і разнастайная. У друку нямала змечана яго артыкулаў, выказванняў, водгукаў на актуальныя падзеі часу. Амаль дваццаць гадоў працаваў ён старшынёй праўлення Саюза пісьменнікаў БССР і нямала зрабіў для развіцця беларускай літаратуры, для выхавання маладых пісьменнікаў. Пасля нядоўгага перапынку, адсвяткаваўшы шасцідзесяцігадовы юбілей, Пётр Усцінавіч зноў бярэ на сябе вялікі абавязак. На гэты раз — галоўнага рэдактара Беларускай Савецкай Энцыклапедыі. Дзякуючы энергіі і арганізаванаму вопыту галоўнага рэдактара, удаламу падбору кадраў, справа на ажыццяўленню гэтага унікальнага выдання хутка была валаджана ў гэтым годзе, з выыхадом 12-га тома БелСЭ, будзе паспяхова закончана.

Пётр Усцінавіч з'яўляецца сакратаром праўлення Саюза пісьменнікаў СССР, членам прэзідыума праўлення Саюза пісьменнікаў БССР, членам многіх іншых арганізацый. Ён з ганарам нясе высокую абавязкі члена Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Беларусі і дэпутата Вярхоўнага Савета СССР.

За вялікія заслугі перад Радзімай Петру Усцінавічу прысвоена высокая званне Героя Сацыялістычнай Працы.

Сардэчна віншуючы Петра Усцінавіча са слаўным юбілеем, мы рады бачыць яго ў росквіце творчых сіл, жадаем яму добрага здароўя, далейшых творчых здабыткаў і поспехаў на ўсёй яго іматграннай дзейнасці.

Я ўвесць, як ёсць, увесць з табой»

ТВОРЧАСЦЬ Броўкі — пэтычны лётаніс народнага жыцця не толькі роднай Беларусі, але і ўсёй нашай цудоўнай Радзімы. Мы бачым, як сталае, набывае самабытнае рысы голас паэта; як да юнацкай неапраўданасці прыходзілі ўсё больш і больш глыбокія думкі.

Наэтычная дзяржава Петруся Броўкі немалая: яе мерыдыяны раскінулі ад енісейскай тайгі да амерыканскага кантынента. Але найбольш светлыя і шырыя песьні ён праспяваў роднай зямлі, таму чароўнаму кутку, што раскінуў свае сасновыя бары паміж Заходнім Дзвіной і Бярозай.

Дружба, каханне, радасць сумеснай працы — увесць добры свет людскіх узаемаадносін, чалавечых пачуццяў зрабіўся невычарпальнай

крыніцай броўкаўскай паэзіі.

Прачытайце верш «Палесце», напісаны ў 1935 годзе. **Возера, глыбокае, як памяць, ад вады узняўся сіні дым, і дубы шырокімі лістамі б'юць, нібы далонямі, над ім.**

ту і пазначыць сцяжкамі тваіх месціны, пра якія пісаў Петрусь Броўка, сцяжкаю было б густа: Масква, Ленінград, Кіеў, Каніў, Пароіна, Ківач, Петразаводск, Бухарэст, Чорнае мора, Дунай,

шы. Смалістыя наддзвінскія лясы і сама Заходняя Дзвіна, браслаўскія і лепельскія азёры, чырвоныя рабіны, белыя рамонкі, Бярэзінскі завівак, зубры і буслы, зялёныя дубы і ніцыя вербы —

межамі. Яго кнігі шмат разоў выходзілі на рускай мове, на мовах многіх братніх народаў і за межамі нашай радзімы.

Мне не адзі раз даводзілася быць з ім у блізкіх і далёкіх дарогах. І заўсёды з вялікай навагай і любоўю яго сустракалі ў Віцебску і Бягомлі, у Кіеве і ў Закарпацці, у Тбілісі і Ташкенце. У яго ўсёды многа сямброў. Здаецца, няма ніводнага вядомага савецкага пісьменніка, з якім бы не дружыў Петрусь Усцінавіч.

Я ўспамінаю, як ён выступіў у Ленінградзе на Кіраўскім заводзе, а вечарам вадчы Александр Пракоф'ева да поўначы гулі бясонцыя жарты.

І ноч у Ташкенце, калі нас добра траснула і мы хадаці на начным садзе каля тэатра імя Наваі.

І перавал на Карпатах, дзе мы з чабанамі-гуцуламі плялі бульбу і елі яе са смачнай брызгай.

А яшчэ бачу, як ужо немалады Петрусь Броўка ўстае, як заўсёды, вельмі рана, і дзіўніцца на свае чырвоныя рабіны, што растуць каля яго хаты. А накуль паэт здольны адзіўляцца. Ён будзе і адзіўліць чытачоў новымі таленавітымі творамі.

Пімен ПАНЧАНКА

ГОЛАСАМ СЭРЦА

Як свежа і дакладна ўсё напісана, які радасны малюнак новага Палесся створаны паэтам. Запамінаецца і апошні чароўнік на песьні з барадой зялёна да п'ят.

Калі раскласці карту све-

Марава, Будапешт, Варшава, Міхайлаўскае, Вільнюс, Лондан, Кунцава, Ташкент, Амерыка, Прага, Енісей, Тбілісі і многа, многа іншых краін, гарадоў, вёсак, гор, рэк і, вядома, уся Беларусь. І гэта не проста выпадковыя назвы. Усюды паэт набываў: то ў складзе дэлегацыі, то ў якасці дыпламата. Таму так моцна гучыць у творчасці Броўкі тема дружбы народаў, тема інтэрнацыяналізму. Але дзе б паэт ні быў, ён заўсёды сумаваў на радзіме, на Беларусі, на беларускіх лясках.

І тут трэба сказаць яшчэ пра аднаго героя паэзіі Петруся Броўкі — родную прыроду. Яна жыве ў кожнай кніжцы, амаль у кожным вер-

узе гэта паэт любіць глыбока, з маленства. Ён разумее мову дрэў і траў, яму хораша і асціім лістападам. І ранней вясной. У яго прырода заўсёды жывая, трапяткая, адухоўленая. Грозная ў часы нягод і навальніц, і ласкавая ў мірныя дні з пошумам збожжавы, з гулам кавак бароў.

Прырода дапамагае паэту выявіць самыя інтымныя пачуцці, як у вершы «Александрына» — такім чыстым і светлым. Недарма гэты верш стаў адной з лепшых песьняў, якую так хораша спяваюць «Песняры» і якую палюбіў народ.

Паэзія Петруся Броўкі атрымала шырокае прызнанне і ў Беларусі, і далёка за яе

У апошні час, Петрусь Усцінавіч, вы выдалі зборнік выдатнай прозы — кнігу «Разам з камісарам». Ці не сведчыць гэта, што вы становіцеся празаікам, як звычайна водзіцца, што ў сталыя гады многія паэты аддаюць перавагу прозе? Інакш кажучы, наступае той час, пра які згадваецца ў А. С. Пушкіна: «И, Фёвобы презрев угрозы, Унижусь до смиренной прозы...»

Петрусь Броўка. Я не аддаю перавагі прозе. Гэта відаць з таго, што шмат увагі аддаю паэзіі. Але, як я ўжо казаў, перажыта за жыццё і пабачана многа і не ўсё можна выказаць вершамі.

Вершаваны памер і рыфмы часамі скоўваюць. Вось, каб паўней выказацца пра перажытае, я і ўзіўся за прозу, побач з празаю над вершамі.

І нядаўна я скончыў невялікую аповесць «Вечная пляма», якая будзе друкавацца сёння ў часопісе «Малалосці».

Карэспандэнт. Наш народ жыве пад уражаннем 30-годдзя Вялікай Перамогі над фашызмам. Мы ведаем вас як ветэрана Вялікай Айчыннай вайны, чалавека, які ў час суровых выпрабаванняў добраахвотна апраўнуў вайсковую форму, быў інструктарам-літаратарам фронтовай газеты «За Савецкую Беларусь», супрацоўнікам партызанскага друку. Раскажыце, калі ласка, як вы сустраклі першы і апошні дні вайны?

Петрусь Броўка. Першы дзень вайны я сустраў разам з Янкам Купалам і Міхасём Лыньковым у братняй Літве. Мы вярталіся дамоў з Рыгі, дзе ўдзельнічалі ў Першым з'ездзе савецкіх пісьменнікаў Латвіі. Па дарозе нас запрасілі спініцца літоўскія сябры Пятрас Цірка, Антанас Венцлава, Тэафіліс Цільвіціс, Вітаўтас Монціла і другія.

Поэма, да якой ішла сямброўская бясёда. Чыталі вершы, співалі. На співанні мы пачулі выбухі... Пра ўсё гэта вам нядаўна раскажаў Міхасё Ціханавіч у сваім інтэр'ю і я не бачу патрэбы паўтарацца.

Што ж датычыцца апошняга дня вайны, дык яго я сустраў ужо дома, на беларускай зямлі, у Мінску, дзе жыў з сям'ёй. Як дзень ад ночы, ён розніўся па настрою ад першага дня вайны.

Помню, што побач жылі Ар-

кадзь Кулішоў і Максім Танк. Мы разам належаі і адзначалі Вялікую Перамогу.

Карэспандэнт. Які дзень, ці якая падзея з Вялікай Айчыннай вам найбольш запамінаецца? Што было звязана з ёй?

Петрусь Броўка. 4 ліпеня 1944 года, калі мы вярнуліся ў вызвалены Мінск. Гэты дзень стаў памятным.

Сэрца баяла ад таго, што пабачылі: знішчаны горад, руіны, руіны...

Але шмат было і радасці ў гэты дзень, радасці ад таго, што мы ўбачылі вольны, вызвалены Мінск, сустрэліся з роднымі і землякамі і ўжо ўвачавікі бачылася Вялікая Перамога.

Карэспандэнт. Якую падзею з вашага сямідзесяцігоддзя вы лічыце найбольш значымай?

Петрусь Броўка. Іх было некалькі. Калі выходзіла добрая кніга.

Карэспандэнт. Што вас нарадзіла як паэта?

Петрусь Броўка. Жыццё і жаданне ўслаўляць яго!

Карэспандэнт. Каго вы лічыце сваімі пэтычнымі настаўнікамі?

Петрусь Броўка. У мяне настаўнікаў было шмат. Яшчэ ў школе захапляўся Аляксандрам Сяргеевічам Пушкіным і Мікалаем Аляксеевічам Некрасавым. Калі прачытаў упершыню, палюбіў Янку Купала і Якуба Коласа. Мне ж нішто не перанакладжала любіць многіх паэтаў: Тараса Шаўчэнка і Міхаіла Лермантава, Уладзіміра Маякоўскага і Сяргея Ясеніна, Міхаіла Святлова і Эдуарда Багрыцкага, Аляксандра Твардоўскага і Міхаіла Ісакоўскага.

У паэзіі я не адналюб. Я і цяпер люблю многіх выдатных паэтаў.

Карэспандэнт. Вашы пажаданы чытачам «Літаратуры і мастацтва».

Петрусь Броўка. Мае пажаданы чытачам «Літаратуры і мастацтва», каб яны дамагаліся новых поспехаў у сваёй працы. Гэта радасна для іх і для нас усіх. А магчымасцей у нас многа, абы толькі жаданне ды праца!

Карэспандэнт. Шчыра дзякую за ўвагу, дарагі Петрусь Усцінавіч, і яшчэ раз гарача віншую вас з юбілеем!

Гутарку запісаў Пятро ШАУЦОУ.

Петрусь БРОЎКА:

«РАДАСЦЬ ЖЫЦЦЯ ЗРАБІЛА З МЯНЕ ПАЭТА»

Гутарка спецыяльнага карэспандэнта штодзённіка «Літаратура і мастацтва» з народным паэтам Беларусі, лаўрэатам Ленінскай прэміі, Героём Сацыялістычнай Працы Петрусём Усцінавічам БРОЎКАМ.

Карэспандэнт. Дарагі Петрусь Усцінавіч, дазваляе мне ад імя усіх, каго захапляюць вашы творы, хто любіць вас і з нецярпеннем чакае новых вашых кніжак, вас, старэйшыну нашай беларускай паэзіі гарача павіншаваць з сямідзесяцігоддзем і ўрадавай узнагародай і пажадаць вам усёго самаго добрага, чаго можна чалавек пажадаць самому сабе.

Петрусь Броўка. Я вельмі дзякую вам за добрыя пажаданы.

Карэспандэнт. Што вас хвалюе сёння, напярэдадні вашага юбілею?

Петрусь Броўка. Сямдзеці год — час не малы, і гэтая дата прымусіла пра многае падумаць. Галоўнае — пра неадрабленае. Шмат яшчэ і не раскажана з перажытага, хоць у астатнія часы я імкнуўся зрабіць як мага больш, ды і лепш. Чытачы, а я ім веру, напэўна, маюць сваю думку.

Карэспандэнт. Сёлетні год, Петрусь Усцінавіч, для вас з'яўляецца годам дваіхга юбілею: спаўняецца 70 год з дня нараджэння і 50 год пісьменніцкай дзейнасці, бо як вядома з вашай аўтабіяграфіі, апублікаванай у кніжцы «Пяцьдзесят чатыры дарогі», свой першы верш вы напісалі ў 1925 годзе. Цікава, які ж верш быў самым першым, аб чым ён і як называўся?

Петрусь Броўка. Пісаць вершы я сапраўды пачаў у 1925 годзе, але нікуды іх не пасылаў. Саромцеся. А прыйшоў я да іх пасля селькорскіх донісаў, якія пасылаў спачатку ў барысаўскую навітковую газету «Бедняк», пасля ў «Беларускую вёску», «Звязду», «Савецкую Беларусь». Душа была напоўнена такой радасцю жыцця, што выказаць яе толькі донісамі было мала. Паспрабаваў пісаць вершы. Вось і выходзіць, што радасць жыцця зрабіла з мяне паэта, радасць вялікіх пераўтварэнняў, што воліў нашай Ленінскай партыі адбываліся ў мяне на вачах і ў чым я сам браў чынны ўдзел.

Успамінаю некалькі радкоў з першага верша, які я змясціў у сельскай насенгазэце. Я тады быў старэйшым Мала-Далецкага сельскага Савета і сакратаром камсамольскай ячэйкі.

Вось тая радка: «У сям Малая Долина Заспявалі камсамольцы: — Добра нам усім — сёгоння

Пад зарой, зарой чырвонай Будзем з песьняю рабыні. Яшчэ лепей будзем жыць!..

Верш, канечне, недакапалялы. Але гэты пачатак даў мне штуршок да далейшага. Працягваючы ў Поланкім акружжы ЛКСМБ я многа пісаў і супрацоўнічаў у акруговай газэце «Чырвоная Палачына», у якой пазней працаваў сакратаром. У «Чырвонай Палачыне» быў надрукаваны і мой першы верш у 1926 годзе. Ён нам вядомы.

Карэспандэнт. Вы гаверыце пра верш «Ой, не шапчы, мал бязрожа?»

Петрусь Броўка. Так. Карэспандэнт. Я не магу без хвалявання чытаць гэты верш, і асабліва апошнюю строфу: «...Дык не шапчы, мал бязрожа, У ліпнёвы вечар мне не сумна —

Вітаю свету новы росвіт І Беларусь, маю красуню! Гэтак хораша, сапраўды парэвалюцыйнаму мог напісаць чалавек моцнай загартуюні, чалавек новага часу, новай эпохі, народжанай Вялікім Кастрычнікам! Мне вельмі падабаецца ваша лірыка, Петрусь Усцінавіч. І вось узнікае такое пытанне. У кожнага паэта ёсць самыя любімыя вершы. Скажам, у Міхаіла Святлова быў «Грэнада», у Аляксея Суркова — «Зямлянка», у Канстанціна Сіманава — «Чалавек мяне» і гэтак далей. А ці ёсць у вас, дарагі Петрусь Усцінавіч, свой любімы верш?

Петрусь Броўка. У мяне таксама няма. Ды, відаць, і паэтам, пра якіх вы гаверыце, падабаюцца не толькі гэтыя вершы. Яны вылучаны чытацкімі масамі і асабліва пры дапамозе музыкі. Я гэтыя вершы таксама люблю, але, відаць, у названых вамі выдатных паэтаў ёсць і другія ўлюбёныя вершы.

Мяне ў свой час прываблівалі такія мае вершы, як «Поэз горы і стэп» (1932), «Будзем сеяць, беларусы!» (1942), і «Пахне чабор», ды і бясспрэчна, адзін з малалосці, першы верш «Ой, не шапчы, мая бязрожа...» пра што я ўжо і пісаў.

У апошнім часе падабаюцца розныя. Але ёсць і такія, што і не падабаюцца. Я іх з гадамі і не ўключаў у свае зборнікі.

Карэспандэнт. Хачу вам прызначыць. Петрусь Усцінавіч, што выш «Пахне чабор» — адзін з самых любімых маіх вершаў. Мне здаецца, што самы лепшы пераклад гэтага верша на рускую мову зрабіў Браніслаў Спрычан. Цяпер узнікае іншае пытанне.

Рыгор БАРАДУЛІН

На Ушаччыну!

Петрусь БРОЎКА

— Найначай,

змяляча,

з Ушачы! —

Стракача сарочы базар.

Стажарыцца смукат з-за хмар.

Самога сябе хоць адкрыў.

Ды

З тугой не заключым умоў.

Па ласку

ад гора,

ад крыўды

Захоцацца збегчы дамоў.

Пагоднеюць радасцю вочы.

Нібы птушаня,

цішыня.

Да гутаркі сэрца ахоча.

Ляпача

лістоў малышаня.

А голас гучыць глухавата,

Як стомлены вечавы звон.

Ён зведаў уладнасць набата,

Калі

слоў грымотных раскаты

Прарочылі ворагу скон.

Рукой да сасны дакраніся —

Быліну даверыць яна,

Шчырай прыпадзі да крыніцы —

Прагрукае сэрца да дна.

На вуснах чыгункі гарачых

На ўсіх кантынентах даўно

Уша-

чы-

уша-

чы-

уша-

чы! —

Журбоніцца слова адно.

МАІМ ЧЫТАЧАМ

Не, сэрца ў радасці, не плача,
І толькі цешыцца магу,
Калі каля кіёскаў бачу
Я за газетамі чаргу.

І ўсхваляванне вырастае,
Што слоў сказаць я не знайду,
Калі часопісы чытаюць
У паяздах і на хаду.

Іду ля кніжных магазінаў,
Як быццам чытачоў напад,
Хоць на ўпрыгожаных вітрынах
Навінка не прагосіць шмат.

Яна па свеце навадруе,
Дарогай, кожная сваёй,
І думка рантам усхваляе,
Што недзе ёсць чытач і мой.

А як мой верш, ці дапаможа
У хвіліну вольную каму,
І разважаю я ў трывозе,
Ці западзе ў душу яму?

Ці станецца яму прысьмей,
Ці прыпадзе красой да воч,
А можа, я спяваў дарэмна
І хваліваўся ўдзень і ўноч.

І рантам радасць. Здалі, зблізку,
Як роднаму, як сваяку,
Прыходзяць весціны з Нарыльска,
З Лагойска, з Полацка, з Баку.

Чытаю іх. І сэрцам хоча
Падзякаваць усім паэт—

Іх шле калгаснік і рабочы,
Вучоны, школьнік і студэнт.

І я хвалюся без меры,
Расце мой творчы непакой,
Прыходзяць новыя намеры,
Я дзякую часіне той.

А мары, мары—роем, роем,
Адно жаданне: жыць і жыць,
І хочацца зрабіць такое,
Чаго яшчэ не мог зрабіць.

ХІБА НЕ ШЧАСЦЕ ДЛЯ ЛЮДЗЕЙ...

Ёсць хуткасць думкі. Дзіва гэта
Хіба не шчасце для людзей,
І як не лёталі б ракеты,
Яны за думку не хутэй.

За міг плыву праз акіяны,
Праз міг імчу на самы Марс,
Хачу і ў міг—я закаханы,
Праз міг жыву ў дзіцячы час.

Хачу—я побач з вынаходцам,
Магу і ў дні Пампеі жыць,
Хачу—я разам з палкаводцам!
З кім захачу—магу з тым быць.

Пабуду ў высі нескаронай,
Пабуду ў нетрах пад зямлёй,
За ноч адну, гадоў мільёны
Мільгнучу у думках прада мной.

Хачу—раблюся я паэтам,
Хачу—я ў безлічы падзей,
Ёсць хуткасць думкі. Дзіва гэта,
Хіба не шчасце для людзей!

Відаць, такое ўжо з усімі,
Яшчэ ў дзяцінстве мусіць быць,
Калі былі зусім малымі
Мы тайны марылі раскрыць.

Між тэлеграфнымі слухамі,
Ад правалоў, што ўдаль бягуць,
Здавалася, што словы самі
Да нашага чуцця ідуць.

Шукаць—ўласціва чалавеку.
Усе, як больш пазнаць імкнучы—
Цяпер, ужо ў дарослым веку,
Здаецца, штосьці з Марса чуць...

Далёка ў горы я зайшоў,
Прылёг.
А думы чарадой—
Ледзь шчылінка між камянёў,
А мора ўсё перада мной.

Гляджу на мора.
Хай здалёк,
Знаходжу ў ім нямаля дзіў,
Ды рантам з долу ўзнік дымок—
І кругагляд мне засланіў.

Нібы й маленькі курадым.
Не абсыі,
Не разгагнаць...
Вось так бывае—за малым—
Жыцця прастору не відаць.

ПРА БУСЛА І ВЕРАБ'Я

Звычайны звычай у людзей,
Падрос, працуе дзе-нідзе...

А ты, як быццам верабей,
Сядзіш у буславым гнязде.

Паволі дом бусліны рос,
Цяпер здалёку ўсім відзён,
А ты й галінкі не прынёс,
Калі сядзібу ладзіў ён.

Ад сораму ты й не гарыш,
Цябе нічым і не прабіць,
Ды толькі крыллем шабуршыш,
Буслу перашкаджаеш жыць.

Яму такі не ў першы раз.
Прымі ў парадку колькі слоў:
— Лепш унякай з гнязда і ў час,
Бо дзюбы вострыя ў буслоў.

Тысячагоддзі ў час лучыны,
Ледзь вынаходзіў штосьці люд,
А мы жывем у век машыны,
І кожны дзень—
За цудам цуд.

То там, то там,
Мы дзіва чуем,
Хоць ты на веру не бяры,
Ужо ёсць работы—
Працуюць,
Ды і спрабуюць гаварыць.

А можа, й рыфмы адшукваюць
Ды і напішучы нейкі верш,
Адна ж манія—
Падлічае,
Чым сто бухгалтараў найлеш.

Я веру,
З часам лепей, вышай
Яна крапцёна розных тэм,
Ды не напіша, не напіша
Ніколі пушкінскіх паэм
Аніякая ЭВМ.

ПЯТРУСЬ Броўка выдатны майстра савецкай літаратуры, адзін з тых паэтаў, якія вызначылі і звырашні стан беларускай паэзіі, узровень яе ідэйна-мастацкай сталасці. З яго творчасцю звязаны найбольш значныя набыткі і заваяванні нашай сучаснай лірыкі і ліра-эпікі: расшырэнне іх ідэйна-тэматычнага дыяпазону, аналітычнае, нагляднае пранікненне ў духоўны свет сучасніка, узабагацэнне паэтычных традыцый, мастацкай назіраннасці.

Паэтычнае развіццё Петруся Броўкі — няспынная праца

Паэзія— праўда жыцця

унутранага руху і самаабнаўлення яго творчасці, росту і ўзмацнення яго шчодрата, непаўторнага таленту. Аб гэтым хараша гаворыць сам паэт:

Люблю я дум палёт узнёслы,
Імклівы рух, пакуль жыву,—
Рака я.

Не ставю зарослы,
І кожнай хвіляю плыву.

Калі думаеш аб найбольш прывабным і захаваным у творчасці Петруся Броўкі, то перш за ўсё звяртаеш увагу на народнасць мастацкага мыслення і незвычайную прастату рэалістычнага светаадчування паэта, прастату высокай мастацкай «пробы», прачуваю, асардэчаную... У гэтай прастаце — унутраная, праўдзівасць, абаяльнасць і чалавечнасць паэзіі Броўкі, тая мера яе мастацкага, як і спалучае ў сабе глыбокую чароднасць і інтэлектуальнасць савецкага чалавека. Можна сказаць, што ў гэтым маналітным слове народнасці і інтэлектуальнасці, непаўторна выяўленым у творах Броўкі, — ключ да разумення асаблівасці індывідуальнасці паэта, яго мастацкага стылю, яго паэтыкі.

Петрусь Броўка ўмее здабываць паэзію з праўды жыцця, з

глыбінных ідэйных крыніц сучаснасці. Яму — паэту адкрыта грамадзянскага пафасу — арганічна ўласціва пазіцыя актыўнага і свядомага барацьбіта за камунізм. Партыйнасць, адчуванне роднасці з партыяй («З ёй заўжды я ў руху імклівым, праую, і мару, і сню»), з народам, з ленинскай праўдай — неаддзяльная якасць светапогляду, мастацкага самавыяўлення паэта, да ітымнасці асабістае яго пачуццё, «сэрцавіна» мастацкага мыслення. Усё самае выдатнае, што створана ім і ўвайшло ў «скарбніцу савецкай літаратуры, — адухоўлена гэтым жыццёвым пачуццём, высокай ідэйнасцю паэта-грамадзяніна.

Як мастак Петрусь Броўка палодзе цудоўнай здольнасцю адкалікацца на ўсе падзеі і прагны нашага жыцця. У яго творчасці раскрыта рамантыка сацыялістычных здзяйсненняў савецкага народа, героіка яго подзвігу ў гады Вялікай Айчыннай вайны, высокая паэзія будзённай працы. Нямнога знайдзецца паэтаў, якія б з такім гарачым патхненнем, з такой палымнасцю сэрца, як Броўка, уславілі дружбу і братэрства народаў савецкай краіны, іх маральна-палітычнае адзінства. Любоў да Радзімы, сьвярдженне нацыянальнай годнасці савецкага чалавека, пераемнасці рэвалюцыйных традыцый, духоўнай культуры народа, — усе гэтыя ідэі і пачуцці напаяюць яго паэзію глыбокім інтэрынацыянальным і гуманістычным сэнсам.

Актыўнасць і сталасць творчай думкі Петруся Броўкі выяўляецца не толькі ў вершах грамадска-палітычнага зместу, але і ў філасофскай ітымнай лірыцы, прасякнутай асабістым унутраным лірызмам, які ідзе ад багата і шчодрасці душы паэта і народа.

У сваёй сталай творчасці, асабліва ў апошніх кнігах «А дні ідуць...», «Між чырвоных рабін», «Калі ласка», «І ўдзень, і ўночы», Петрусь Броўка дасягнуў такой меры адзінства суб'ектыўнага і аб'ектыўнага, індывідуальнага і народнага, такой вышэйшай погляду, якая дала яму магчымасць з найбольшай сілай раскрыць асаблівасці свайго таленту, саваў унутраную свабоду.

Васіль ІВАШЫН.

НА МУЗЫЧНЫХ АРБІТАХ

«Слова вострылі вятры, каб узлятала высока, каб мы адзін аднаго чулі далёка-далёка...» — так сказаў пра песню паэт, які і сам выправіў у вялікае жыццё шмат твораў на крылах мелодый. Гэтыя творы гучаць цяпер у выкананні прафесіянальных артыстаў і аматараў. Петрусь Броўка з'яўляецца аўтарам лібрэта беларускіх опер «Міхась Падгорны» і «Алеся» на музыку Я. Цікоцкага; яго раман «Калі зліваюцца рэкі» набыў харэаграфічную версію ў балете «Святло і цені» кампазітара Г. Вагнера. Пастаноўшчыкамі гэтых твораў былі выдатныя рэжысёры і дырыжоры — Л. Александроўская, П. Златагораў, Л. Літвінаў, Л. Любімаў, Б. Мардзвінаў, М. Шнейдэрман, а выканаўцамі галоўных партый майстры опернай і балетнай сцэны. Паэт працуе заўсёды ў садружнасці з кампазітарамі і аўтарамі спектакляў, шукаючы свежыя фарбы, арыгінальныя сюжэтыны хады і характарыстыкі вобразаў з улікам тых індывідуальнасцей, што ўвасабляюць партытуру на тэатральных падмостках.

У творчасці многіх кампазітараў рэспублікі вершы П. Броўкі пакінулі прыкметны адбітак. Скажам, гартаючы потнае багацце Я. Цікоцкага, мы сустракаем велічныя хоры «Песні беларускіх партызан», «Рэспубліка наша», «Зямля Беларусі», у В. Яфімава — «Ой, шумі ты, радуйся...», у С. Палонскага

РСФСР, Украіны, Малдавіі, Літвы.

Без паэзіі П. Броўкі немагчыма ўявіць сабе і такі жанр, як музыка для голасу і фартэпіяна. Слухачы любяць, напрыклад, папулярныя творы «Ах, Маланія», «Два клёны» А. Туранкова, «Як толькі бой заціх» П. Падкавырава і іншыя... І кожная новая кніжка паэта дае кампазітарам старонкі, якія маюць у сабе музычны зарад і абуджаюць жаданне знаходзіць ім меладыйны эквівалент. І выканаўцы такіх твораў, адчуўшы народна-песенны характар паэтычнай мовы хору або раманса, масвай песні або ары, з падзякай гавораць пра аўтара тэксту.

На здымку, зробленым фотакарэспандэнтам «ЛіМа» Ул. Крукам у 1972 годзе, народны паэт Беларусі П. Броўка гутарыць з народным артыстам СССР Р. Шырмам.

МАРШРУТЫ ДРУЖБЫ

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 2).

ПАМЯЦІ ПАЛЫМЯНАЙ ПЭАТЭЛЫ-РЭВАЛЮЦЫЯНЕРКІ

ЛЬВОВА, 25. (БЕЛТА). Калі б сабраць разам усе кветкі, падараныя нашым майстрам літаратуры і мастацтва паклонікам іх таленту на ўкраінскай зямлі, то атрымаўся б велізарны вянчок дружбы.

Удзельнікі Дзён літаратуры і мастацтва з глыбокім хваляваннем ускладаюць гэтыя кветкі да помнікаў вялікаму правяду, мемарыялаў і абеліскаў, якія ўстаноўлены ва ўкраінскіх гарадах і вёсках і якія аднольвава дарогі і гаспадарам. Так было ў Львове, дзе беларуская делегация ўсклала кветкі да самых дарогіх сэрцу кожнага савецкага чалавека месці — помніка заснавальніку Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы У. І. Леніну, манумента Славы Савецкай Арміі. Былі ўскладзены кветкі таксама да помнікаў Івану Франку і Яраславу Галану.

Затым артысты, музыкан-

ты і кампазітары прынялі ўдзел у мітынгу студэнтаў і выкладчыкаў Львоўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Івана Франка, прысвечаным адкрыццю мемарыяльнай дошкі вядомай беларускай пісьменніцы Цётцы (Элаізе Пашкевіч) на вучэбным корпусе. Палымяная рэвалюцыя была адной з першых жанчын — слухачоў філасофскага факультэта гэтай навучальнай установы. Тут Элаіза Пашкевіч стварала свае славутыя вершы-пракламаты, якія былі выданы на ўкраінскай, беларускай і польскай мовах і клікалі простых людзей да аб'яднання і барацьбы супраць рабства і царскага самадзяржаўя.

У музеі гісторыі ўніверсітэта ёсць куток Э. С. Пашкевіч, дзе любіўна сабраны дакументы і матэрыялы, якія расказваюць аб яе жыцці, творчасці і рэвалюцыйнай дзейнасці. Землякі Івана Франка, усе ўкраінскія сябры свята ўшаноўваюць памяць аб слаўнай даччы беларускага народа і на праву ёю ганарыцца.

На мітынгу выступілі ўкраінскі і беларускі літаратары Раман Лубкіўскі і Генадзе Бураўкін, іншыя прамоўцы. Спадае пакрывава, і перад позіркам прысутных паўстае светлы вобраз паэтэсы, створаны ў бронзе. На мармуровай дошцы залатымі літарамі на ўкраінскай і беларускай мовах напісаны даты вучобы Элаізы Пашкевіч у месцовым ўніверсітэце. Побач з гэтай

памятнай дошкай размешчана другая, якая расказвае аб тым, што тут, на філасофскім факультэце, вучыўся і славуці ўкраінскі пісьменнік-дэмакрат Іван Франко. Абодва рэвалюцыянеры ўнеслі вялікі ўклад ва ўмацаванне дружбы нашых народаў, здабылі іх любоў і павагу.

Адразу пасля мітыngu адбылася сустрэча ўдзельнікаў Дзён літаратуры і мастацтва з прадстаўнікамі працоўных вобласці ў тэатры оперы і балета, на якой гаварылася аб даўніх эканамічных і культурных сувязях Украіны і Беларусі, прыводзіліся канкрэтныя прыклады супрацоўніцтва львоўскіх і мінскіх літаратараў і мастакоў, кампазітараў і музыкантаў, прафесіянальных і самадзейных калектываў. Львавіне апладзіравалі майстэрству і таленту лаўрэата V усеагульнага конкурсу артыстаў эстрады салісткі Бельдзяржфілармоніі Надзеі Якімавай, дыпламанткі міжнародных конкурсаў канцэртмайстра Ларысы Талкачовай, артыста Валерыя Анісенкі і іншых удзельнікаў вялікага святочнага канцэрта, якім завяршыўся гэты вечар.

Сёння ў Львове і іншых гарадах і вёсках вобласці працягваліся сустрэчы прадстаўнікоў беларускай культуры з рабочымі, служачымі, калгаснікамі. У Трускаўцы выступілі з канцэрта Дзяржаўны народны аркестр БССР імя І. Якімовіча. У барыслаўскіх нафтавікоў пабывала творчая група спевакоў, музыкантаў

і танцораў. У Львоўскім музычным вучылішчы адбылася творчая размова выкладчыкаў і навучэнцаў з лаўрэатам міжнароднага конкурсу піністам Валерыем Шацім. У майстэрнях львоўскіх мастакоў знаёмліліся з іх новымі работамі заслужаныя дзеячы мастацтваў БССР Р. Кудрэвіч і М. Данцыг.

У АБДЫМКАХ СЯБРОУ

ЧАРНІГАЎ, 25. (БЕЛТА). У старажытным горад над Дзясной прыбыла група ўдзельнікаў Дзён літаратуры і мастацтва Беларускай ССР на Украіне. Іх цёпла сустрэлі на мяжы граніцы Кіеўскай і Чарнігаўскай абласцей прадстаўнікі партыйных, савецкіх, грамадскіх арганізацый, моладзь, самадзейныя артысты. Гасці з удзячнасцю прынялі хлеб-соль з рук выдатных працаўніц Казялецкага раёна — Героя Савецкай Арміі Працы Г. Я. Арол і дэпутата Вярхоўнага Савета Украінскай ССР У. А. Прытуп.

У абласным цэнтры пасланцы Беларусі трапілі ў новыя абдымкі. З плошчы імя Куйбышава калона накіравалася да помніка У. І. Леніну, дзе ўсклала кветкі. Якія кветкі ляглі таксама да магілы Невядомага салдата — на ўагорку Славы, адкуль адрываецца прыгожая панорама Чарнігава. Гасці знаёмліліся з горадам.

Адбылася таварыская гутарка членаў делегачыі Беларускай ССР з членамі бю-

ро абкома партыі, у якой прыняў удзел міністр культуры Украінскай ССР А. К. Раманоўскі. Першы сакратар абкома КПУ М. В. Уманец расказаў аб уздыме народнай гаспадаркі дзяснянскага краю, развіцці навукі, культуры, аб тым, як плёнае саборніцтва з працоўнымі Гомельшчыны дапамагае вобласці больш паспяхова выконваць планы дзевятай пяцігодкі, рыхтаваць дастойную сустрэчу XXV з'езду КПСС.

Святочны выгляд меў тэатр імя Т. Р. Шаўчэнкі, дзе праходзіў урачысты вечар. Яго дэвізам стала цудоўна ўслаўленае таленавітым сынам Чарнігаўшчыны Паўлам Тычынам «пачуццё сям'і адзінай». Аб мастах дружбы, мацнейшых за сталь, гаварылі намеснік старшыні Чарнігаўскага аблвыканкома Б. І. Сянько, першы сакратар Чарнігаўскага гаркома партыі Н. І. Агеенка, дэпутат Вярхоўнага Савета Украінскай ССР ткачыца В. А. Сінько, Герой Савецкага Саюза, ганаровы грамадзянін горада Оршы А. С. Юрчанка, заслужаны артыст рэспублікі Л. Н. Пашын, сакратар Гомельскага абкома кампартыі Беларусі С. П. Бабыр, беларускі паэт Ніл Гілевіч.

Як гімн непарушнага адзінства прагучаў вялікі канцэрт.

Запрашае Мінскі інстытут культуры

Чытач штотыднёвіка «Літаратура і мастацтва» з саўгасам «Нача» Ляхавіцкага раёна Брэсцкай вобласці Н. А. Іваноўскі напісаў у рэдакцыю: «Прашу падрабязна расказаць пра Мінскі інстытут культуры, які адкрыўся ў беларускай сталіцы. Якіх спецыялістаў ён будзе рыхтаваць, якія факультэты ў ім будуць працаваць, ці будзе завочнае аддзяленне?» Такія пісьмы рэдакцыя атрымала і ад іншых аўтараў. Задавальняем іх просьбу. Экскурсію вядзе рэктар Мінскага інстытута культуры, кандыдат гістарычных навук пісьменнік А. Л. Петрашкевіч.

Паблізу ад Маскоўскай вуліцы ўзведзены прыгожы васьміпавярховы будынак. Гэта — вучэбны корпус новай, чатырнаццацігадовай па ліку, вышэйшай навучальнай установы беларускай сталіцы — Мінскага інстытута культуры. Пакуль што там гаспадарачы будаўнікі: працяюць тынкоўшчыкі, маляры, паркетчыкі, ідзе абліцоўка фасада. Але вялікія вокны ўжо весела ўсмехаюцца сонцу. Спраў яшчэ, вядома, трэба зрабіць нямала, каб адзін з прыгажэйшых будынкаў нашага горада-героя гасцінна расчыніў дзверы перад студэнцкай моладдзю самай маладой у рэспубліцы ВНУ. Ёсць унаўне насць у тым, што ўжо сёлага, у пачатку навучальнага года, новы інстытут справіў наваесце ў цудоўным палацы.

Хочацца больш падрабязна расказаць і нашым абітурыентам і шырокай грамадскасці пра гэтую ВНУ. Адкрыццё інстытута — вялікая падзея ў культурным жыцці Беларусі. Настанова ўрада рэспублікі арганічна вынікае з рашэння XXIV з'езду нашай партыі аб узмацненні камуністычнага выхавання працоўных і пастанова ЦК КПСС «Аб рабоце па падбору і выхаванню ідэалагічных кадраў у партыйнай арганізацыі Беларусі».

Інстытут будзе тым вучэбным і навуковым цэнтрам, дзе

рыхтуюцца кадры з вышэйшай адукацыяй для органаў культуры і культасветустаноў рэспублікі. Ад іх прафесійнай падрыхтаванасці, кампетэнтнасці, ідэйна-палітычнай загартоўкі ў многім будзе залежаць паспяховае выкананне рашэнняў партыі па камуністычнаму выхаванню народа.

Мушу зрабіць невялікае адступленне дзеля таго, каб паказаць, як своечасова і важна рашэнне ўрада аб адкрыцці ў Мінску інстытута культуры. Вядома, што ў сістэме Міністэрства культуры БССР толькі 42,1 працэнта работнікаў маюць вышэйшую і сярэдняю спецыяльную адукацыю. Прычым гэтыя спецыялісты засяроджаны галоўным чынам у творчых калектывах, найбольш буйных музеях і бібліятэках. Асабліва мала работнікаў са спецыяльнай адукацыяй у сельскіх культурна-асветных установах.

Мінскі інстытут культуры адкрыты! І ён заклікае выдараць надзвычайную задачу. Што ж сабою ўяўляе сёння інстытут і якім ён будзе ў блэйшых гадах?

Інстытуту культуры перадаюцца студэнты (стакіянарнага і завочнага аддзяленняў) Мінскага педагагічнага інстытута імя М. Горкага па спецыяльнасцях «бібліяэказнаўства і бібліяграфія» і «культасветработа» і Беларускай тэат-

ральна-мастацкага інстытута па спецыяльнасці «рэжысура самадзейных тэатральных калектываў». Такім чынам, наша новая ВНУ будзе адразу мець чатыры курсы.

Тры факультэты мае інстытут: БІБЛІЯТЭКАЗНАЎСТВА І БІБЛІЯГРАФІІ (спецыялізацыя: масавыя і навуковыя бібліятэкі, дзіцячыя і школьныя бібліятэкі, тэхнічныя бібліятэкі); КУЛЬТУРНА-АСВЕТНАЯ РАБОТА (спецыялізацыя: арганізацыя і метадыка культурна-асветнай работы; рэжысура самадзейных тэатральных калектываў; рэжысура клубных масавых паказаў; аркестравае дырыжыраванне — аркестры народных інструментаў, духавыя аркестры; харавое дырыжыраванне) і факультэт ЗАВОЧНАГА НАВУЧАННЯ.

На гэтыя факультэты аб'яўлены прыём на першы курс на 1975—1976 навучальны год. Рады наведаніш, што на спецыянарнае аддзяленне будзе прынята 424 і на завочнае — 250 абітурыентаў. А ўсяго ў нас будзе вучыцца на студэнтары 1166 студэнтаў і 1175 завочнікаў. Ужо з першых сваіх крокаў інстытут культуры будзе буйнейшай вышэйшай навучальнай установай у Беларусі.

Зараз ідзе фарміраванне прафесарска-выкладчыцкага складу. Будуць працаваць кафедры: гісторыі КПСС і навуковага камунізму, марксісцка-ленінскай філасофіі і палітэканоміі, літаратуры, гісторыі СССР і зарубежных краін, замежных моваў, культасветработы, бібліяэказнаўства, бібліяграфіі, харавога і аркестравага дырыжыравання, тэорыі і гісторыі мастацтваў і тэорыі музыкі, рэжысуры самадзейных тэатраў і іншыя.

Прымаюцца дзейныя захады, каб набыць найвышэйшае вучэбнае абсталяванне, прыборы, музычныя інструменты, кінаапаратуру, магнітафоны і інш. Словам, кабінеты, лабараторыі, аўдыторыі будуць абсталяваны па апошняму слову тэхнікі. У нас будзе свая добра ўкамплектаваная бібліятэка, спартыўная і танцавальная залы. У новым вучэбным корпусе будуць створаны ўсе ўмовы для плённай вучобы нашых выхаванцаў і іх адпачынку.

Мы бачым сваю задачу ў тым, каб фарміраваць кадры актыўных, творча думаючых людзей, ідэалагічна падрыхтаваных, філасофскі шырока адукаваных, умелых арганізатараў і выхавальцаў савецкіх людзей, добрых знаўцаў сваёй справы.

Вучэбныя планы прадуладжваюць спалучэнне тэарэтычнай вучобы з практычнай дзейнасцю. Я ўжо сёння ўяўляю сабе нашы канцэрты, тэматычныя вечары, дыспуты. Нашы студэнты будуць сустрэкацца з партыйнымі і савецкімі работнікамі, вядомымі вучонымі, дзеячамі культуры і мастацтва, з пісьменнікамі. Будзе працаваць свой вучэбны тэатр, хоры акадэмічных і народных аркестры. Словам, будзем рабіць усё магчымае, каб узяць якасць падрыхтоўкі спецыялістаў для рэспублікі.

Як у кожнай вышэйшай навучальнай установе і ў нас будзе аспірантура. Створым навуковае студэнцкае таварыства. У перспектыве — выданне навуковых зборнікаў.

А пакуль што пра надзённае — новае папаўненне. У гэтай важнай справе ў нас ёсць свая спецыфіка. Абітурыенты, якія жадаюць вучыцца па спецыяльнасцях бібліяэказнаў-

Экспурсіінае БЮРО „ЛіМс“

ства і бібліяграфіі, культасветработа са спецыялізацыяй: арганізацыя і метадыка культурна-асветнай работы, аркестравае дырыжыраванне і харавое дырыжыраванне трымаюць экзамены ў Мінскім педінстытуце імя М. Горкага.

Заявы трэба пасылаць па адрасу: 220050, Мінск, вул. Савецкая, 18, прыёмная камісія. Уступныя экзамены з 1 па 20 жніўня 1975 г.

Экзамены па спецыяльнасці культасветработа (спецыялізацыя: рэжысура самадзейных тэатральных калектываў і рэжысура клубных масавых паказаў (на завочнае і дзённае аддзяленне) прымае Беларускі тэатральна-мастацкі інстытут (220012, г. Мінск, Ленінскі пр., 81, прыёмная камісія — яго адрас). Уступныя экзамены з 6 ліпеня па 25 ліпеня 1975 г.

Спадзяёмся, што абласныя ўпраўленні, раённыя і гарадскія аддзелы культуры, камсамольскія і прафсаюзныя арганізацыі дапамогуць нам выявіць найбольш таленавітую, творча актыўную моладзь і накіруюць яе ў наш інстытут. Пажадана, каб абітурыенты мелі накіраванне аддзелаў культуры. Хачелася, каб у інстытут траплялі юнакі і дзяўчаты, якія маюць схільнасць да работы на ніве культуры, якія ўжо зарэкамендавалі сябе станоўча на практычнай рабоце. У конкурсных экзаменах яны завоююць высокае права стаць студэнтамі.

Усіх юнакоў і дзяўчат, каму па сэрцу прышлася культасветработа, хто ўдзельнічае ў самадзейнасці, любіць спяваць, любіць музыку, тэатр, кіно, сардэчна запрашае малады Мінскі інстытут культуры.

Што да таго варыянта, у якім ідзе спектакль у Мінскім тэатры, то бліжэйшымі днямі яго не магу табе прыслаць, бо яго ў мяне няма. Я яго цяпер рэалізу на аснове рукапісу, з якіх перадрукавала для тэатра тэкст машынапісу.

У Віцебску прэм'ера прайшла лепш, як у Мінску. Справа ў тым, што ў Мінску спектакль быў яшчэ не дапрацаваны з прычыны канца сезона і выезду тэатра на гастролі. Спектакль будзе дапрацоўваць на гастроліх. Варыянт Мінскага тэатра вышлі табе дзеянне праз 7-9. Бывай, братка, здароў. Цісну руку. Выбачай за памаркі ў пісьме — вельмі спяшаюся. Твой Кузьма.

3 VI-41 г.

Дарагі Ілары! Атрымаў тваю паштоўку. Вельмі рады, што ты атрымаў газету. Адрас твай даедаўся ў Лынькова. Так, дружка, цяжка ў цябе з сям'ёй, але трэба мець надзею, што твая Галія жыва і здарова. Я ў гэтым упэўнены, т. я. маю для гэтай упэўненасці некааторыя падставы, не канкрэтна аб тваіх, а наогул. У хуткім часе ва ўсім упэўнімся самі, набліжаюцца добрыя часіны. Наша газета будзе высыліцца рэгулярна. Прывітанне маракм беларусам. Табе прывітанне ад Глебкі, ён на некалькі дзён яноз прыехаў. Цалую цябе моцна.

Твой Кузьма ЧОРНЫ.

26 VI-42 г.

Пісьмі К. Чорнага і М. Барашку напісаны на бел. мове, а паштоўка — на рускай.

Галія — дачка І. М. Барашкі Публікацыю, уступ да не, перакладзі з рускай мовы, каментарый зрабіла К. Жорава — дырэктар ЦДАЛІМа БССР.

У. Юрэвіч, М. Лобан, М. Хведаровіч, В. Вітка гутараць з сястрой К. Чорнага Таццянай Карлаўнай. Фота Ул. КРУКА.

Пісьмы Кузьмы Чорнага

(прынамсі гаворачы, гэта — раман, і яго так называю) і вышлю Вам прыкладна ў апошні палове мая месяца.

Я Вам вельмі ўдзячны за Вашу увагу да маіх твораў, я буду вельмі рады, калі менавіта Вы іх будзеце перакладаць. З прывітаннем і павагай да Вас

Кузьма ЧОРНЫ.

22 красавіка 1940 г.
Мінск.
Свярдлоўская, 73, кв. 61.
«Простыя людзі» наля 10 друку, аркушаў.

П'еса «Аксенія Чадавецкая» не была закончана пісьменнікам.

Дарагі Павел Сямёнавіч, «Зямлю», калі ласка, друкуйце.

П'есу «Ірынка» я затрымаў таму, што яшчэ працую над канчатковым тэкстам. Вышлю п'есу ў апошні дні гэтага месяца. Гэта ўжо канчатковы тэрмін. Работа над п'есай не дала мне магчымасці канчаткова апрацаваць і перагледзець тэкст рамана «Бацькаўшчына». Я гэта зраблю адразу і вышлю Вам. Што датычыцца «Бацькаўшчыны», то ў мяне з'яўляецца сумненне: ці будзе яны наогул друкаваць? Яны ж мне нічога канкрэтна не паведалі. Можа быць, усе іх размовы з'яўляюцца толькі адгаворкамі? Я, канечне, з задавальненнем працягаю Ваш пераклад, прышліце.

Мне некалькі раз перад Вамі. Вы так многа думаеце і клопоціцеся аб маіх творах і аб іх перакладах, а пачуць Вашу праца не аплочана. Я Вам вельмі ўдзячны і ўдзячны. Упэўнены, што з «Простымі людзьмі» не будзе такіх клопатаў. А наогул «Бацькаўшчыны», хай яны аднажуць Вам ласна і канчаткова: патрэбна ім п'еса для пасылкі ў рэпертоар, для тэатра ці для друку, ці не.

З удзячнасцю і павагай да Вас.

К. ЧОРНЫ.

18 настрывніка 1940 г.
Маё сапраўднае імя: Раманоскі Мікалай Карлавіч.

«Зямля» — раманы Кузьмы Чорнага, напісаны ў 1926 — 1927 гг., упершыню друкаваўся ў часе «З'яўлення». № 1 за 1927 г., асобнае выданне — БДВ, Мінск, 1928 г. У пісьме рач ідзе аб друкаванні пераклада рамана на рускую мову.

П'еса «Ірынка» ўпершыню надрукавана ў часе «Польныя рэвалюцыі». № 4 за 1941 г.

Дарагі Павел Сямёнавіч, Завш месяца і не быў у Мінску.

Я жыў у Віцебску, дзе ў 2-м Беларускай драматычным тэатры рыхтавалася да пастаноўкі мая драма «Ірынка». 26-га лютага прэм'ера прайшла з вялікім поспехам. Зараз п'еса рыхтуецца ў Мінску. Маёй адсутнасцю і тлумачыцца тое, што я не адказаў на Вашу апошнюю п'есу. Адным словам, хай выдавецтва аформіла дазвол на «Бацькаўшчыну» на месцы, што, я веру, ужо зроблена. Зараз я вышлю Вам «Ірынку». Прышлю таксама што-небудзь з апошніх апаўдненняў.

Бывайце здаровы.

Паважаючы Вас К. ЧОРНЫ.

5 III-1941 г.

«Бацькаўшчына» — п'еса, 1932 г. Асобнай кніжкай выйшла ў Дзяржаўным выдавецтве БССР у 1934 г. Пасля першага выдання пісьменнік дапрацаваў п'есу. Другі варыянт надрукаваны ў часопісе «Польныя рэвалюцыі». № 10 за 1939 г. У 1940 г. выйшла асобнай кніжкай.

Пісьмы Іларыёну Мацвеевічу БАРАШКУ

Дарагі Ілары!

Я вельмі рад і вельмі табе ўдзячны, што ты бярэшся перакладаць на рускую мову маю п'есу. З вялікім задавальненнем шлю табе ў гэтым самым пісьме даручэнне, толькі не ведаю ці так, то можна будзе зрабіць другое. Многія рускія тэатры просіць мяне, каб я вышлю рускі пераклад маёй п'есы. Паколькі такога перакладу у мяне няма і не будзе, дык я, прызнацца, не ведаю, што ім

Здаецца, гэта было зусім нядаўна: ваявалі Масква, супраціўляліся яны і падарылі на Украінах, аэрастыты, якія ісеці у небе, і наша «беларуская налія» ў гасцініцы «Якар» на вуліцы Горкага.

І часта, вельмі часта — невысокая постаць чалавека з прыгожым задумным тварам, з вачыма, поўнымі то смутку, то высюкага натхнення, Кузьма Чорны. Наш, беларускі пісьменнік, імяні беларускай літаратуры...

Мне не давялося быць блізка знаёмай з гэтым выдатным чалавекам, але на ўсе жыццё запамніўся яго погляд, яго вочы, яго манера некалькіх уважліва і пачыва вітацца з тымі, хто сустракаўся з ім у калідоры гасцініцы, калі ён гадзінамі хадзіў і, мяркуючы, думаў аб сваіх творах, аб десе сваіх герояў, аб роднай зямлі, якая стаяла над ботам чужынкаў, аб мужнасці роднага народа, які не скарчыўся, не сгануў перад ворагамі, народа, які змагаўся, сцягаў крывёю і перамагаў.

Зруйнаваны дом пісьменніка, загінулі рукапісы яго твораў, а ён зноў піша і змагаецца з ворагамі налімінымі словам.

Дзіўна, як многа зрабіў ён за тры гады, апошнія, самыя цяжкія гады свайго жыцця. Раманы «Пошукі будучыні», «Свайго сці лес», «Відлі дзень», апаўднення «Агонь», «Матчына бласлаўленне», «На папаліччы», «Вілінае сэрца», «Маленькая жанчына», «Бацька», «Аксеніяны следы», «Прасторны дом».

У Дзяржаўнае Выдавецтва БССР (ЛІМ) Кузьмы ЧОРНАГА ЗАЯВА

Прашу адтэрмінаваць мне здачу рукапісу рамана «Бацькаўшчына» да 7-га верасня г. г., з той прычыны, што ў трэціх частках рамана (пасля перапрабкі ўсяго рамана) я прыпісаю яшчэ два новыя раздзелы, якія, на маю думку, павінны даць больш поўны малюнак рэвалюцыйнага змагання ў «Заходняй Беларусі». 25 VIII — 33 г.

К. ЧОРНЫ.

Дарагі таварыш Кабзарэўскі! Дзякуй за Вашу п'есу.

Праз некалькі дзён выходзіць з друку наш часопіс «Польныя рэвалюцыі», № 10 за 1939 г. Дзе надрукавана драма «Бацькаўшчына» («Отчество»). Я Вам вышлю гэты нумар часопіса з тэкстам п'есы, таму што ў іншым выглядзе тэкста ў гэты час няма гатовага ў мяне.

Зусім нядаўна я закончыў апавесць «Простыя людзі» — памерам 6 друкаваных аркушаў. У доўх словах зусім не магу перадаць змест гэтай апавесці. Простыя савецкія людзі працуюць на кірпачным заводзе — два браты, і ў кожнага сям'я.

У апавесці — аб маладосці, аб канчанні, аб нараджэнні дзяцей, аб старасці іх бацькоў, аб смерці аднаго з братоў на вайне, аб сирусе, аб радасці... Але падобныя растлумачванні не зусім перадаюць душы апавесці.

Калі Вам будзе цікава мець справу з падобным творам, то я Вам вышлю — яго тэкст, але, калі ласка, аб гэтым загадзі напішыце. Я буду чакаць пісьма ад Вас. «Бацькаўшчына» значна змяненна.

Кузьма ЧОРНЫ.

15 II-40 г.

Раман «Простыя людзі» загінуў у час вайны.

Дарагі тав. Кабзарэўскі, Днямі я атрымаў пісьмо Ленінградскага аддзялення выдавецтва «Мастацтва», падпісанае галоўным рэдактарам Шыкуновым з выпадку выдання маіх п'ес. У пісьме пішуць:

«Ленінгр. адд. выд-ва «Мастацтва» просіць Вас звязацца з перакладчыкам для Вашых п'ес: «Бацькаўшчына» і «Аксенія Чадавецкая». Пасля атрымання згоды перакладчыка мы аформім з ім дагавор».

Я адказаў, што Вы ўжо робіце пераклад «Бацькаўшчыны». Таму я Вас прашу — зайдзіце ў выдавецтва і аформіце свой дагавор на «Бацькаўшчыну». Што датычыцца «Аксенія Чадавецкай», то я яшчэ не вырашыў, ці буду гэту п'есу друкаваць у хуткім часе, т. я. няма яшчэ ў сапраўднага драматычнага фіналу, і над ім яшчэ трэба працаваць. Але гэта скоро вынісціца, і тады я напішу Вам і ў выдавецтва.

Апаўднё «Простыя людзі».

КОНКУРС НА ЛЕПШЫ ПОМНІК

Міністэрства культуры БССР аб'явіла адкрыты конкурс на эскізы праект помніка ў г. Магілёве ў гонар 50-годдзя Савецкай улады.

Прадстаўленія на конкурсе праекты павінны адлюстроўваць гістарычную ролю Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, якая адназначна пачала новую эпоху ў развіцці грамадства; пераможныя поступы рабочага класа і працоўнага сялянства ў барацьбе за ўсталяванне Савецкай улады на Магілёўшчыне; кіруючую ролю Камуністычнай партыі ў перамозе над ворагамі сацыялістычнай дзяржавы; пераемнасць баявых і працоўных традыцый савецкага народа ў барацьбе за набытую камуністычнага грамадства.

На разгляд журы аўтары павінны прадастаўляць: макет праекта ў маштабе 1:20; фрагмент скульптурнай кампазіцыі памерам да 1 м;

архітэктурныя чарніжы: генплан, фасады, перспектывы; тлумачальную запіску і каштарысна-фінансавы разлік.

Праекты дасылваюцца аўтарамі пад шыфрам у Дзяржаўны мастацкі музей БССР (вул. Леніна, 20).

Пры абмеркаванні праектаў журы, акрамя высокіх ідэяна-мастацкіх вартасцей праектаў, будзе ўлічваць іх лаканічнасць, метаггоднасць маштабнага выражэння заданай тэмы, а таксама кошт збудавання.

Эскізыны праекты помніка будучы вынесены на шырокае грамадскае абмеркаванне.

За лепшыя праекты ўстаноўлены прэміі:

адна першая — 1000 рублёў, адна другая — 750 рублёў, адна трэцяя — 500 рублёў.

Аўтары праекта, атрымаўшы першую прэмію, маюць права на заказ і збудаванне помніка і далатковае ўзнагароджанне, акрамя прэміі, прысуджанай на конкурс.

РЭСПУБЛІКАНСКІ КОНКУРС

НА ЛЕПШЫЯ ПЕСНІ, КАНЦЭРТНЫЯ МАНАЛОГІ АБ САВЕЦКАЙ ЖАНЧЫНЕ

Міністэрства культуры БССР у чэрвені — верасні 1975 года праводзіць адкрыты конкурс на лепшыя песні і канцэртныя маналогі аб савецкай жанчыне. У конкурсе запрашаюцца прыняць удзел прафесіянальныя і самадзейныя кампазітары, празаікі і паэты.

На конкурс прадастаўляюцца творы, якія не выконваліся ў канцэртах, не публікаваліся ў друку, не перадаваліся на радыё і тэлебачанню.

Песні могуць быць напісаны для салістаў у суправаджэнні фартэпіяна, для вакальных ансамбляў (дуэты, квартэты, трыо), для хору аднароднага і

змяшанага з суправаджэннем і без суправаджэння на арыгінальныя або тэксты, якія друкаваліся раней.

За лепшыя творы ўстанаўліваюцца наступныя прэміі:

ЗА МАНАЛОГ
першая прэмія — 200 рублёў, другая прэмія — 150 рублёў, трэцяя прэмія — 100 рублёў.

ЗА ПЕСНЮ СОЛЬНУЮ І ХАРАВУЮ
з суправаджэннем

першая прэмія — 200 рублёў кампазітару і 200 рублёў паэту, другая прэмія — 150 рублёў кампазітару і 150 рублёў паэту, трэцяя прэмія — 100 рублёў кампазітару і 100 рублёў паэту.

ЗА ПЕСНЮ ХАРАВУЮ БЕЗ СУПРАВАДЖЭННЯ

першая прэмія — 250 рублёў кампазітару і 250 рублёў паэту, другая прэмія — 200 рублёў кампазітару і 200 рублёў паэту, трэцяя прэмія — 150 рублёў кампазітару і 150 рублёў паэту.

За тэксты песень, якія публікаваліся ў друку, выплачваюцца 50 працэнтаў сумы прэміі.

Творы прадастаўляюцца на конкурс пад дэвізам на беларускай або рускай мовах у двух экзэмплярах, па адрасу: 220010, г. Мінск, Дом урада, Упраўленне па справах мастацтваў Міністэрства культуры БССР. «На рэспубліканскі конкурс».

лемах і перыядах гісторыі КПСС і КПБ. У наступным годзе выйду калектыўны зборнік «Арганізацыйна-партыйная ідэалагічная работа Кампартыі Беларусі ў перыяд паміж XXIV і XXV з'ездамі КПСС», падрыхтаваная выкладчыкамі Мінскай Вышэйшай партыйнай школы пры ЦК КПБ, пад кіраўніцтвам В. Кудрашова, Ф. Кургановіча, Р. Палівайкі і іншых.

«Курс — інтэнсіфікацыя вытворчасці» — назва другога даследавання, якое выходзіць пад рэдакцыяй А. Малацова і К. Сазанкінай. У ім расказваец-

кай неперымірмасці да недахопаў.

На шырокае кола партыйнага актыву разлічана і кніга перапіска сакратара Навагрудскага райкома КПБ В. Розума «Высокі абавязак камуніста». Аўтар дзеліцца вопытам арганізацыйнай работы пярвічных партыйных арганізацый калгасу і саўгасаў раёна на інтэнсіфікацыі сельскагаспадарчай вытворчасці. У цэнтры яго ўвагі і такія пытанні, як павышэнне ўраджайнасці палёў, прадуктыўнасці жылёлагадоўлі, зніжэнне сабекошту прадукцыі.

Вопытам свабоды работы кутка падзеліцца і токар завода імя Арджанікідзе А. Харольскі. Рыхтуецца да выдання яго кніжка «З думай аб заўтрашнім дні».

— Чытачам палюбілася і серыя «Вобраз жыцця — савецкі...»

— Аб творчай працы савецкіх людзей, камуністычных адносін да працы, аб гарманічным сувязванні грамадскіх і асабістых інтарэсаў, сацыялістычным снаборніцтве, яго абгаечэнні новымі формамі і зместам, аб надзвычайным духу творчасці, развіцці ініцыятывы расказваецца ў брануры М. Дзелянкоўскага «Творцы».

В. Хорсун («Нязгасныя ідэалы») піша пра вернасць савецкіх людзей рэвалюцыйным ідэалам, аднапартыйнаму Камуністычнаму партыі, аб пераемнасці накіравання, аб прадаўжэнні слаўных традыцый і працоўных ветаранаў аб выхаванні надрастаючага пакалення.

Аб нашым ладзе жыцця, яго перавасе перад капіталістычным, рэальнай магчымасці для савецкіх людзей кіраваць краінай, росце актывнасці, ініцыятывы мас у вырашэнні дзяржаўных і гаспадарчых задач гаворыцца ў брануры Ю. Смірнова «Усеагульны набытак».

— Выдавецтва, мабыць, наранейшаму будзе расказваць у нарысах і дакументальных аповесцях пра перадавікую вытворчасці, тых, хто ўносіць свой значны ўклад у справу выканання рашэнняў XXIV з'езда КПСС?

— Папоўніцца наша серыя «Людзі працоўнага і ратнага подзвігу». Сёлета ўжо выйшла дакументальная аповесць пісьменніка М. Гродзева «Зоркаўкі». Аўтар расказвае пра Героя Сацыялістычнай Працы, былога дырэктара Кармянскай школы-інтэрната, кандыдата педагагічных навук М. Дзмітрыева. Атрымалі чытачы і кнігу Ул. Праваеда «Светлая доля» пра вядомую ў рэспубліцы дзяржу Л. Асіюк.

Будзе выдана таксама дакументальная аповесць «Покліч сэрца» пра кавала завода «Гомсельмаш» В. Хурсана. Аўтар яе — пісьменнік А. Капусцін. Нарысы пра герояў дзевятай пяцігодкі прананавалі і іншыя аўтары. У наступным годзе чытачы пазнаёмяцца з кнігамі Ю. Новікава «Высокая прафесія» і З. Прыгодзіча «Строгая даброта». Першы расказвае пра брыгадзіра мантажнікаў Другога Мінскага мантажнага ўпраўлення трэста «Белэлектрамонтаж» І. Саколыча, другі піша пра заслужанага настаўніка рэспублікі П. Якімава, што працуе ў Мінскім ГПТВ № 9 металістаў.

Адным словам, мы прыкладваем усе намаганні для таго, каб чытачы спецасова атрымалі кнігі нашага выдавецтва. Гэта будзе нашым падарункам XXV з'езду роднай Камуністычнай партыі.

Інтэр'ю ўзяў
Алесь МАРЦІНОВІЧ.

СЛОВАМ ПАЛЫМЯНАЙ ПУБЛІЦЫСТЫКІ

У гэтыя дні савецкія людзі працуюць з асаблівым энтузіязмам. Прайдзе яшчэ паўгода і краіна будзе ранаптаваць аб выкананні заданняў дзевятай пяцігодкі. У сотнях перадавых калектываў на працоўным календары ўжо стаіць наступны год, а дзесяткі тысяч перадавікоў вытворчасці даўно выканалі свае асабістыя заданні.

Людзі, патхнёныя рашэннямі гістарычнага XXIV з'езда КПСС, знаходзяцца пад уражаннем партыйных вяснова-літніх рашэнняў і вяснова-літніх рашэнняў апошніх гадоў. І, вядома, рыхтуюцца да новай сустрэчы чарговай, XXV з'езду роднай Камуністычнай партыі. Узраслі ў гэтыя дні і запатрабаваны да кнігавыдаўцоў. Абавязак іх — дапамагчы савецкім працоўным у выкананні задач, якія паставіла партыя. А зрабіць гэта можна аператыўным выпускам неабходнай літаратуры, якая б

расказвала аб навукова-тэхнічным прагрэсе аб перадавых прамысловасці і сельскай гаспадарцы, абгулявала вопыт арганізацыйнай вытворчасці.

Што ж робіцца ў гэтым кірунку ў рэспубліканскім выдавецтве «Беларусь»? Як кнігавыдаўцы рыхтуюцца сустрэць XXV з'езд КПСС? Пра гэта расказвае галоўны рэдактар выдавецтва АНУФРЫЙ ЕРМАЛАЕВІЧ ДРОЗД:

— У першую чаргу хачецца б назваць маніграфічныя даследаванні па асобных праб-

лемах і перыядах гісторыі КПСС і КПБ. У наступным годзе выйду калектыўны зборнік «Арганізацыйна-партыйная ідэалагічная работа Кампартыі Беларусі ў перыяд паміж XXIV і XXV з'ездамі КПСС», падрыхтаваная выкладчыкамі Мінскай Вышэйшай партыйнай школы пры ЦК КПБ, пад кіраўніцтвам В. Кудрашова, Ф. Кургановіча, Р. Палівайкі і іншых.

«Курс — інтэнсіфікацыя вытворчасці» — назва другога даследавання, якое выходзіць пад рэдакцыяй А. Малацова і К. Сазанкінай. У ім расказваец-

кай неперымірмасці да недахопаў.

На шырокае кола партыйнага актыву разлічана і кніга перапіска сакратара Навагрудскага райкома КПБ В. Розума «Высокі абавязак камуніста». Аўтар дзеліцца вопытам арганізацыйнай работы пярвічных партыйных арганізацый калгасу і саўгасаў раёна на інтэнсіфікацыі сельскагаспадарчай вытворчасці. У цэнтры яго ўвагі і такія пытанні, як павышэнне ўраджайнасці палёў, прадуктыўнасці жылёлагадоўлі, зніжэнне сабекошту прадукцыі.

Вопытам свабоды работы кутка падзеліцца і токар завода імя Арджанікідзе А. Харольскі. Рыхтуецца да выдання яго кніжка «З думай аб заўтрашнім дні».

— Чытачам палюбілася і серыя «Вобраз жыцця — савецкі...»

— Аб творчай працы савецкіх людзей, камуністычных адносін да працы, аб гарманічным сувязванні грамадскіх і асабістых інтарэсаў, сацыялістычным снаборніцтве, яго абгаечэнні новымі формамі і зместам, аб надзвычайным духу творчасці, развіцці ініцыятывы расказваецца ў брануры М. Дзелянкоўскага «Творцы».

В. Хорсун («Нязгасныя ідэалы») піша пра вернасць савецкіх людзей рэвалюцыйным ідэалам, аднапартыйнаму Камуністычнаму партыі, аб пераемнасці накіравання, аб прадаўжэнні слаўных традыцый і працоўных ветаранаў аб выхаванні надрастаючага пакалення.

Аб нашым ладзе жыцця, яго перавасе перад капіталістычным, рэальнай магчымасці для савецкіх людзей кіраваць краінай, росце актывнасці, ініцыятывы мас у вырашэнні дзяржаўных і гаспадарчых задач гаворыцца ў брануры Ю. Смірнова «Усеагульны набытак».

— Выдавецтва, мабыць, наранейшаму будзе расказваць у нарысах і дакументальных аповесцях пра перадавікую вытворчасці, тых, хто ўносіць свой значны ўклад у справу выканання рашэнняў XXIV з'езда КПСС?

— Папоўніцца наша серыя «Людзі працоўнага і ратнага подзвігу». Сёлета ўжо выйшла дакументальная аповесць пісьменніка М. Гродзева «Зоркаўкі». Аўтар расказвае пра Героя Сацыялістычнай Працы, былога дырэктара Кармянскай школы-інтэрната, кандыдата педагагічных навук М. Дзмітрыева. Атрымалі чытачы і кнігу Ул. Праваеда «Светлая доля» пра вядомую ў рэспубліцы дзяржу Л. Асіюк.

Будзе выдана таксама дакументальная аповесць «Покліч сэрца» пра кавала завода «Гомсельмаш» В. Хурсана. Аўтар яе — пісьменнік А. Капусцін. Нарысы пра герояў дзевятай пяцігодкі прананавалі і іншыя аўтары. У наступным годзе чытачы пазнаёмяцца з кнігамі Ю. Новікава «Высокая прафесія» і З. Прыгодзіча «Строгая даброта». Першы расказвае пра брыгадзіра мантажнікаў Другога Мінскага мантажнага ўпраўлення трэста «Белэлектрамонтаж» І. Саколыча, другі піша пра заслужанага настаўніка рэспублікі П. Якімава, што працуе ў Мінскім ГПТВ № 9 металістаў.

Адным словам, мы прыкладваем усе намаганні для таго, каб чытачы спецасова атрымалі кнігі нашага выдавецтва. Гэта будзе нашым падарункам XXV з'езду роднай Камуністычнай партыі.

Інтэр'ю ўзяў
Алесь МАРЦІНОВІЧ.

Выйдуць таксама кнігі «Заряд актывнасці», аўтар — А. Вахіін, сакратар парткома Мінскага вытворчага аб'яднання імя У. І. Леніна, «На новым этапе», якую напісалі кандыдаты гістарычных навук І. Лугавоў і дырэктар саўгаса «Любаш» Я. Мірановіч.

— Вядома, вялікая ўвага ўдзяляецца і выпуску літаратуры на выхаванне ў людзей камуністычных адносін да працы?

— Цікавае даследаванне Т. Бандэлавай «Побач з намі — інжынер». Гэта — сацыялагічны нарыс аб заводскай інтэлігенцыі, яе працоўных і маральна-налітычных якасцях, творчай рабоце на тэхнічным пераўзбраенні вытворчасці, ажыццяўленні новых метадаў гаспадарання, аб дзейнасці партыйных арганізацый па выхаванні і павышэнні сацыяльнай актывнасці інжынера-тэхнічных работнікаў.

Павялічылі камуністычнага ідэала, яго значэнне як духоўнага стымулу ў дзейнасці людзей — цэнтральныя праблемы, што ўзнімаюцца ў кнізе Л. Гуналенкі «Камуністычны ідэал у нашых планах і дзійненнях».

У рабоце У. Семішкова «Вытворчы калектыў: праца, асяроддзе, выхаванне» накіравана роля вытворчага калектыву ў працоўным, ідэя-налітычным і культурным выхаванні чалавека. Аўтар раскрывае формы работы на выхаванне кожнага савецкага працоўніка.

— Ануфрыі Ермалаевіч, як вядома, дзевятая пяцігодка дала шмат новых герояў працы, перадавікоў вытворчасці, вопытных варты пераймання іншымі...

— Мы гэта ўлічылі, распачаўшы выданне серыі «Герой дзевятай пяцігодкі». Аўтары яе — Герой Сацыялістычнай Працы. Ужо выйшла кніга мядзяду будаўнічага трэста № 5 Мінска М. Яроменка «Гаспадары будоўлі». Здадзена ў вытворчасць бранура «Абганіючы час», аўтар якой шліфоўнічык завода аўтаматных ліній К. Саленік.

— Мы гэта ўлічылі, распачаўшы выданне серыі «Герой дзевятай пяцігодкі». Аўтары яе — Герой Сацыялістычнай Працы. Ужо выйшла кніга мядзяду будаўнічага трэста № 5 Мінска М. Яроменка «Гаспадары будоўлі». Здадзена ў вытворчасць бранура «Абганіючы час», аўтар якой шліфоўнічык завода аўтаматных ліній К. Саленік.

— Мы гэта ўлічылі, распачаўшы выданне серыі «Герой дзевятай пяцігодкі». Аўтары яе — Герой Сацыялістычнай Працы. Ужо выйшла кніга мядзяду будаўнічага трэста № 5 Мінска М. Яроменка «Гаспадары будоўлі». Здадзена ў вытворчасць бранура «Абганіючы час», аўтар якой шліфоўнічык завода аўтаматных ліній К. Саленік.

— Мы гэта ўлічылі, распачаўшы выданне серыі «Герой дзевятай пяцігодкі». Аўтары яе — Герой Сацыялістычнай Працы. Ужо выйшла кніга мядзяду будаўнічага трэста № 5 Мінска М. Яроменка «Гаспадары будоўлі». Здадзена ў вытворчасць бранура «Абганіючы час», аўтар якой шліфоўнічык завода аўтаматных ліній К. Саленік.

— Мы гэта ўлічылі, распачаўшы выданне серыі «Герой дзевятай пяцігодкі». Аўтары яе — Герой Сацыялістычнай Працы. Ужо выйшла кніга мядзяду будаўнічага трэста № 5 Мінска М. Яроменка «Гаспадары будоўлі». Здадзена ў вытворчасць бранура «Абганіючы час», аўтар якой шліфоўнічык завода аўтаматных ліній К. Саленік.

— Мы гэта ўлічылі, распачаўшы выданне серыі «Герой дзевятай пяцігодкі». Аўтары яе — Герой Сацыялістычнай Працы. Ужо выйшла кніга мядзяду будаўнічага трэста № 5 Мінска М. Яроменка «Гаспадары будоўлі». Здадзена ў вытворчасць бранура «Абганіючы час», аўтар якой шліфоўнічык завода аўтаматных ліній К. Саленік.

— Мы гэта ўлічылі, распачаўшы выданне серыі «Герой дзевятай пяцігодкі». Аўтары яе — Герой Сацыялістычнай Працы. Ужо выйшла кніга мядзяду будаўнічага трэста № 5 Мінска М. Яроменка «Гаспадары будоўлі». Здадзена ў вытворчасць бранура «Абганіючы час», аўтар якой шліфоўнічык завода аўтаматных ліній К. Саленік.

— Мы гэта ўлічылі, распачаўшы выданне серыі «Герой дзевятай пяцігодкі». Аўтары яе — Герой Сацыялістычнай Працы. Ужо выйшла кніга мядзяду будаўнічага трэста № 5 Мінска М. Яроменка «Гаспадары будоўлі». Здадзена ў вытворчасць бранура «Абганіючы час», аўтар якой шліфоўнічык завода аўтаматных ліній К. Саленік.

ПРАЦА СЛАВІЦЬ ЧАЛАВЕКА

24 ліпеня над Домам урада ў сталіцы нашай рэспублікі горадзе Мінску ўзаймаецца Дзяржаўны сцяг БССР. У гэты дзень тут пачне працаваць першая сесія Вярхоўнага Савета Беларускай ССР дзевятага склікання. Першая пасля выбараў у Вярхоўны Савет саюзных, аўтаномных рэспублік і мясцовых Саветаў дэпутатаў працоўных, якія нядаўна прайшлі на ўсёй нашай краіне. Праходзілі арганізавана, як усенароднае свята, з высокім патрыятычным уздымам. Як хараша кожнаму з нас адчуваць, што гэтыя выбары з новай сілай засведчылі трыумфальнае шэсце савецкай дэмакратыі, непарушнае адзінства нашага народа, яго згуртаванасць вакол роднай Камуністычнай партыі.

У Саветы, у органы дзяржаўнай улады працоўныя накіравалі сваіх лепшых дзяцей і сыноў. Сярод іх — кіраўнікі партыі і дзяржавы,

рабочыя і калгаснікі, дзеячы навукі, літаратуры і мастацтва, інжынеры, аграромы, настаўнікі і ўрачы, партыйныя, савецкія, прафсаюзныя і камсамольскія работнікі, воіны Узброеных Сіл Радзімы. Ім аказаны высокі давер, і мы ўпэўнены, што яны з гонарам выканаюць свой абавязак перад народам.

На здымку, які друкуецца на гэтай старонцы, — апаратчыца Барысаўскага фармацэўтычнага завода камсамолька Тамара Іванаўна Бараноўская. Таксама абранніца народа. Яна ўдарнік камуністычнай працы, выканала пяцігодку за чатыры гады. Шмат увагі і часу аддае грамадскім справам. Сябры абралі яе членам камсамольскага бюро цэха, членам цэхкома прафсаюза. Тамара — актывная ўдзельніца мастацкай самадзейнасці прадпрыемства, чулы таварыш. Яна была дэпутатам гарадскога Савета дэпутатаў працоўных. За поспехі ў пра-

і актыўны ўдзел у грамадскай рабоце летась узнагароджана ордэнам «Знак Пашаны». Сёлета ёй аказаны новы высокі давер: Тамара Іванаўна — дэпутат Вярхоўнага Савета БССР.

Сёння Тамара Іванаўна разам са сваім калектывам. Выдатная працоўніца, Грамадская работніца. Разам з сябрамі яна рыхтуе дастойную сустрэчу XXV з'езду КПСС. Накіроўвае свае намаганні, імкненні ўсяго калектыва на выкананне і перавыкананне планаў 1975 года і дзевятай пяцігодкі ў цэлым. Маладзё прадпрыемства, беручы з Тамары прыклад, добра ведае, што славіць чалавека — працавіцу чалавека — працаваць, як Тамара Іванаўна, з аганьком, аддаючы сваю энергію і веды дасягненню вялікіх мэт, да якіх упэўнена вядзе наш народ ленінская партыя.

Георгій ШЫЛОВІЧ.

ПЛЁН ТВОРЧЫХ ШУКАННЯЎ

даюць прынцыпам тэлевізійнага спектакля, дзе галоўнай фігурай павінен з'яўляцца акцёр, выканаўца ролі.

Дзякуючы выдатнаму выкананню заадрывага аўтарскага тэксту артыстам В. Тарасавым, тэлеспектакль дасягае высокага эмацыянальнага ўздзеяння; перадае суровую і мужную атмасферу тых вогненых дзён.

Дучы за аўтарскай задумай, рэжысёр не спяшаецца разгортваць падзеі. Ён дае магчымасць разгледзець герою. Вось яны ўсе дзесяцера ў маскхалатах перад выхадам на баявое заданне, можа апошняе для кожнага з іх, праходзяць перад нашымі вачыма. Камера аператара І. Скорынава «працуе» ўвесь час на сярэднім і буйным плане. Дэкарацыя (мастак В. Недасека) не падрабляюцца пад натуру: абцягнуты белым станок, які дзякуючы дэталю пераўтвараецца то ў поле, то ў пералесак, то ў танкавую траншэю, то ў лазеньку, куды загнаў лейтэнанта Іваноўскага і байца Піваварава ваенны лёс.

Рэжысёр, наўмысна ігнаруючы антураж, выводзіць на першы план акцёра. Тым складаней і адказней іх задача. Рэжысёр свядома ішоў на гэта. Але ў аўтарскай за-

думе ёсць і хваляючая сімволіка. Маладыя артысты, якія не бачылі вайны, якія нарадзіліся ў мірны час, павінны ў спектаклі прайсці дарогамі бацькоў, расказаць аб іх гераічным лёсе. І можна сказаць, што творчы калектыў дасягнуў гэтай галоўнай мэты. У цэнтры ўвагі глядача лейтэнант Ігар Іваноўскі. Гэта ён вядзе групу ў тыл ворага, каб знішчыць склад боепрыпасу. Гэта на яго іоначыя плечы ўскладзена адказнасць за жыццё Піваварава, Лукашова, Дзюбіна, Хакілава, Судніка... за жыццё ўсіх дзесяцярых.

Роля Іваноўскага ў спектаклі даручана А. Уладзімірскому. Малады артыст здолеў паказаць характар свайго героя ў развіцці, дзеянні, прасачыць і яркім святлом высветліць вытокі мужнасці, маральнай стойкасці гэтага юнака, для якога вернасць Радзіме, такая ж арганічная, як дыханне. На вайне людзі хутка становяцца дарослымі. Вось гэта мужанне, ператварэнне хлопчыка ў дарослага мужчыну, камандзіра, таксама паказана артыстам пераканаўча і дакладна. Успомніце сцэну, калі, разумеюшы, што немцы ашукалі іх, што склад з боепры-

пасама перабазіраваўся, лейтэнант назірае прыняць рашэнне. Ісці далей усім разам, рызыкуючы жыццём дзвераных яму салдат, ці прадоўжыць пошук аднаму. І ён выбірае апошняе.

Адгэтуль пачынаецца шлях Іваноўскага і Піваварава да гераічнага фіналу, праўда, на наш погляд, артысту не хапіла майстэрства, унутранага тэмпераменту ў дзвюх вельмі важных сцэнах спектакля: у сцэне сустрэчы з забітым Піваваравым і ў фінальнай, сімвалічнай сцэне — падыходу параненага, сцякаючага крывёю лейтэнанта з абознікамі.

Вось з такіх трагічных паядынкаў, з «баёў мясцовага значэння» і складалася тое агромністае, што завём мы шляхам да Перамогі. З цвёрдай упэўненай мужнасці Ігара Іваноўскага, сцілага, нематэлюнага, гераізму Пеці Піваварава, вобраз якога стаў адным з самых выразных у спектаклі. Голю гэтую іграе А. Падабед, артыст, на жаль, не вельмі прыкметны пакуль што на сцэне купалаўскага тэатра. У тэлевізійнай рабоце ён надзвычай мяккі і арганічны і паказваў сваё ўменне глыбіня-псіхалагічна распрацоўваць ролі.

Астатнім дзеючым асобам спектакля аддадзена менш часу і сцэнічнай прасторы, але кожны з іх запамінаецца, можна смела сцвярджаць, што стаўка рэжысёра на артыста апраўдала сябе. Праўда, залішня баязь «схлусіць», парушыць аўтарскую нетаропную інтанацыю, прывяла да некаторай запаволенасці рытмічнай пабудовы спектакля. Наогул, больш разнастайная тэмпа-рытмічная структура пазбавіла б яго ад яўнай зацягнутасці некаторых сцэн. Асабліва гэта датычыць сцэна-рэтраспекцыі, якія па сваёй вобразнай мове нічым не адрозніваюцца ад сцэн першага плана. Больш выразнымі хацелася б бачыць культурна-адукацыйныя сцэны спектакля: прарыў групы пасля няўдалай першай спробы, сцэну другога ранення Іваноўскага, якая атрымалася мітусліва-тэатральнай, а па сутнасці з'яўляецца крокам перад трагічным фіналам. Сцэны-рэтрызіі, калі Іваноўскі ўспамінае сваё першае каханне, сустрэчы з Янішкай (арт. С. Сухавей) гучаць некалькі сентыментальна, са-ладкава...

Але пры ўсіх праліках новага спектакля Беларускага тэлебачання «Дажыць да світання» цікавая і сур'ёзная работа на шляху мастацкага асэнсавання творчасці выдатнага беларускага пісьменніка.

Т. АБАКУМОўСКАЯ.

драматычны нерв на ўзаемаадносінах герояў розных эпох і краін (прыгадаем хоць бы афішу, дзе былі пазначаны п'есы «Вілла Эдзіт» пра ползвігі савецкіх разведчыкаў пры штурме Кенігсберга і «Арфей сыходзіць у пекла» Т. Уільямса). У стылістыцы сцэнічных твораў, аўтарам некаторых з якіх былі вядомы сучасны рэжысёр З. Карагодскі, адчувалася выразная рамантычная плынь. Гэта і не выпадкова, бо Калінінград — марскі порт рыбакоў і кітабоў, горад, пабудаваны на месцы былых руін прускай

НЕ УПЕРШЫНЮ сустрэкаюць глядачы рэспублікі гэты калектыў — Калінінградскі абласны драматычны тэатр, які часам называюць «тэатрам з буршты-

ПРАЦЯГ ЗНАЁМСТВА

навага берага Балтыкі». Яшчэ на пятым годзе свайго існавання ён гастраліраваў у Баўруйску і Магілёве, пасля двойчы наведваў сталіцу Савецкай Беларусі, выступаў у Гомелі і Віцебску. Яго спектаклі, удзельнікам якіх напачатку дзейнасці тэатра былі выхаванцы народнага артыста СССР І. Раеўскага, прыцягвалі ўвагу

краснасці, а гэта абуджае ў мастакоў свозасаблівыя творчыя імпульсы.

Сёлетнія гастролі гасцей з Балтыкі адбываюцца пад знакам трыццацігоддзя Перамогі савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне. Трупа, якую цяпер узначальвае галоўны рэжысёр В. Падольскі, сустрэла значнальшую дагу спектаклямі на п'есах «Памяць сэрца» А. Карнейчука, «Блакітная алені» А. Каламііца, «Трыбунал» А. Макаёнка, «Гасцініца «Асторыя» А. Штэйна і інсцэніроўкай вядомай трылогіі К. Сіманова (спектакль іграецца пад назвай «Заўтра а сёмай»). Мінчане пазнаёмяцца таксама з іншымі творамі на сучасную тэматыку драматургаў А. Вамнілава, Э. Валадарскага, С. Міхалкова, Л. Маісеева, В. Шукшына. Сярод класічных рэпертуарных назваў — «Васіліса Мясленцьева» А. Астроўскага і «Марыя Сноарт» Ф. Шылера. Жаўравае амплітуда шырока — ад гераічнай драмы да сатырычнай апавесці, ад лірычнай камедыі да высокай трагедыі.

Разам з артыстычнай моладзю, якая заўсёды была шырока прадстаўлена ў спектаклях калінінградцаў, выступаюць вопытныя майстры сцэны. На гэты раз мы пачынам акцёрскія работы народнай артысткі РСФСР А. Мірапольскай, заслужаных артыстаў РСФСР А. Патапушкінай, Я. Яльцова, В. Краснагора, А. Калінікава,

САРДЭЧНА ЗАПРАШАЕМ

Упершыню з сонечнай сярэднеазіяцкай рэспублікі прыедзе ў Беларусь трупа вядомага на ўвесь свет Узбекскага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра оперы і балета імя А. Навая.

Неўзабаве глядачы беларускай сталіцы, пераступішы парог опернага на плошчы Парыжскай камуны, убачаць маляўнічы дэкарацыйны фрэскі, пачуюць акорды арфа, падхаленыя скрыпкамі, і перад імі разгорніцца падзеі папулярнай оперы «Дыларом» Мухтара Ашрафі. Твор гэты падказаны стваральнікам спектакля вялікім гуманістам сярэднявекі Навая. Сюжэт узяты з паэмы «Сем планет», дзе прасявакчу Дыларом сказана, што «калі яна заспявае, сувет згубіць памяць аб сабе».

Карэспандэнт газеты «Літаратура і мастацтва» гутарыў на тэлефоне з галоўным дырыжорам тэатра, народнай артысткай рэспублікі Дыларай Абдурахманавай. Гаворачы пра першы гастрольны спектакль у Мінску, яна заўважыла:

— На нашу думку, опера прыцягвае ўвагу тым, што кампазітар мовай музыкі перадаў значную думку: лёс спевака з народа — гэта адлюстраванне лёсу самога народа. Асабістыя

перажыванні і канфлікты Дыларом, дойлідзі Моні і іх сяброў і ворагаў пераплечаны ў сацыяльных зрухах далёкай ад нас гісторыі.

Наш калектыў прывозіць разнастайны рэпертуар. Да-статкова сказаць, што побач з «Дыларом» на гастрольнай афішы пазначаны, напрыклад, новы балет «Анна Карэніна» на музыку Радзівона Шчадрына і опера «Рускія людзі» Б. Зейдмана, напісаная паводле вядомай ваеннай п'есы К. Сіманова. Наогул, нас асабліва хваляе, што мы выступаем на беларускай зямлі неўзабаве пасля вялікага свята — 30-годдзя Перамогі. Некалі ў вайну ўзбекскі народ звярнуўся да воінаў-узбекаў з такім заклікам: «У дом старэйшага твайго брата — рускага, у дом твайго братаў — беларуса і ўкраінца ўварваўся германскі басмач... Калі бандыт адняў дом у твайго брата, вярні яму яго дом, — гэта твой абавязак, узбекскі баец!» Помнікі і на беларускай зямлі сведчаць аб тым, што нашы землякі свята выконвалі заклік народа. Ці ж можна без хвалявання гаварыць пра беларускую вёску, якая цяпер носіць імя героя вайны Мамадалі Тапывалдые-

ва!.. А ў Ташкенце помніць ваша класіка, песняра савецкай Беларусі Якуба Коласа. Мы ўзаемна чытаем і спяваем творы, напісаныя вашымі і нашымі майстрамі культуры.

І ўсё ж асабістае знаёмства, асабліва такое, якое праняе чалавечы сэрца, пакідае самыя незабыўныя ўражанні і пашырае нашы веды. Вось і наш тэатр спадзяецца, што падорыць мінчанам і гасцям горада эстэтычную асалоду ад вельмі багатай па рэпертуару праграмы выступленняў. Мастацкія ўражанні суадныя з асветніцкімі: чалавек, якога ўсхваляе, напрыклад, «Амулет кахання» М. Ашрафі або харэаграфічная версія шэкспіраўскай трагедыі «Антоній і Клеанатра», атрымае і змястоўную інфармацыю, пашырае свае далягяды.

За дыржорскім пультам на чарзе са мной будуць стаяць Ашрафі, Абдукаюмаў, Шамсутдзінаў, а ў спектаклях перад глядачамі прадстануць вядомыя салісты нашай сцэны, сярод якіх — Галія Ізмайлава, Бернара Карыева, Ніна Сямізвонкіна... Спадзяёмся, што пасля знаёмства з тэатрам мінчане самі запамінаць імёны многіх артыстаў узбекскай оперы і балета.

псіхалагічным ваглыбленнем выканаўцаў у свет персанажаў і завастрэннем канфліктных сітуацый. Што б ні ігралі артысты з Калінінграда, яны данытліва шукаюць і высвятляюць

С. Кляменцьева, Т. Крыман, В. Аляксандрава, заслужанай артысткі Туркменскай ССР Л. Цаплінай. Трэба спадзявацца, што працяг знаёмства з патрабавальнай і багатай на яркія творчыя індывідуальнасці трунай з Калінінграда і на гэты раз будзе ўзаемна радаснай для акцёраў і глядачоў, што садружнасць рускага тэатра на самай заходняй граніцы краіны з беларускімі аматарамі сцэнічнага мастацтва замацуецца.

В. ІВІН.
На здымку — сцэна са спектакля «Памяць сэрца» (заслужаных артыстаў РСФСР А. Патапушкіна і В. Краснагор у ролях Кацярыны і Антонію Тарачыні).

Саадат Кабулава ў партыі Дыларом (фінальная сцэна).

Па-дэ-дэ з балета «Лебядзінае возера» выконваюць Наталля Грышчанка і Ігар Буко.

Па-дэ-дэ з балета «Карсар» танцююць Вольга Чу-дайка і Уладзімір Іваню.

А гэта полька з оперы «Фауст». Фота І. ГАРБАЦЭВІЧА.

ГЭТЫ ЦУДОЎНЫ СВЕТ ТАНЦА

Заспявала музыка, і ў проміжні пражэктара папалылі грацэзна-пішчотныя дзышчкі, будучыя артысты балета. Было ў скерца, пастаўленым на музыку Мендэльсона заслужанай артысткай БССР Нінай Младзінскай, штосмы ірывабнае, прасветленае на настрою, і зала дружна заапладзірвала юным выхаванцам Беларускага дзяржаўнага харэаграфічнага вучылішча. Акурат сёлета яму споўнілася 30-гадоў. З гэтай нагоды мы звярнуліся да мастацкага кіраўніка вучылішча народнай артыстыкі БССР Ірыны Савельевай, напросілі яе раскажа пра педагогаў і выхаванцаў гэтай кузні харэаграфічных кадраў.

Аднаўлялася перарываная вайной жыццё. Яшчэ ў 1938 г. вядомая савецкая балерына Зінаіда Васільева ўзначальвала харэаграфічнае аддзяленне Мінскага тэатральнага вучылішча. Яна ж стала потым мастацкім кіраўніком нашага вучылішча. Шмат творчай энергіі аддала яна нашым выхаванцам цудоўная беларуская балерына Аляксандра Нікалаева. Значны ўклад унёс у дзейнасць калектыву педагогаў Аляксандр Калядэнка.

І сёння, працягваючы эстафету майстроў старэйшага пакалення, працуюць з навучэнцамі тыя, каму зусім нядаўна балетаманы апладзіравалі на спектаклях Дзяржаўнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета БССР.

...Гучыць музыка па-дэ-дэ і разгорнутыя фрагментаў з класічных балетаў П. Чайкоўскага «Лебядзінае возера» і «Спячая прыгажуня», «Дон Кіхот» Мінкса, «Карсар» Адана, з танцавальнай сцэны «Вальпургіева ноч» Гуно. Танцююць выпускнікі вучылішча Тамара

Панкова, Сяргей Манзалюскі, Вольга Чудайкіна, Наталля Мачалова і салісты балета — нядаўнія выпускнікі БХВ Мікалай Самалаяў, Уладзімір Іваню і Аляксандр Рыманшэўскі. І гледачы адразу ж пазнаюць, што выконвалі работы настаўнікаў — заслужаных артыстак рэспублікі — Марыны Пятровай і Раісы Красоўскай, заслужаных артыста рэспублікі Леаніда Чахоўскага і іншых.

— Гледачы, відаць, з цікавасцю знаёмліліся з пастаноўкай танца «Тол-тол» на музыку І. Дунаеўскага, які выконвалі вучні другога класа, — працягвае гутарку І. Савельева. — І тут жа побач ззяла вясёлкавымі фарбамі «Малдаўская сюіта» на народную музыку, якую выконвалі навучэнцы другога курса народнага аддзялення. Гэта былі работы педагога Ці-

мафеевай, адоўнага і ўважлівага выхаванца. З іншых настаўнікаў хочацца адзначыць Абакумчык і Сіпёву...

Як заўсёды цёпла і па гэты раз сустрэлі гледачы работы вучняў педагога Эліны Сіпёвай. Вучні трэцяга класа Марына Бульчавая, Тая Паўлоўская і Рыта Пярсонава цудоўна выканалі польку Ш. Гуно, а Лена Іванова, Анжэла Навасад, Марына Бульчавая і Тая Паўлоўская нарадавалі чысціней выканання танцавальнага танца маленькіх лебедзяў з балета «Лебядзінае возера». Іх поспех — гэта патхнёлая праца Э. Сіпёвай. У мінулым яна сама танцавала на сцэне тэатра оперы і балета. У свой час яна скончыла Ленінградскае харэаграфічнае вучылішча на класу Н. Камковай і мае чым падзяліцца з юнымі выхаванцамі.

Мы ганарымся, што са сцэ-

нашага вучылішча выйшлі такія прызнаныя салісты балета, як заслужаныя артысты рэспублікі Людміла Бржазоўская і Юры Траян, лаўрэат міжнароднага конкурсу Віктар Саркісян, Ніна Паўлава, Сяргей Пясечкін, дыпламант міжнароднага конкурсу Наталля Панова...

...Слухаючы Ірыну Мікалаеўну, мы прыгадвалі свае ўражанні ад выступленняў выпускнікоў гэтага года і намагаліся «пазнаць» сярод іх будучыя «зоркі». Але артыстамі ў сапраўдным значэнні гэтага слова зробіць іх час і вопыт, садружнасць з цыперанімі «зоркамі». А тыя ў сваю чаргу будзь ганарыцца, што эстафету ад іх прымаюць вучні таго ж самага вучылішча, і іхній «альма матар».

У. ПАНОУ.

ЯК НА КАРАВЛІ

ваш». — так называлася адна карціна. І тут трэба было так паказаць векапомны штурм, каб гледачы паверылі, што перад імі не сцэна, а Сіваш, па якому амаль па горла ў вадае крочаць воіны. Мастак марыў даць такое пераканальнае ўражанне. Зала спачатку з напружаннем сачыла за рухам наперад байцоў з высока над галавамі ўзнятымі вінтоўкамі, а потым дружна апладзіравала і выкапаўцам, і тым, хто тэхнічна забяспечыў мастацкую праўду адлюстраванай падзеі: аўтару дэкарацый А. Марозаву і «гаспадару святла» Ус. Шапавалаву.

У рэпертуары брэсцкага тэатра ёсць творы, дзе батальныя эпізоды маюць надзвычайнае значэнне. «Брэсцкая крэпасць» і «Брэсцкі мір» К. Губарэвіча, «Прад сто гадоў у бярозавым гаі» В. Карастылёва, «А зоры тут ціхія...» Б. Васільева; вельмі складаныя пераходы з аднаго месца падзей у іншае прадугледжваюць, скажам, п'есы напісаны Іркушкай гісторыі» А. Арбузава, Бывае, паходзе задуму надпрадэсін графічную ўмоўнасць збудавання, а то, наадварот, сцэна вымагае больш дакладнага выяўлення жыццёвай вольі і пачынаецца працэс, амаль бліжэй да лабараторных шуканняў — каліроўнае багацце і аб'ёмнасць таго, што нам паказвае тэатр, адкрыўшы заслонку, залезыць ад густу, ад тэхнічнай граматнасці, ад разумення жанру і спецасаблівасці драматычнага твору. Каб за справу бярэцца Усевалад Шапавалаў, можна спадзявацца, што будзе зноўдодены самы лепшы варыянт.

Ён — з тых, каго глядач «бачыць», але не думае аб ім, бо сцэна, асветленая мастаком, выяўляе заўсёды не-

штучнай, а рэальнай ці казачнай, умоўнай або натуральнай.

...Ціха крочу па тэатры далей. Грымёрная. Тут і ўдзель ідзе творчы пошук. Мастак-грймёр Мікалай Шыпіцын выступае аўтарам партрэтных абліччаў дзейных асоб спектакля.

Дарэчы, ён сам прызнае, што галоўнымі яго настаўнікамі былі акцёры, гэта яны раней умелі так грывіравацца, што ён, юнаком, «браў урокі» непасрэдна ў тэатры, за кулісамі, каля люстэрка. Нават «геаграфія» яго тэатральных вандраванняў можа даць уяўленне аб тым, што ён паспеў набачыць вопытных артыстаў старой рускай правіцы, якія сапраўды дэманстравалі дзівоснае ўменне «выбіраць і рабіць твары». — Златауст, Тройцк, Беранікі... Мне прыемна адзначыць, што мастак-грймёр у Брэсце — чалавек вельмі талentoўны. Ён ведае, што, шукаючы знешні выгляд персанажа, акцёр зыходзіць з таго, «што мае», з канстытуцыі свайго твару, і з таго, «што патрэбна» вобразу. Далікатны працэс. І абавязак грывёра — спрыяць яго поспеху. Як? Варыянты, прапановы нюансаў, штрыхоў... І сачы за настроем артыста: аднаму трэба рашуча штосці прапанаваць, другога «падмануць», зрабіўшы ўсё так, нібы ён, акцёр, сам да ўсяго дайшоў, а грймёр толькі замацоўвае гэта.

А зямь каларытныя і выра-

ныя ў М. Шыпіцына абліччы герояў класікі — пераважаюць Мальера і Астроўскага, Лопэ дэ Вэга і Гоголя, Шэкспіра і Горькага! Нават у еамыя ўстойлівыя ўяўленні аб тым, якім павінен быць, скажам, Атэла або Яга, генерал Круціцкі ці царкоўны харыст Ценеруф, брэсцкі грймёр уносіць свежыя рысы, каб на сцэне была жывая асоба, а не паўтарэнне знаёмых тэатральных штампаў.

Каб ж ставіцца арыгінальна п'есу сучаснага беларускага драматурга, Мікалай Шыпіцын наогул быў першым аўтарам знешняга аблічча сцэнічных персанажаў. У «Сэрцы на долоні» і ў «Трыбунале», у «Толькі адным жыццём» або ў «Грэўным паханні» І. Шамякіна, А. Макаёнка, А. Маўзона і А. Давлендзіка адзіналі для сябе і нечаканыя абліччы некаторых сваіх персанажаў, і ўгадвалі вядомы ім самім, нават «прадугледжанае» ім ішчэ за пісьмовым сталом. І гэта таксама заслуга работніка, патрабавальнага да сябе, мастака па прызначэнню. — Члена валаката творчага калектыву стваральніцкага спектакля, выканаўцаў задуму драматурга і ржысёра.

За дзвярцямі грывёрнага цэха — цішыня. Я не заходжу туды, каб не замінаць майстру ў яго пошуках. Можна, ён толькі што «стварыў» парк для прэзідэнта фон Вальтэра ў шылераўскім спектаклі; можа, у люстры ўзнікае зараз твар аднаго з персанажаў «Вернасці»...

Вось так штодня. Людзі, якія ніколі не выходзіць на сцэну ў час прадстаўленняў, аб якіх зрэдку пішуць рэцэнзенты, рыхтуюць вярчэрні поспех тэатральнага ідвоўшча. Я звярнуў увагу на двух прадстаўнікоў непрыкметных, не надта ждкіх, але вельмі важных для мастацтва прафесій. Калі вам давядзецца глядзець сапраўды хваляючы твор на брэсцкай сцэне, ведайце, што гэта і іх намаганнімі дасягае ця а эффект раскрыцця «жыцця чалавечага духу», аб якім думае кожны работнік калектыву.

Леанід ВАЛЧЭЦКІ, заслужаны дзеяч культуры БССР.

У ФАЕ І ЗАЛЕ цішыня. Калі крочыш па іх, недзе адгукаецца рэха. У паўзроку з'яўляюцца і знікаюць цені. Раптам гучны голас аднекуль: «Дайце, калі ласка, злішны! Больш інтэнсіўна! Яшчэ...» Здагадаешся, што цяпер наш мастак па святлу Усевалад Шапавалаў шукае тую гаму, якая адпавядала б задуме гатай сцэны ў такім дэкаратыўным вырашэнні. Рыхтуецца спектакль «Вернасць» па п'есе В. Бергольца. І мастак стварае ўмовы для выяўлення настрою і атмасферы падзей, удакладняе, якім чынам будучы асветлены фігуры герояў.

Дарэчы, калі я сачу за яго творчымі шуканнямі, мне прыводзіцца пачатак нашай дзейнасці — недзе дваццаць пяць гадоў назад. Тэатр меў тады на ўзбраенні нейкія два дзесяткі ліхтароў з абмежаванай колькасцю каларовых ліна. А гледачы і тады былі рады радасна здзіўлены вынаходлівым і эфектыўным светлавым фонам лепшых спектакляў. Сціплы электрык Сева Шапавалаў, авалодваючы сапраўды сваё рамяства, працягваў усё больш выдумлі-

ПРЫЗНАЮСЯ, я і мае калегі, старэйшыя артысты — чыталынікі Беларускай дзяржаўнай філармоніі, з вялікім хваляваннем чакалі гэтага конкурсу. Мы марылі ўбачыць таленавітую моладзь, якая будзе працягваць на сцэне нашу адказную і вельмі пачэсную справу.

У рэспубліцы—вялікая армія артыстаў. У кожным абласным цэнтры ёсць прафесіянальныя і народныя тэатры. Ёсць дыктары радыё і тэлебачання, студэнты і выпускнікі Беларускай дзяржаўнага тэатральна-

Куналы прадстаўлялі на конкурсе артысты В. Рыжы і В. Анісенка, цікавыя і здольныя акцёры з выдатнымі галасавымі дадзенымі.

Аднак В. Рыжы прачытаў чамусьці толькі адзін верш Д. Самойлава «Саракавыя». Прачытаў паспешна, не пераканаўча. Ад яго чакалася большага, хацелася пачуць творы беларускіх літаратараў, бо выступіў жа артыст Акадэмічнага тэатра БССР! Каму ж, як не прадстаўнікам нашага старэйшага тэатра быць прапагандыстамі беларускага слова?

сценка атрымаў дыплом II ступені, а мог бы атрымаць і першай, бо меў для гэтага ўсе магчымасці, каб толькі больш сур'ёзна і патрабавальна, з поўнай мерай адказнасці адіёся да самога сябе і падбору рэпертуару.

Я ведаю, некаторыя маладыя чыталынікі думалі і сцвярджаюць, быццам самая сучасная манера чытання — камерна-інтымная, падтэкставая: «ніхай слухачы самі дарастанюць да твора». Як яны памыляюцца! Бо няма мастака, няма мастацкага твора без укладзе-

грыміраваўся пад старога, узняў у рукі кветкі і кіёк. Навошта ўсё гэта? Чыталынік жа павінен пераконваць голасам, вачамі, сэрцам і глыбокім разуменнем твора. А такое чытанне — непатрэбная самадзейная тэатрызацыя.

М. Трухан і А. Акуліч паказалі на конкурсе не чыталыніцкі дуэт, а хутчэй сцэну са спектакля на творах В. Быкава. На маю думку, гэты ўрываў для чытання са сцэны зусім не падыходзіць. Яго нельга ўявіць сабе ў адрыве ад твораў пісьменніка.

Артыстка ТЮГа Т. Мужэнка рэпертуар падбрала някескі, ды вельмі дэкламавала, з няцёпкім вымаўляла кожнае слова, і праз гэта гублялася цэльнасць твора. І слёзы, што цяклі з вачэй артысткі, не хвалявалі нас, слухачоў.

В. Турмовіч да падбору сваёй праграмы таксама падыйшоў сур'ёзна, але прачытаў яго роўна, не эмацыянальна. А ў рэпертуары яго быў такі цікавы паэт, як А. Вірыцкі, з выдатнымі вершамі «Кожны чацвёрты». Гэта ж рэквіем, а не лірыка, і выконваць яго трэба аднаведна жанру. І далей: ад найрэзвіяга кампазіцыйнага блока да наступнага трэба пераходзіць наступова, абдуманна, а не адрыва. Ачуваецца, што артыст В. Турмовіч можа чытаць лепш, толькі яму яшчэ трэба шмат працаваць.

Добрае ўражанне пакінулі артысты ТЮГа, выканаўшы паэмы Д. Бічэль-Загіставай «Жыта». Неблагая задумка, але маладыя выканаўцы В. Макараў і А. Кашыраў, якія час ад часу нават перашкаджалі выдатнай выканаўчы, заслужаны артысты БССР Р. Маленчанка, не давалі задумку да канца. Сама ж Р. Маленчанка чытала выдатна, з вялікім хваляваннем, усюды ішла па думцы, у яе цудоўнае беларускае вымаўленне. Р. Маленчанка стала лаўрэатам конкурсу і спадзяемся, што мы яе яшчэ не раз пачуем у канцэртах.

Тут мы мусім выказаць напрок у адрас нашага тэатральна-мастацкага інстытута. Паўно іду ўсё роўна, што чытаецца са сцэны нашых клубоў, тэатраў, паліцаў і як паказуць сябе яго выхаванцы?

Тэатральны інстытут прадстаўляў студэнт Я. Сахарав. Дзякуй яму за яго ініцыятыву, але, відаць, педагогі яго не рыхтавалі, не кансультавалі, бо нельга ж пазнавацца з такім рэпертуарам. Я. Сахарав чытаў маленькія апазданыя-мінутныя вятрэнкія паэмы І. Эрдні. Апазданыя-мінутныя прагучалі нудна, нецікава: ці павінен аўтар, ці адносіны чыталынікі да твораў. Я. Сахараву не трэба было «даць» хадзіць па рэпертуарам. Ці ж не мог ён аніцці блізкага сабе паэта ці паэмыніка тут, у нас? Увоўне, гэта было б яму блізка і па характару і па творчай манеры.

Някеска выступіла на конкурсе выпускніца Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута Л. Рыжкова. Але мы заўважым, Л. Рыжкова была не зусім надрыхтаваная да ўдзелу ў

конкурсе, а магла атрымаць не толькі заахвочальны дыплом і з цягам часу папоўніць рады нашых чыталынікаў.

Самыя прыемныя ўражанні пакінулі чыталынікі Беларускай дзяржаўнай філармоніі. Яны сур'ёзна і прычыпова аднесліся і да падбору рэпертуару, і да ўдзелу ў конкурсе.

Дыплом I-й ступені атрымаў канферансье В. Туніс. Ён прадставіў на суд журы літаратурна-музычную кампазіцыю «Ода вечнаму агню» на творах Р. Гамзатава, П. Харкова, А. Лёвіна. Ачуваецца, што артыст сур'ёзна рыхтаваўся. Усхвалявана і дасцігна ён даносяў аўтарскую думку, «жыў на сцэне».

Канечне, артыстам філармоніі было лягчэй выступаць, бо яны, як кажуць, заўсёды ў форме: і ў сэнсе рэпертуару, і чыста «тэхнічна». Хаця, ёсць і ў іх такія «старыя канцэртныя дзенькі», што часам і адначыць няма калі. Артыстам тэатра таксама ў гэтым сезоне хапае турбот. Але конкурс ёсць конкурс і кожны ўдзельнік павінен быў падвесці да яго з адказнасцю.

Пра меру адказнасці, відаць, забыла наша цікавая, таленавітая чыталыніца філармоніі Л. Катранжы. Яна выступіла на конкурсе з сур'ёзным, незвычайным па форме і трактоўцы тэмай матэрыялам Н. Тулунавай «Бяроза». Але выкананне было «сырым», і твор прагучаў не так, як чакалася.

Парадаваў нас удзельнік конкурсу, дырэктар Забалонскага сельскага Дома культуры (Гомельская вобласць) В. Зуеў. Слабей выступіў рэжысёр тэатра Рагачоўскага РДК А. Сількевіч. Вялікае дзякуй ім за ўдзел у конкурсе, за тое, што яны нясуць у людзі мастацкае слова са сцэны сваіх клубоў і дамоў культуры.

У заключэнне назву пераможцаў конкурсу. Дыплом I-й ступені, як ужо ўпаміналася вышэй, заваяваў артыст Беларускай дзяржаўнай філармоніі В. Туніс, дыплом 2-й ступені — артыст Рускага драматычнага тэатра БССР імя М. Горкага Ю. Ступакоў і артыст Акадэмічнага тэатра БССР імя Я. Куналы В. Анісенка, дыплом 3-й ступені — артыстка ТЮГа Р. Маленчанка, артысты Беларускай дзяржаўнай філармоніі Я. Фарманай і Л. Катранжы, заахвочальны дыплом артыстка Рускага драматычнага тэатра БССР імя М. Горкага, Е. Стрыжова, а таксама Л. Рыжкова (Горкі, БСГА), В. Зуеў (Рагачоў).

Заканчваючы гаворку аб конкурсе чыталынікаў, мы, члены журы і старэйшыя чыталынікі, наступны конкурс хочам убачыць больш цікавым і сур'ёзна надрыхтаваным.

Г. РЫЖКОВА,
заслужаная артыстка БССР.

МЕРА АДКАЗНАСЦІ

З РЭСПУБЛІКАНСКАГА КОНКУРСУ ЧЫТАЛЬНІКАЎ,
ПРЫСВЕЧАНАГА 30-годдзю Вялікай Перамогі

мастанкага інстытута — нашай куві мастацкіх кадраў.

Не менш у Беларусі здольных паэтаў і празаікаў, творчасць якіх вылучаецца высокай грамадзянскасцю, любоўю да Айчыны, пранізана героікай мінулага і героікай сённяшніх дзён.

«Памяць» — слова-сімвал як бы стала эпіграфам свята чыталынікаў. На гэту тэму амаль у кожнага беларускага паэта ці пісьменніка ёсць цудоўныя творы. Уздзячная тэма. І вось — конкурс...

У ім прынялі ўдзел артысты мінскіх тэатраў і Беларускай дзяржаўнай філармоніі, два чыталынікі з Гомельшчыны і адзін з Магілёўшчыны.

Акадэмічны тэатр імя Янкі

Той жа напрок можна аднесці і ў адрас В. Анісенкі, які чытаў на конкурсе «Рэквіем» Р. Раждзественскага. Гэты твор мы не адзін раз чулі ў выкананні шматлікіх чыталынікаў. Вядома, выдатны твор! Але В. Анісенка, тракуючы яго са сцэны ў перамоўчым з музыкой А. Фельмана, нічога свайго не дадаў. Наогул, як чыталынік, ён умее па-майстэрску чытаць беларускіх паэтаў, асабліва Янку Купала, Максіма Танка. Але на конкурсе чамусьці падаў «Рэквіем» аскізна, маўляў, сёння я вам пакажу «эскіз», а заўтра татовую «скарціну» з усімі фарбамі... Хацелася б больш душы, сэрца, асабістых адносін чыталыніка да выконваемага твора. На гэтым конкурсе В. Ані-

ных у яго сэрца і нерваў! Толькі тое, што хвалюе і абуджае думку, становіцца паспраўднана цікавым і сучасным.

Ад Рускага драматычнага тэатра імя М. Горкага на конкурсе выступілі заслужаны артыст БССР Ю. Ступакоў і Е. Стрыжова.

Ю. Ступакоў — вядомы артыст, добры чыталынік, мы яго часта слухаем на вельмі адказных канцэртах. Да конкурсу ён надрыхтаваў літаратурна-музычную кампазіцыю на вершах А. Твардоўскага, С. Астравога, Я. Вінакурава. Зроблена і выканана кампазіцыя цікава і натхнёна.

Е. Стрыжова ўдала выбрала і няблага выконвала ўрываць з дакументальнай аповесці А. Адамовіча, Я. Брыля, Ул. Калеснікі «Я з вогненнай вёскі...». Вершы ж, якія яна чытала далей, прагучалі халодна, крыкліва і, нават, лагічна не зусім правільна. Ачуваецца, што і голас у чыталыніцы зрабіўся нейкі рэзкі і халодны, а вось у прозе мы гэтага не заўважым. Значыць, рэпертуар трэба выбіраць вельмі асцярожна, прадумана, улічваючы сваю творчую індывідуальнасць.

Тэатр юнага глядача вылучыў на конкурсе значную колькасць чыталынікаў, і пра іх трэба нагаварыць асобна, бо былі, на жаль, прыклады, як не трэба чытаць.

Малады артыст Л. Улушчанка прадэманстравала літаратурна-музычную кампазіцыю па творах П. Глебкі «У тэя дні». Што зрабіў артыст? Ён «упрыгожыў» кампазіцыю рознымі тэатральнымі атрыбутамі: з-за куліс гучыць жалобная мелодыя, артыст «прыклеіўся да вусоў», зрабіў сівыя валасы, за-

ПАНАРАМА НАВІН

СЕМІНАР ТВОРЧАЙ МОЛАДЗІ

У Гомелі адбыўся семінар творчай моладзі, скліканы аб'ёмам камсамолу і аддзяленнем Саюза пісьменнікаў БССР. У ім прынялі ўдзел маладыя паэты і празаікі, архітэктары, мастакі, кампазітары, музыканты, фота- і кінамастатры, навуковыя работнікі і журналісты. Моладзь абмяркоўвала творы сваіх сяброў. Лектары Б. Гадуноў і Л. Спенаценка прачыталі лекцыі аб міжнародным становішчы і аб ідэалагічнай барацьбе на сучасным этапе.

Абмяркоўваліся літаратурныя творы настаўніка І. Мядзведзева, аспіранта ўніверсітэта

В. Ярана, журналіста М. Лісоўскага, сакратара аб'ёма камсамолу М. Літвінава, выкладчыка інстытута інжынераў чыгуначнага транспарту Ю. Саковіча і інш. На семінары выступілі пісьменнік Леанід Гаўрыліч. Цэла быў сустрэты народны ансамбль «Рэчыцкая», творы для якога напісалі выкладчыкі музычнага вучылішча імя П. Сакалоўскага У. Натлачэй, Ю. Мінін і кіраўнік ансамбля П. Кірэйцаў.

М. ЛЮНДЫШАЎ,
рабочы Светлагорскага
завода штучнага валіна,
удзельнік семінара.

КАНЦЭРТ ВЫПУСКНІКОЎ

Моцарт і Бетховен, Гайна і Чайкоўскі, Семаняка і Чуркін — вось няпоўны пералік кампазітараў, творы якіх гучалі на справядліва-выпускным канцэрте Слонімскай музычнай школы. У ім прынялі ўдзел хоры вучняў маладых і старэйшых класаў, аркестры народных інструментаў і духавы, ансамблі скрыпачоў і баяністаў. Дарэчы, многія з гэтых калектываў шэрамі выхадзілі не-

раможнамі завальных і абласных конкурсаў школьнай мастацкай самадзейнасці.

Штогод Слонімскай музычнай школы выпускае каля пяці дзесяці сваіх выхаванцаў. Кожны другі-трэці з іх заканчвае вучобу з адзнакамі «добра» і «выдатна». Большасць педагогаў школы самі ў свой час былі яе вучнямі.

М. РЫЛКО.

ПРЫЗЫ ЧАКАЮЦЬ ПЕРАМОЖЦАЎ

З кансеера цэха мастацкага шкла Барысаўскага шклазавода імя Ф. Э. Дзяржынскага сыходзіць новыя памятныя сувеніры, якія неўзабаве стануць прызамі для ўдзельнікаў шостага летняга Спартакіяды народнага СССР і чэмпіяната свету на класічнай і вольнай барацьбе і самба. Спартыўны будыць праходзіць у сталіцы нашай рэспублікі — Мінску.

На эскізах мастакоў завода

будзе вышунчана такіх вырабаў каля дзюх тысяч.

Натхнёна і творча працуюць над незвычайным задамнем брыгады выдзімалычыкаў В. Фёдарова, В. Пашкоўскага, В. Бабіцкага, брыгады шліфоўчыкаў крывіталю П. Хобатавай, Е. Куноўскай, В. Івановай і інш.

Д. ШУЛЬМАН,
інжынер завода.

Па слядах выступленняў «ЛіМа»

«НЕ ЧУЮ!»

На пасяджэнні кафедры майстэрства акцёра і рэжысуры Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута быў абмеркаваны артыкул драматурга К. Губарэвіча «Не чуо!», апублікаваны ў штотыднёвіку № 13 за 28 сакавіка г. г. Рэктар інстытута заслужаны дзеяч мастацтваў БССР Э. П. Герасімовіч паведаміла рэдакцыі, што крытыка, выказаная ў адрас інстытута, прызнана ў асноўным правільнай. Цяпер

кафедра майстэрства акцёра і рэжысуры прымае захады, каб больш строга адбіраць абітурыентаў, звяртаючы ўвагу на іх голас і дыкцыю.

Умацаваны таксама склад выкладчыкаў сцэнічнай мовы. На кафедры працуюць людзі, якія маюць званне дацэнта і вучоную ступень кандыдата мастацтвазнаўства. Яны запрашаны на работу ў інстытут пасля аднаведнага падрыхтоўкі ў творчых ВНУ Масквы.

«НАРОДНЫ ХОР ЦІ АНСАМБЛЬ ТАНЦА?»

Так называўся артыкул заслужанага дзеяча культуры БССР Д. Жураўлёва, апублікаваны ў № 23 за 6 чэрвеня г. г. У ім ішла гаворка пра недахопы новай праграмы Дзяржаўнага народ-

нага хору БССР. У Міністэрстве культуры БССР адбылося абмеркаванне праграмы гэтага калектыву з удзелам музыказнаўцаў, хараграфіаў, хормайстараў. Радастар

неўзабаве закончыцца рэканструкцыя будынка інстытута. Значна палепшыцца матэрыяльная база факультэта. Будзе гандзельная зала, сцэна, абсталяваны магнітафонны кабінет. Усё гэта акажа станоўчы ўплыў на падрыхтоўку акцёраў.

Разам з тым, піша далей Э. П. Герасімовіч, нельга нагадзіцца з думкай аўтара артыкула адносна таго, што многіх выпускнікоў акцёрскага аддзялення «не навучылі ў інстытуце гаварыць... прафесіянальна. Інстытут, як і К. Губарэвіч, мае ўсе падставы прад'явіць таксама некаторыя прэтэнзіі мастацкаму кіраўніцтву тэатраў рэспублікі».

рэпертуарна-рэдакцыйнай калегіі ўпраўлення па справах мастацтваў Л. В. Доўнар-Запольскага паведаміла рэдакцыі, што «газета правільна крытыкавала недахопы гэтай праграмы. Вызначана далейшая творчая лінія калектыву і яго рэпертуарнай накіраванасці».

ЛІДЗІІ АРАБЕЙ — 50

Сёння беларускай пісьменніцы Лідзіі Арабей спаўняецца 50 гадоў. З гэтай нагоды праўдлівае Савіта пісьменніцаў БССР выйравала ёй прывітанне, у якім гаворыцца:

«Дарагая Лідзія Львоўна!
У дзень Вашага нараджэння шлём Вам шчырае сяброўскае прывітанне. Свой працоўны шлях Вы пачалі пасля Вялікай Айчыннай вайны ў якасці журналіста. Менальні гадоў супрацоўнічалі ў рэдакцыях часопіса «Воля» і газеты «Чырвоная змена». Шмат увагі аддавалі адначасова вучобе. Пасля заканчэння аспірантуры атрымалі званне кандыдата філалагічных навук.
Пасляхвы быў Ваш літаратурны дэбют. Спачатку выступілі ў друку з апавяданнямі, гумарэскамі, рэцэнзіямі. Потым стварылі грунтоўныя крытычна-літаратурныя працы пра Цётку (Алаізу Пашкевіч) і Хвалдоса Шынлера.
У апошнія гады Вы актыўна працуеце ў жанры прозы. Вашаму плуру належыць зборнік апавяданняў для дзяцей «Калібы», аповесці «Мера часу», «Экзамен», «На струнах бур», «Сярод ночы». Значным творчым здобуткам з'явіўся Ваш раман «Скры і папалішчы» — аб мінскіх патрыэтах-падпольшчыках, аб іх гераічнай барацьбе з нямецка-фашысцкімі акупантамі.
Вашы творы вызначаюцца веданнем жыцця, разнастайнасцю тэматыкі, пранікнённым у псіхалогію чалавека.
Нельга не адзначыць Вашу рэдактарскую дзейнасць. Вы шмат гадоў працавалі ў выдавецтве «Беларусь», а потым у рэдакцыі «Полымя», дапамагаці маладым пісьменнікам у авалоданні літаратурным майстэрствам.
Прывітае, Лідзія Львоўна, з выпадку Вашага юбілею нашы шчырыя пажаданні добрага здароўя, шчасця, творчага настрою, доўгіх гадоў жыцця».

Рэдакцыя штотыднёвіка «Літаратура і мастацтва» далучаецца да гэтага віншавання і жаднае Лідзіі Львоўне шчасця ў жыцці, здзяйснення творчых задум.

ПАСЯРОД двара стаяла высокая елка. Як апынулася яна ў горадзе, між камяні? Магчыма, яшчэ ў даўнія гады, калі тут стаяў лес, нехта, сцякуючы яго пад карань, каб шырэй разбудаваць горад, пашкадаваў маладзенькую ялінку, яшчэ невысокую, пушыстую, а той, хто будаваў гэты дом, забраў елку ў свой двор.

Цяпер яна была цёмна-зялёная, а часам здавалася аж чорная, толькі вяснамі на канцах яе лапак, як светлыя пазногці, адрасталі галінкі. За лета і зіму яны цымнелі, а наступнаю вясною вырасталі новыя.

На вяршыне яе, недасяжна для чалавечых рук, віселі гоўстыя рудыя шышкі. Калі сонца клала на іх свой промень, шышкі здаваліся залатымі.

Зімою елку абсыпала снегам, і разлапастыя галіны абвісалі, як зьялыя, пад яго цяжарам.

Калі ўшчынаўся вецер, галіны варушыліся, з іх лёгкім пылам сыпаўся снег, і часам здавалася, што з елкі ідзе дым, што яна курочка.

Са сваёй вялікай вышыні елцы добра быў відаць шырокі прасцят горада. Не так даўно яна бачыла высокую прыгожую будынку, бачыла, як адбівалася ў іх шыбах жаўтавата-чырвонае зарыва сонца, як бегалі па ройках трамвай. Яна чула, як блізка каля яе смяліся, гулячы, дзеці.

Дзеці звычайна збіраліся каля яе камяля, хоць у двары былі і іншыя забаўкі — турнік, стелік з шапкам, арэлі. Але пад гэтым ценем ялінкі ў іх было сваё царства.

Апошнім часам усё змянілася вакол. Горад стаяў цяпер разбіты, больш не адбівалася сонца ў вокнах, бо не было саміх вокнаў, замест іх з'яўляліся праваліны. Днём праз іх было відаць сіняе неба, ноччу яны былі чорныя. Праз іх маглі пралітаць втушкі, праз іх мог свабодна гуляць вецер.

Не чулася больш пад елкаю і дзіцячых галасоў, яна стала цяпер маркотная, змрочная, чорная, як ніколі. Можна, больш чым год стаяла елка і дзіўлялася, чаму ніхто не падыходзіць да яе камяля, не кранае галінак, не смяецца каля яе звонім смехам.

А хутка ў двары зноў з'явіліся дзеці, і аднойчы елка адчула дзіцячы дотык дзіцячай рукі. Дзіцячы палец калупаў яе кару, адшчыкваў пакавалачку.

Не, елцы не было балюча — тыя кавалачкі кары, што адшчыкваў дзіцячы палец, усё роўна ў яе адваліліся б, бо былі ўжо амаль мёртвыя, наадварот, елцы было прыемна адчуваць дзіцячую руку.

Але чаму гэта дзіця не смяецца? І што робіць яно? Навошта бярэ ў рот, навошта есць сухую горкую кару?.. У ёй жа няма ніякага смаку... Яна, як пасок... Навошта яно есць, навошта?

Валя зусім забылася, што на свеце ёсць булікі, цукеркі, вернікі. Каб у яе спыталіся, ці хоча яна гэтых прысмакаў, то Валя адказала б — не. А каб спыталіся ў яе, чаго яна хоча, то яна адказала б — толькі хлеба. Больш нічога на свеце не хацела Валя, нішто на свеце не было такое смачнае, як хлеб...

Кара сухая і калочая, яна не жуецца, а рассыпаецца, клеіцца да языка. Жваваць, варочаць у роце кару яшчэ можна, але зусім нельга кару праглынуць. Яна дзірэ ў горле, дуніць, ад яе пачынаецца кашаль. І Валя выплёўвае з рота кару. Яна хоча дастаць да галінкі, каб вырваць, павантаваць, іголачку... Дзеці казалі, што іголачкі кіслыя і смачныя. Але

тыя галінкі, што блізка, усе наабрызаныя. А тыя, што высока, Валя, як ні дзірэбачка, не можа дастаць.

Яна глядзіць уніз, пад ногі. Там шмат іголак, рудых і засохлых. Валя паднімае адну, зноў бярэ ў рот, але гэтыя іголькі толькі колюцца і смаку ў іх няма.

Здаецца, калі была тут Наташа, не так нікло ў жыццё і не так хацелася есці. З Наташаю можна было гаварыць, успамінаць. Ды Наташа вялікая, разумная, немаведама адкуль магла прынесці скарэнку хлеба, бульбіну. Але няма Наташы, уцякла, пакінула Валю. Валя цяпер адна на ўсім белым свеце. Быў тата і мама

Лідзія АРАБЕЙ

АПАВЯДАННЕ

была, і сестра Наташа была. Але тата валоў на фронце, валоў з немцамі, каб прагнаць іх адсюль, каб не немцы, а дзеці елі хлеб.

Тата на фронце, а маму навесілі немцы. Валя з Наташаю самі бачылі, як вісела яна на вуліцы на слупе. Валя тады закрывала:

«Мама!»
Але нейкая цётка схавіла іх з Наташаю за руку, пацягнула... А потым яны апынуліся ў гэтым «прыце».

Ого, каб немцы ведалі, хто іхняя мама, адразу б навесілі іх, так, як і мамку.

Мамы няма і ніколі больш не будзе, Валя ўсё гэта ўжо разумее, але дзе Наташа? Уцякла, а Валю пакінула, каб паміраць тут з голаду і са страху?

Стрыжаная, у доўгай, да пяці, ні то кашулі, ні то сукенцы, сундэца Валя на двары, ідзе ў той дом, у той пакой, дзе стаіць яе ложка. Ложка ёй здаецца

такі вялізны, такі высокі, узлезці на яго — адна пакута.

Але ўсё ж узлезла, лягла галавою на цвёрдую, бы камень, падушку, ліжыць, зняможаная.

Дзе ж ты, Наташа, дзе?
А Наташа тым часам пасвіла кароў, пілыавала, каб не залезлі яны ў нікоду, бегала за імі з пугаю, калі каторая штурвала да невысокага, маладога яшчэ жыта. За гэта гаспадыня карміла яе і клала спаць на танчане, паслаўшы на яго сніжнік і пабітую сенам падушку.

З гаспадыняй спаткаліся яны ў горадзе на базары. Наташа шыгала паміж вазоў, глядзела, ці не ляжыць дзе блізка што-небудзь такое, што можна ўзяць і з'есці. Але нічога не ляжало, а тут гаспадыня — сядзіць на возе і есць хлеб з салам, Наташа снылілася, утаронілася на яе. Тады гаспадыня дала і ёй акраічык з дробчаквай сала.

— Чыя ты, дзіўчынка? — спыталася ў яе гаспадыня.

— Нічыя, — адказала Наташа.

— А дзе твае тата, мама?

— Няма, — адказала Наташа.

— А колькі табе гадоў?

— Адзінаццаць.

— А дзе ж ты жывеш?

— У прыёце...

— І што, не корміць вас там, галодныя ходзіце?

Наташа змоўчала.

Гаспадыня глядзела на яе і пешта думала. А потым сказала:

— А пойдзеш да мяне... у пастушкі?

Наташа ведала, што пастушкі — гэта тыя, што пасвіць гусей, свіней, кароў. Сама Наташа ніколі не пасвіла, бо ўсё жыццё жыла ў горадзе. Але ў гаспадыні былі хлеб і сала...

— Ага, пайду, — сказала Наташа.

— Ну, то садзіся на воз, скоро паедзем.

І Наташа села на воз. А гаспадыня дала ёй яшчэ дробчак хлеба і яшчэ адну скарэчку. І было гэта так смачна, што Наташа забылася пра ўсё — і пра жахлівы прыют, і пра Валю. Успоміла пра сестру тады, калі была ўжо за горадам, калі ехала ў возе з калочым сенам, і воз то калыхаўся, то бразгаў па каменні. Гаспадыня трымала ў руках лейцы.

Конь бег трюнкам, а Наташа — думала... Ды, можа, і не думала, проста яна бачыла, у вачу ў яе стаяла Валя — як ходзіць яна, нібы здань, па двары, як сядзіць, падкурчышы ногі, на сваім ложку, і ўсё чакае яе, Наташу.

— Як жа тебе зваць? — абудзіла Наташу гаспадыня.

— Наташа...

— А я пані Ванда. Так і кліч мяне — пані Ванда...

І цяпер, пасвічы кароў, Наташа зноў і зноў бачыла сестру — як хадзіла яна, стрыжаная, па двары, як шкарбала жалезнай лыжкай па дне місікі з нейкім поймам...

— Цётка, а мо і вам трэба пастушок? — нека спыталася Наташа ў пані Стэфы, якая прыйшла да пані Ванды, каб пазычыць вугольчыка, у печы распаліць.

— А што, дзеткі, ты знаеш яшчэ пастушка? Мне так трэба...

— Мая сестра будзе пастушок. Яна ў горадзе засталася. Я схаджу па яе, прывяду.

— А якая ж твая сестра, колькі ёй гадоў?

— Ды яна... Ну, такая, як я, можа трохачкі-трохачкі меншая. Яна будзе старца, вазьміце яе, яна будзе ўсё рабіць, што загадаеце.

— Пані Ванда, га, пані Ванда, ну

сці малую, хай сходзіць, прывядзе сестру, і мне падмога будзе, няма каму схадуць пасвіць.

— Добра, хай сходзіць, — згаджаецца пані Ванда.

Назаўтра пані Стэфа прынесла і дала Наташы два вялікія кавалкі хлеба, а паміж іх — спечаную лечню. На дарогу. Ці блізікі свет той Мінск, пакуля туды ды назад.

— Прывядзі ўжо сестру сваю... Будзеце ў нас абедзьве жыць.

Сюдзі Наташа на кані ехала, і то было доўга, а назад — пехатою. Ды каб не заблудзіцца, усё пыталася ў людзей — ці дойдзе яна да горада гэтай дарогаю. Усе казалі — дойдзе.

Хлеб з лечню ў торбачцы за спіною. Яшчэ пані Ванда, ад сябе, бутэльку малака наліла.

Наташа ідзе доўга, ногі ўжо стаміліся, ужо хочацца піць і есці, але няма есці хлеба, піць малака. Усё гэта Валі. Як яна там?.. Што падумала пра Наташу?

І Наташа бачыць сестру — як есць яна гэты хлеб з лечню, п'е малака... Наташа радуецца сестрынай радасці і спынаецца, каб скарэй, скарэй прыйсці ў горад.

З аднаго боку лес, з другога — поле, далёка на полі расце адзінокае дрэва. Над ім аблокі светлыя, а далей, дзе стыкаецца неба з зямлёю — цёмныя.

А горада не відаць.

Ногі ўжо зусім зайшліся, хочацца есці, так цягнуцца рука да торбачкі з хлебам, але Наташа ведае, што лепей хлеба не чапаць, бо варта толькі ўчыркнуць, пакласці хоць кавалачак у рот, тады не стрываеся. Трэба хутчэй ісці, можа, трапіцца якая падвода ў той бок, дык напросіцца, каб падвезлі...

— Валя, Валя, уставай, глядзі, што я табе прынесла...

Валя сніць, Наташа будзіць яе, але Валя ніяк не хоча паднімацца. Нарэшце, села на сваім чорным ложку. Наташа тэае яе, і Валя зусім працянаецца. Пазнае Наташу і крышачку ўсміхаецца. Потым шэпча:

Наташка... Дзе ты была... Я адна... адна...

— Нічога, нічога, — супакойвае яе Наташа, цяпер будзем разам, на, глядзі, што я табе прынесла.

Наташа знімае з плячэй торбачку, вымае адтуль хлеб — ён тронкі пакамычыўся, накрышыўся, але гэта хлеб, ён так добра пахне, а ў ім — яечня.

— На, еш, — гаворыць Наташа.

Валя вялікімі вачамі глядзіць на хлеб, на лечню і быццам не пазнае, што гэта.

— На, на, — кажа Наташа і адломвае кавалачак лечні, піхае Валі ў рот. Валя разяўляе рот, бярэ ў яго лечню і пачынае памаленьку жваваць. З цяжкасцю глытае і больш не просіць, больш не хоча.

Наташа дзівіцца, здуецца:

— Еш, каму прынесла! Сама не ела! Еш!

Валя зноў бярэ дробчак лечні з хлебам, кладзе ў рот, але не чуе смаку, ёй зусім не хочацца есці.

Наташа б'е Валю кулаком па плячы, б'е ад злосці, ад крыўды. Сама так хацела есці, а не ела, несла ёй, а яна не есць, не хоча. Зноў б'е Валю і крычыць:

— Еш! Еш!

І Валя зноў бярэ дробчак, зноў кладзе ў рот.

Наташа заліхвае яду зноў у торбачку, скручвае торбачку і кладзе паміж ног. Бярэ бутэльку з малаком, якую яшчэ раней выняла з торбачкі, паклала на Валін ложак. Вымае корак, зроблены з аучкі. З бутэлькі запахла кіслым.

— На, пі!

Валя бярэ ў рукі бутэльку, але не можа ўтрымаць, бутэлька ледзь не падае на ложка, Наташа яе падхапіла.

— На, пі, — тычэе рыльцам бутэльку ў Валін рот.

Бутэлька стукаецца аб зубы, але Валя падтрымлівае бутэльку рукою, п'е кіслае, разбуўтанае малака. П'е зноў зусім мала, задыхаецца, адводзіць рот ад бутэлькі.

— Уставай, пойдзем адсюль, будзем пастушкамі, кароў у вёсцы будзем пасвіць, там хлеб ёсць і бульба ёсць, і малака. Уставай, пойдзем.

Валя спрабуе падняцца з ложка, але зноў садзіцца.

— Ага, зараз пойдзем, толькі я крышку паляжу.

— Што! — крычыць Наташа. — Я табе паляжу! А ну паднімайся! — і зноў б'е Валю кулаком у плечы.

Валя хоча залякацца, але не можа, паволі паднімаецца з ложка.

(Заканчэнне на стар. 14).

А Б РАЗВІЦЦІ вітража ў Беларусі існуе шмат думак. Але прынцыповым і галоўным застаецца адно пытанне — ці можна ў рэспубліцы стварыць школу вітража, якая адрознівалася б ад іншых. І што для гэтага патрэбна? Як звязаць традыцыі беларускага народнага мастацтва з адроджаным на сучаснай аснове гатычным вітражом?

Адны даказваюць, што без цвёрда ўсталяваных традыцый не варта арганізоўваць сучасную нацыянальную школу, іншыя імкунца абараніць ролю наватарства ў гэтай галіне манументальнага мастацтва.

Але пакуль ідуць спрэчкі вітражы робяцца. Ствараецца ўражанне, што мастакі працуюць ад квадратнага метра, чым больш, тым лепш, на густ спаўняюцца. Вітражы становяцца модай, як зусім выдаўна захапіліся чаканкай.

Так, напрыклад, вітраж у Палацы культуры трактарнага завода па сваёй шматпланавасці хутчэй напамінае роспіс сцен або графічнае панно. Кампазіцыя яго здарэна, слабае колеравае рашэнне. У ім адсутнічаюць асноўныя патрабаванні, якія прад'яўляюцца паянаму вітражу: лананічнасць малюнка, дэкаратыўнасць, аднапланавасць. А новы літы вітраж, устаноўлены ў рэстаране «Мінск» здзіўляе сваёй пластычнай, кампазіцыйнай і колеравай раздробленасцю. Ён прызначаны для эстрады, але вельмі цяжкі для яе — змацавальнага матэрыялу ў ім больш, чым самога шкла.

Акрамя таго, вітраж сюжэтны і, на маю думку, не

падыходзіць для эстрады ні па яе пластычнай форме, ні па яе прызначэнню — быць фонам для музыкантаў, ствараць настрой рытмам, колерам. Тут гэтага не атрымалася — танцуючыя фігуркі ў нацыянальным адзенні не выклікаюць пачуцця радасці, вяселлі або меладыйных беларускіх напеваў. А мастаку неабходна шукаць сваё вырашэнне ў раскрыццях

дзялення і літоўскім мастакам быць усталяваны не раней чым праз 5—8 гадоў, таму што ў іх пакуль няма незалежнасці, мастакі не прапаноўваюць іншых форм вітража. На дадзеным этапе вітражы, вядома, слабыя. Але ж у Беларусі няма сваёй школы. І да таго ж — першы крок заўсёды цяжкі.

Гэта так. Але ж не лягчэй было і літоўскім мастакам

роўні магчымасцямі. На аддзяленні шкла больш увагі надаецца посуду, і таму студэнт не атрымлівае дастатковай падрыхтоўкі, каб паспяхова працаваць са шклом у інтэр'ерах і экстэр'ерах. А новыя ж формы архітэктурны і тэхналагічныя знаходкі, якія ўзнікаюць сёння ў варцы шкла і мацаванні, даюць неабмежаваныя магчымасці для ўзнікнення новых форм

часам проста пыляцца ў кладуках. Малады мастак, які рашыў працаваць у гэтай галіне мастацтва, часта не ведае з чаго пачаць. Адкрываць уласную майстэрню ён не мае магчымасці, а ў майстэрнях мастацкага фонду нямала не знаходзіцца для яго месца.

Так, у нас няма сваёй школы вітража. Але ж інакш не з'явіцца сама па сабе, яе трэба ствараць у рабоце, у пошуку, не абмяжоўваюцца толькі капіраваннем старых тэхналагічных прыёмаў.

Няма традыцый?

Але ж па традыцыі вітражы ўсталяваліся ў царквах, у саборах і мелі рэлігійны змест. Цяпер вітражы змяшчаюць у клубах, кафе, кінатэатрах, бібліятэках. Яны ўпрыгожваюць жыццё людзей. Сучасныя вітражы павінны мець адпаведную выяўленчую мову і сучасны змест.

— Што трэба, каб стварыць сваю школу вітража ў нашай рэспубліцы? — спыталася я ў Альгіманціса Стошкуса — прафесара кафедры манументальна-дэкаратыўнага жывапісу Вільнюскага дзяржаўнага мастацкага інстытута.

— Патрэбна многае — і база, і таленавітыя мастакі, якія любяць сваю справу. Неабходны майстэрні, спартыкаваныя педагогі, але пават пры наяўнасці ўсяго гэтага, вітраж можа не атрымацца. Ёсць адзін сакрэт (мне іншым ён датычыць не толькі вітража) — патрэбна ініцыятыва з аднаго боку і энэргічныя людзі, якія змогуць даказаць правату сваіх поглядаў і рэальнасць сваіх намераў, з другога.

І. КУЗНЯЦОВА,
мастак.

ВІТРАЖЫ РОБЯЦЦА, АЛЕ ЯК?..

ці нацыянальных тэм.

Да станоўчых прыкладаў можна аднесці вітражы ў фае Музея Айчынай вайны. Яны цалкам адпавядаюць прызначэнню архітэктурнага аб'екта — каларытам, выяўленчай мовай. Нядарэмна вітраж і ў адміністрацыйным корпусе ВДНГ БССР. Паяны класічны вітраж у Доме кіно. Стыль яго апраўданы архітэктурай. Вітраж дэкаратыўны, цікавы па кампазіцыі, калі не лічыць некаторага ўсходняга ўплыву на характар арнаменту.

Я папрасіла выказаць сваю думку аб сучасным і будучым вітража Гаўрылу Харытонавіча Вашчанку.

Яго адказ быў маласуцэсальным. У бліжэйшы год пры мастацкіх майстэрнях павінны адкрыцца вітражныя майстэрні, маніравацца там будуць зноў жа толькі паяныя вітражы. А печы

ствараць сваю школу. Цяпер літыя вітражы Стошкуса і Маркунаса ведаюць не толькі ў Савецкім Саюзе, але і за рубіжом. А колькі эксперыментаў удалых і не ўдалых папярэднічала гэтаму? Але мастакі не спыняліся на палове шляху. У Вільнюскім мастацкім інстытуце выкладанне вітража пастаўлена на адпаведным узроўні. Пры кафедры манументальна-дэкаратыўнага жывапісу ёсць спецыяльнае аддзяленне вітража, дзе студэнты знаёмяцца з асноўнымі кампазіцыяй, тэхналогіяй, гісторыяй вітража, а летам праходзяць практыку на шклозаводах.

У нас у ВТМі на аддзяленні манументальна-дэкаратыўнага жывапісу даецца ўсяго два-тры заданні па вітражу за пяць гадоў. Студэнты практычна не знаёмы з уласцівасцямі шкла, з яго шы-

вітража. Мастак-вітражыст павінен валодаць не толькі пачуццём кампазіцыі, рытму, колеру, яму неабходны тэхналагічныя веды, веды гісторыі вітражнага мастацтва.

У студэнтаў Вільнюскага мастацкага інстытута няма такіх умоў як у нас, але ёсць вельмі жаданне стварыць нешта новае, сваё. Іх пошукі падтрымліваюцца вопытнымі педагогамі. Дыпломныя вітражы студэнтаў амаль заўсёды маніравацца на будучыя аб'ектах Вільнюса. У выставачнай зале наладжваюцца студэнцкія выстаўкі і выстаўкі маладых мастакоў. Няхай работы не заўсёды ўдалыя — але гэта пошук. Гэта магчымасць паказаць, як працуе і думае творчая моладзь.

У нас у інстытуце цікавыя дыпломныя вітражы, якія з'яўляюцца, далей яго калідораў не выходзяць, а

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 13)

— Ага, пойдзем... Толькі ты не бі... Яны не ішлі, а паўзлі. Наташа б яшчэ так-сяк, але Валя. Праз кожныя два крокі яна садзілася і казалася:

— Не магу... Сама ідзі... Больш не магу...

Але Наташа зноў біла яе, ад крыўды, ад таго, што больш не ведала, як падняць Валю.

І Валя зноў ішла, і зноў садзілася, зноў казалася:

— Не пайду...— І плакала.

Яны папрасіліся пераначаваць, і іх пусцілі, далі варанай бульбы на вачару. Наташа ела яе ў смач, а Валя, можна сказаць, і зусім не ела.

— А дзетачкі ж мае, куды ж вы гэта? — спагадліва пыталася ў іх маладая гаспадыня.

— У вёску... Мы пастушкамі будзем там, — адказала Наташа.

— Які з яе пастушок, — паказала гаспадыня на Валю. — У яе душа ў целе ледзь трымаецца, яна і да той вёскі не дойдзе.

— Нічога, дойдзе... Як што, то я панясю, яна маладая, лёгкая.

— А колькі ж ёй гадкоў?

— Сем.

— Сем? А я думала, можа, якіх пяць...

— А бо... То гэта твая сястра?..

Пастушок той самы? Вой, вой, што з дзіцём зрабілася... Адны костачкі, яшчэ памрэ, беднае, — сашчапіла руді пані Ванда.

— Не памрэ яна. Ёй каб малачка, дык не памрэ, — гаварыла Наташа.

— Каб згарэла, гэтая вайна, так дзеці мэчачца! — шкадавала пані Ванда.

Пані Ванда нагрэла вады ў чыгуне, наліла ў баяно, скінула з Валі брудную адзежу, пасадзіла ў начоўкі. Мыла, шаравала, а Валя ківалася ўбакі пад кожным яе дотыкам.

Потым напіла свежым малаком.

А назаўтра зноў малаком. А потым — бульбы, хлеба...

Адшлі Валя.

Ну, а калі акрыяла, то пара і за работу брацца.

У пані Ванды малая дзеці, іх яшчэ не пагоніш скаціну пасвіць. У пані Стэфы дзятэй зусім няма, а муж — хворы...

І вось Наташа з Валяю пастушкі. Наташа ў пані Ванды, а Валя — у пані Стэфы, на другім хутары, з вярету адна ад аднае.

Валя зусім не ўмела пасвіць скаці-

ну, ганяла яе ў жыта, у аўсы, думала, што гэта там трава харошая ды зялёная. Пакуль не дастала і раз, і другі па карку. Навучылася...

— Дык хто ж былі твае бацька, матка? — пытае пані Ванда ў Наташы.

Наташа разумее, што нельга гаварыць пра маму, пра тое, што яе немцы пажэлілі, што мама была падпольшчыца. І Валя навучыла пра гэта не гаварыць. А раптам людзі будуць баяцца трымаць у хаце дзіцей падпольшчыцы?

А тата быў доктар. Пра тое, што на фронце ваюе, таксама лепей не гаварыць. Няма і ўсё...

— А ці ж хрышчоныя вы, дзеткі? — пытаецца пані Ванда.

— А што гэта такое?

— О, Езус Марыя, нехрысці вы, вось хто вы, як жа так... Ахрысціць вас трэба... Навучыць пацеры чытаць.

Надходзіла зіма, скаціну больш не ганялі ў поле, і Наташа балася, што скоро гаспадыня выправіць яе ў белы снег — ідзі, куды хочаш, ты тут больш не патрэбная.

Але і глыбокай восенню Наташа знаходзіла сабе работу — пасіла з рэчкі ваду, нявчыла дзіцей, нават уночы працыналася і калыхала.

Гаспадыня бачыла, што Наташа не дарма ёсць хлеб, не праганяла.

А ў Валі выходзіла ўсё яшчэ лепш. Пані Стэфа сваіх дзіцей не мела, прывыкла да Валі і палюбіла яе ўжо, як сваю. Ды і Валя старалася рабіць усё ў хаце — замешвала парсючку, надмывала надлогу, навучылася і ў печы распальваць.

Усё часцей звянеў Валін галасок у хаце. А часам, як прыходзіла да яе Наташа, сёстры спявалі ўдзвух. І ў Наташы галасок звянеў, як звяночак.

Уж вечер... Облаков померкнули края...
Последний луч зори на небе угасает...
Последняя в реке,
Блестящая струя...

Гэту песню любіла і часта спявала мама... Мама ў іх была артыстка.

Спявалі сёстры ўдзвух, а пані Стэфа слухала, надпершы пчыну рукою. Потым пачала раскаваць у вёсцы, як хораша спяваюць сёстры.

А тут і каляды. Ходзіць усёх людзей гора; бяда — вайна зямлю калодзіць, — але каляды ёсць каляды, іх нельга не адсвяткаваць, бо тады бог ад вёскі і зусім адсутнічае.

І людзі святкуюць каляды. Вечарамі клічуць Наташу з Валяю, каб ім паспяваць.

Пастушкі сёстры калі стала,

спяваюць: выводзяць суладна, топенька.

Ночевала тучка золотая
На груди утеса великана,
Утром в путь она умчалась рано,
По лазури весело играя,
По лазури весело играя...

І людзям падабаецца. Людзям здаецца, што гэта анёлы з неба сьпілі, анёлы спяваюць, славяць Хрыста, бяда ад іх хаць адводзяць.

У адной хаце паспяваюць сёстры, у другой. А ім за гэта бліноў з мака, скварачку...

Усё вакол засыпала белым снегам. Замерзла вада ў рэчцы, трэба палонку рабіць, каб вады набраць у ведры.

І Наташа з сякераю ідзе да ракі, сячы лёд, да вады дабіраецца. Шах! — І не па лёдзе, а па руцэ. Кроў пацякла, снег і лёд у чырвонае шафарбаваліся.

Затуліла рану другою рукою, пабегла ў хату.

— Пані Ванда рукамі пляснула: — А божа ж мой!

Знайшла апучку перавязала рану. Баліць у Наташы рука, распухла, не паварушыць рукою. Нічога не можа яна рабіць — сядзіць і гушкае руку, як ляльку.

А калі нічога не робіш, то як жа ёсці? Ты ж не зарабіла.

Ставіць пані Ванда на стол міску з бульбаю — пад столь шугае пара, ставіць на стол званок малака.

Дзеці хапаюць гарачую бульбу, каліваюць малака ў кубкі. А Наташа не ідзе да стала, саромеецца. Яна ж не зарабіла.

— А ты чаго не ідзеш ёсці? — пытаецца пані Ванда.

І Наташа сунецца да стала, бярэ бульбінку, налівае шклянку малака. Але другую шклянку малака наліць саромеецца. Яна ж апошнім часам нічога не робіць... Не зарабіла ёсці...

А да пані Стэфы ўночы партызаны наведваліся. Адзін немалады ўжо, у шынгалі вайсковым, другі — як хланчук, у кажушку, у валенках.

— У вас, гаспадыня, здаецца, дзіця жыве... З горада... Вы яе... не эксплуатаеце?

— А божачка, — спалохалася пані Стэфа. — Ці ж я што кепскае дзіцяці зрабіла?

І Валя прапачулася, пазірае з печы на людзей, што прыйшлі ў хату. Той, што маладзейшы, глянуў на печ, убачыў Валю.

— Колькі табе год? — пытаецца.

— Было сем, — а цяпер — восем, —

кажа Валя.

— А гаспадыня цябе не б'е, не крыўдзіць?

Валя круціць галавою — не.

— А можа, да нас, да партызан пойдзем? Там у нас і дзеці ёсць.

— Паночку таварыш, — просіць пані Стэфа. — Куды ж такое дзіця ў лес, у холад? Там жа печы няма, змерзне...

— Ну, хочаш да нас, у партызаны?

Валя маўчыць, не ведае, што адказаць.

— Ну, добра, лажыві тут, потым будзе відаць... А ў цябе і сястра ёсць?

— Ага, ёсць сястра. На тым хутары жыве, за лесам.

Партызаны пайшлі.

— Дзякуй богу, што нічога не ўвільі, — перахрысціўся гаспадар, пані Юзік.

Валя ведае, што пані Юзік хавае сала, заканапае ў хлыве. Каб не прыйшлі з лесу ды не забралі. Бо ў лесе цяпер усякіх ёсць, ёсць і бандыты, што пад партызанаў падрабляюцца.

Цяпер, калі ў хаце ўздымалася калатэца і гаспадар паднімаў руку на гаспадыню, на пані Стэфу, Валя крычала:

— Не біце яе, не біце, бо скажу партызанам, дзе ў вас сала схавана!

Малое-малое, а ўжо разумела, што за яе спіноў сіла, што яе ўжо не дадуць у крыўду тыя самыя партызаны.

Партызаны прыходзілі і на хутар да пані Ванды. Убачылі Наташу с рукою перавязаную.

— Што ў дзвючыні з рукою?

— Ды сама сабе сякераю секанула.

— А вы не здэкеуецца з яе, не прымушаеце працаваць звыш меры?

— А якое там звыш меры? Што можа і што хоча, тое і робіць.

— Ну, ачуньвай, дзвючынка, і, калі хочаш, да нас, у атрад перабірайся...

— У партызаны? — адразу ўрадавалася Наташа.

— Ага.

— Вой, добра! — сказала Наташа. — Ачуньвай... Як пацяплее, зойдзем.

Як пацяплее...

Хадзіў мароз па саламянай стра-се... Транчаў у сценах... Замуроўваў шыбы...

Наперадзе ў сласцёр была яшчэ доўгая халодная зіма.

**БАЛГАРЫЯ:
КУЛЬТУРНАЯ ХРОНИКА**

**ПЕСНІ АБ МІРЫ
І ДРУЖБЕ**

У Варне адбылося ўрачыстае адкрыццё васьмага міжнароднага конкурсу харавых спеваў «Варна-75». У святочным канцэртзе ўдзельнічалі мясцовы сімфанічны аркестр і самадзейныя ансамблі песні. У гэтым годзе ў варненскім конкурсе ўдзельнічаюць 23 харавыя калектывы з 13 краін, у тым ліку з Балгарыі, Саўдэхага Саюза, ГДР, Венгрыі, Румыніі, Чэхаславакіі, Польшчы, Югаславіі і інш.

Удзельнікі конкурсу атрымалі прывітанне ад старшын Дзяржаўнага савета НРБ Тодара Жыўкава, у якім выказана пажаданне творчых поспехаў усім калектывам, што прыбылі ў Варну.

**ФЕСТЫВАЛЬ
ГУМАРУ І САТЫРЫ**

У Габраве — буйным прамысловым цэнтры Балгарыі—

карнавальным шэсцем адкрыўся дзесяты Агульнанацыянальны фестываль гумару і сатыры. Жыхары Габрава вядомыя ў краіне не толькі сваёй працавітасцю і майстэрствам, але і дасціпнасцю. Габраўскія жарты і анекдоты даўно выйшлі за межы горада. Упершыню габраўскі фестываль быў арганізаваны ў 1965 годзе.

Сёлетні фестываль — юбілейны. У Габраве прыбылі госці з усіх куткоў Балгарыі і з-за мяжы. У Доме гумару і сатыры, адкрытым два гады назад, адбылася міжнародная выстаўка «Фотаэмех», на якой былі прадстаўлены лепшыя работы майстроў фатаграфіі з 12 краін. У другой міжнароднай выстаўцы карыкатуры і шаржа прынялі ўдзел 452 аўтары з 52 краін.

**ЗДЫМАЕЦЦА
НОВЫ ФІЛЬМ**

Паблізу старажытнага балгарскага горада Карлава кінаэкспедицыя мінскай студыі «Беларусьфільм» і Сафійскай студыі мастацкіх фільмаў пачала здымкі новага сумеснага савецка-балгарскага фільма «Салдат з абозу», у якім будучы ўзніоўлены першыя дні ў Балгарыі пасля вызвалення яе Савецкай Арміяй. Ставіць фільм савецкі рэжысёр Ігар Дабралюбаў на сцэнарыю Слаўча Дудзева, Атанаса Цэнева і Аляксея Ляончыева. У галоўных ролях здымаюцца А. Кузняцоў, В. Басаў, С. Данілаў і іншыя папулярныя савецкія і балгарскія акцёры.

БЯСЦЭННЫЯ РЭЛІКВІ

Непадалёку ад гаванскага порта, насупраць старадаўняй іспанскай крэпасці, якая некалі прыкрывала ўваход у сталічную гавань, у праменнях трапічнага сонца зіхаціць беласнежны палац. У часы Бацісты гэты мармуровы будынак служыў для прыёму замежных апекуноў палача кубінскага народа. Але вось 16 гадоў назад народ выгнаў ненавіснага дыктатара са сваёй краіны, і ў анфіладах палача размесціліся экспанаты самага папулярнага на Востраве Свабоды музея — Музея рэвалюцыі.

У яго залах заўсёды людна. Сюды прыходзяць ветэраны рэвалюцыйных бітваў, якім усё напамінае аб мінулым, школьнікі, што ведаюць аб гераічнай барацьбе за свабоду радзімы на расказах дарослых, з кніг, са старой кінахронікі. Наведваюць музей і шматлікія замежныя дэлегацыі, якія прыязджаюць у народную Кубу. На стэндах музея — рэліквіі амаль стогадовай рэвалюцыйнай гісторыі, пачынаючы з вайны за незалежнасць супраць іспанскага каланіяльнага ўладальніцтва ў канцы мінулага веку і канчаючы экспанатамі, якія расказваюць аб слаўнай перамозе над наёмнікамі імперыялізму пры Плайя-Хірон у красавіку 1961 года.

Тут наглядна расказваецца аб шматгадовай барацьбе кубінцаў за свабоду. Ды і сам будынак музея звязаны з рэва-

люцыйнымі падзеямі. У 1957 годзе група рэвалюцыйна настроеных студэнтаў са зброяй у руках спрабавала захапіць тут дыктатара Бацісту. У перастрэлцы з аховай палача героі загінулі, і белыя мармуровыя прыступкі лесвіцы пабарвалі ад іхняй крыві. У памяць аб гэтым да прыступкаў прымацаваны мемарыяльныя пліты з імёнамі загінуўшых за свабоду кубінскага народа.

Пад шклом музейнай вітрыны піраміды ружжаў. З іх партызаны Фідэля Кастра вялі агонь па войсках дыктатара, і іх агонь быў больш прыцэльным, чым агонь хуткастрэльных карабінаў наёмнікаў Бацісты. А побач сціплая люлька, якая належала нацыянальнаму герою Кубы Эрнэста Чэ Гевару. Пасля яго гераічнай гібелі ў Баліві яна цяжкімі шляхамі вярнулася на Кубу і цяпер займае ганаровае месца сярод экспанатаў Музея рэвалюцыі. Лісткі паперы, якія спісаны таварышамі рэвалюцыйнага пачырка, належаць Фідэлю Кастра. Гэта прэскты выступленніў, адозвы, лістывак. Пісаліся яны ў глыбокім падполлі, у гарах Сера — Маэстра, пры бляклым святле газойкі. На відным месцы стаіць старанькая пішучая машынка, на якой патрыёты размнажалі вядомае выступленне Фідэля Кастра «Гісторыя апраўдае мяне». З гэтым словам ён выступіў на працэсе пасля

штурму казарм Манкада ў 1953 годзе.

Цікавы раздзел, прысвечаны слаўным справам рэвалюцыйнага ў 1956—1959 гг. Пачаўшы паход у гарах Сера-Маэстра, барацьбіты за свабоду на чале з Фідэлем пераможна ўступілі ў Гавану. Са сцен глядзяць фотаздымкі партызанскіх камандзіраў і радавых байцоў, тых, хто пакляўся не зрываць бароды да канчатковай перамогі. Многія, вельмі многія з іх аддалі свае жыцці народнай справе. У музеі можна ўбачыць макеты партызанскіх майстэрняў, дзе рамантавалася зброя, выраблялася адзенне і амуныцыя. Тут жа прымітыўныя хірургічныя інструменты, пры дапамозе якіх урач і баец Чэ Гевара выратаўваюць жыццё раненым таварышам. Перад будынкам музея стаяць некалькі трактараў і бульдозераў, пераабсталяваных пад бронетранспарты.

Завяршае экспазіцыю карцінная галерэя герояў Кубінскай рэвалюцыі. Маладыя прыгожыя энергічныя твары. Пры штурме казарм Манкада быў захоплены ў палон і замучаны ў турэмных засценках верны сябра Фідэля — Абэль Сантамарыя, загінуў у авіяцыйнай катастрофе маёр Каміла С'енфуэгас, не вярнуўшы з Баліві Эрнэста Чэ Гевара... Кубінскі народ свята захоўвае памяць аб загінуўшых героях, самаадданай працай будзе новую, сацыялістычную Кубу, за якую не шкадавалі жыцця барацьбіты рэвалюцыі.

Б. ФАМІЧОУ.
(ТАСС).

ФОТАРЭПАРТАЖ

ХАРАКТАРЫ

Чытачы «Літаратуры і мастацтва» не раз сустракалі на старонках газеты фотаэсоды, жанравыя сцэнікі, партрэты мінчан, выкананыя фотамайстрам Я. Мяцеліцам. Цяпер дзесяткі работ склалі персанальную выстаўку мастацкай фатаграфіі гэтага майстра — старшага інжынера Мінскай абсерваторыі. Выстаўка была наладжана спачатку ў будынку абсерваторыі, а зараз перанесена ў фак кінатэатра «Кастрычнік».

На выстаўцы — тры раздзелы, адзін з іх вельмі дакладна названы «Характары». Тут колькі твараў, столькі і характараў. Самых розных. Вось строгі не на ўзросту суддзя футбольнага матча, самаздаволены повар, які добра ведае цану сваёй справе, дзяўчаты, што слухаюць навіну, аўтапартрэт, на якім мы бачым... фотаапарат з пышным чубам валасоў над ім.

Цікавую старонку з блакіята фотакарэспандэнта ўяўляе

раздзел экспазіцыі, названы «Ветэраны». На здымках людзі ва ўзросце, тыя, каго жыццё пранесла па дарогах вайны і мірнай працы, лёс гэтых людзей, нялёгка, складаны, адлюстраваны ў іх позірках, зморшчынах...

Мы з удзячнасцю думаем пра аўтара, які пазнаёміў нас з гэтымі цікавымі людзьмі. І не толькі пазнаёміў з імі, а ўвёў нас у свет дзяцінства і прыроды: дзеці... былічка ў полі... букет раманак... маленькае жарба...

Здымкі прасякнуты цёплым пачуццём да ўсяго жывога, асветлены добразычлівай усмешкай, — такая пазіцыя аўтара.

«Тры грацыі» (Дзяўчаты з Магілёўскага наміната сінтэтычнага валакна).

Прыемна, малі чалавек знаходзіць сабе прафесію па душы. («Кона»).

«Першае знаёмства».

«Наступленне», — так назваў гэты здыман фотаматар.

СУСТРЭЧЫ, ПОШУКІ, АДКРЫЦЦІ.

- ТУТ ВУЧЫЎСЯ ШОЛАХАУ
- «МАСТАЦТВА ЗБЛІЖАЕ ЛЮДЗЕЙ»
- ПЕСНІ УСІХ КАНТЫНЕНТАУ
- У МУЗЕІ АДАМА МІЦКЕВІЧА

МЕЛОДЫ ДРУЖБЫ

У палацах культуры, у цэхах фабрык і заводаў, у студэнцкіх інтэрнатах і школах сталіцы гучаць мелодыі народаў розных кантынентаў. Іх выконваюць юнакі і дзяўчаты Балгарыі і Кубы, В'етнама і Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі, Бангладэш і Руанды... Праходзіць гарадскі фестываль мастацкай творчасці замежных навучэнцаў...

Спачатку былі праведзены конкурсныя агляды мастацкай самадзейнасці на курсах і факультэтах. Іх пераможцы выступілі на фестывалі ВНУ, тэхнікумаў і ГПТВ. Нядаўна адбыўся заключны тур гарадскога фестывалю. Права ўдзелу ў ім заваявалі калектывы і асобы выканаўцы мастацкай самадзейнасці БДУ імя У. І. Леніна, політэхнічнага і медыцынскага інстытутаў і прафесійна-тэхнічнага вучылішча № 53. Іх мастацтва было прадстаўлена ў розных жанрах.

Упершыню ў гарадскім фестывалі прынялі ўдзел самадзейныя мастакі, якія выставілі шэ-

раг работ. У фестывальнай праграме значнае месца заняла патрыятычная тэматыка: песні аб гераічнай барацьбе савецкага народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны, пра мір, песні пратэсту супроць імперыялізму.

Лаўрэатамі гарадскога фестывалю сталі харавыя калектывы падрыхтоўчага факультэта БДУ імя У. І. Леніна, вакальныя групы навучэнцаў прафесійна-тэхнічнага вучылішча № 53 з Экватарыяльнай Гвінеі, танцавальны калектыв навучэнцаў з краіны Афрыкі (БДУ), а таксама салісты — студэнт Беларускага політэхнічнага інстытута Нур Хабібур Рахман з Бангладэш, студэнт медыцынскага інстытута Мухамед Дабас з Ірданіі, Бутэра Гем з Руанды, студэнт універсітэта Ву Піхі Хунг з В'етнама.

Лаўрэатам фестывалю ўручаюць дыпломы і прызны.

А. ЮЗЭФОВІЧ,
адказны сакратар Мінскага гарвыканкома па справах замежных навучэнцаў.

ФІЛЬМЫ СЯБРОЎ

У сувязі з днямі чэхаславацкай культуры ў ССРС у гарадах і вёсках рэспублікі праводзіцца шырокі паказ кінафільмаў брацкай краіны «Капітан Корда», «Дзявоцкая клятва», «Даволі прыстойныя хлопцы», «Чалавек не адзінокі», «Дні здрады», «Персанальнае заданне», «І перадаць прывітанне ластаўнам», «Спроба забойства», «Чорны воўк», «Трое невінаватых», «Санкт-племені барора», «Калі б у мяне было ружо», і іншыя.

На экраны кінатэатраў выпушчана таксама новая мастацкая карціна «Падарэніне», створаная на кінастудыі «Ба-

рандаў». У аснове фільма ляжыць важная і актуальная праблема: лшчэ жыцця ваенныя з'ячынцы, на сумленні якіх тысячы загубленых жыццяў, і выкрыццё іх — справа гонару юнага сумленнага чалавека.

20 чэрвеня ў буйнейшым мінскім кінатэатры «Кастрычнік» адбудзецца прэм'ера новай славацкай мастацкай кінааповесці «Жыццё ва ўцёках». У ёй расказваецца аб антыфашысцкім руху ў Славакіі ў гады другой сусветнай вайны. Для ўдзелу ў прэм'еры ў беларускую сталіцу прыбывае дэлегацыя кінематографістаў брацкай краіны.

З поспехам дэманструецца на экранх рэспублікі мастацкая кінастужка «Заўтра будзе позна» сумесна вытворчасці майстроў кіно Беларусі і Славакіі.

БЕЛТА.

«ГАВОРАЦЬ»... МІМЫ

У Палацы культуры Беларускага прафсаюзаў гаспадары артыстаў Пражскага тэатра панімамі «На Забрэдзі». Публіка цвёрда прыняла фрагменты са спектакляў «Кіханіа» і «Незвычайныя». А таксама трагедыю мінскаму драму «Гуан». Доўга не адпусцілі глядачы выдатнага акцёра, заснавальніка тэатра, яго драматурга і рэжысёра, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі Клементы Готляўскага, заслужанага артыста ЧССР, пра-

фесара Ладзіслава Філіпу. Дырэктар тэатра, заслужаны работнік культуры ЧССР Уладзімір Водзічка сказаў пасля гастроляў: «У Савецкім Саюзе наша тэатра прыехала ў пяты раз. Тут у нас шмат сяброў. У нашым цудоўным горадзе мы былі два гады назад і вельмі рады новай сустрэчы з мінскай публікай — чулай і разуменчай, патрабавальнай і добрай. Мастацтва вельмі збліжае людзей».

Гастролі Пражскага тэатра ў Мінску праходзілі ў рамках Дзён чэхаславацкай культуры ў ССРС.

БЕЛТА.

Уладзімірцы пра Беларусь

На выстаўцы твораў народнага мастацтва, якая адкрылася ў старажытным горадзе Уладзіміры, увагу прысутных прыцягвала дэкаратыўная ваза «Хатынь» А. Макарава. Маладая мастачка, дзесяцікласніца Ната-

ша Тулуеўская, якая прадставіла на выстаўку свае работы, зараз працуе над новай тэмай — партызанскай. Маці Наталы з пятнаціці гадоў змагаецца з фашыстамі ў лясках Беларусі, яе ўспаміны натхнілі дачку на стварэнне будучай скульптуры.

НА ЗЯМЛІ БАГУЧАРСКОЙ

На самым краі варонежскай вобласці, там, дзе некалі пачыналася вобласць Войска Данскага, на беразе неглыбокай Багучарскай ракі знаходзіцца невялікі цэлы гарадок, які носіць адно з рэчковых ім'яў — Багучар. Сюды шэсцідзесяць гадоў назад кавальніцкай станаў, мінаючы дачку і берагі, казачыя хутары і музэйныя слабы, дробкай дарогаю прыехаў на конях казак па прозвішчы Шолахаў і прывёз з сабой на вучобу ў музыканскую гімназію свайго дзесяцігадовага сына Мішу пасля таго, як той скончыў пачатковую Карніскую школу. А праз тры гады, хвалючыся за дзе свайго гімназіста, бацька прыбыў, каб назавжды забраць яго адсюль. Да Багучары падыходзілі войскі кайзераўскай Германіі.

Шмат вяды спадало з таго часу і ў Доне, і ў цякай Багучарцы. Мужыцкая гімназія, ператвораная ў савецкі час у педагагічнае вучылішча, выпусціла са сваіх сцен сотні спецыялістаў, а потым, у гады Вялікай Айчыннай вайны, будынак не быў спалены і паўразбураны фашыстамі.

Цяжка ўспімаўся горад з руін пасты-акупацыі. Вельмі цяжка. Але сярэд адноўленых будынкаў асааўся і будынак былога вучылішча. Толькі цяпер у ім размясціліся класы

школы-інтэрната, дзе пастаянна жывуць і вучацца больш як 300 навучэнцаў з розных канцоў краіны.

Колькі нова патак вучняў аб славутасці школы даведваецца ў першыя ж дні. Школьнікі звычайна з нецярпеннем чакаюць гадзіны, калі ім пачаюць клас, у якім вучыўся Міша Шолахаў.

Траці паверх вучэбнага корпусу, Даверы з шмаліччай «5 клас». Гэта светлы пакой, дзе тры вагны звернуты на ўсход — гонар выхаванцелю і вучылішча. Партрэт шмаліччай вучэбнага класа. Тут жа размясцілася і пазая фотагалерэя здымкаў і творчасці Міхаіла Аляксандравіча — мантажы з ілюстрацый старонак штур пра Шолахава.

Шолахаўцамі — усе пісьнікі і кампазітары школы. Гэта імя ў пісьмерскай пакоі стварылі істук Шолахава, а ў сваім краінаўчым музеі адвадзі цэнтрынае месца экспанатам, звязаным з імем Міхаіла Аляксандравіча.

Доўга і ўважліва слухаюць імя расказ старэйшых. Слухаюць — думаюць і марыюць...

«Ен бегав на гэтых жа прыступках лесвіцы, на якіх цяпер гарэзліва бегваюць імя. Такса-

ма ж, напэўна, імінуўся каго-небудзь апарэдыць.
Гэтыя сцены чулі яго годас...
«Ен гадзеў у гэтыя воцны і бачыў той жа самы дуг, чартавы зараснін на рацэ і пербы на не беразе. Ен ішоў туды па росных травах, лавіў рыбу, пэўна, з хлапцукімі, лавіў конікаў і стракоў...
Усё ў гэтым пакоі-класе доўга і блізка дзецім. Яны

пільна да ўсяго. Ім хочацца, напрыклад, зразумець, глядаць на партрэт-настаўніцы рускай мовы і літаратуры, якая вучыла Шолахава, зразумець, як была гэтая настаўніца. А яна была, расказваюць, мінская, дусоўная. Звалі яе Волга Паўлаўна Страхава. Казіць, што яна потым часта ўспамінала пра Шолахава, як пра самую здольнага вучня, які ўжо тады вылучаўся, наводзі на слоў, ір-кай, вобразнай моваю і ўменнем па-хлалчучоўску хутка арыентавацца.

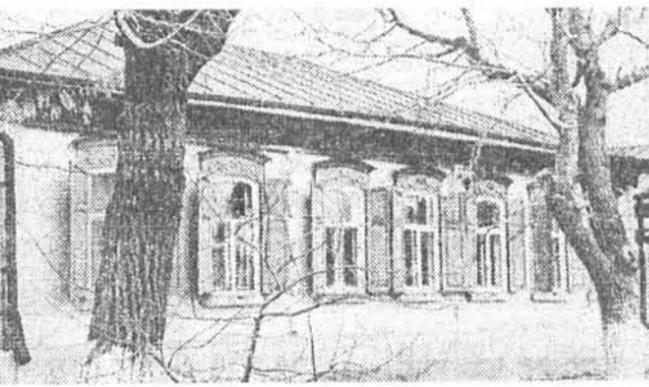
Наконт гэтага цікава ўспаміны ўрача Георгія Канстанцінавіча Падтыкайла — былога аднакласніка Шолахава, які цяпер жыве ў горадзе Багучары.

— З Міхаілам Шолахамым, — расказвае Падтыкайла, — я вучыўся ў Багучарскай музыканскай гімназіі з 1915 па 1918 год. На ўроках рускай мовы і літаратуры гімназіст Шолахаў часта выступаў з чытаннем народнага казак і твораў класікаў рускай літаратуры. Чытаў ён нахвіна, выразна, умеў неікі асабліва перадаць змест працятанага Міша Шолахаў быў добрым таварышам: смелым, праўдывым, актыўным, дасціпным. Я часта думаа, чаму вобраз Міхаіла Шолахава так выразна ўразаўся ў маю памяць? Хіба маглі падпараваць мя, у той час дзесяці-дванаціцігадовага хлапчука, што наш аднагодца і аднакласнік Міша Шолахаў стаў чалавечым, пра якога дзедвацца на ўсіх канцах зямлі? Наша гімназія была класічнай і адрознівалася строгімі парадкамі. Паэрабуць, была, паважлівасця ў акавай зале ў час агульнай малітвы, якая нам так надатунчала, — умоўніт называлі імямі дасціпнасця, нічальнасця, мік ішчы, былі смелчачы, ішч і ў гэтыя «святлыя» мінуты заставаліся незалежымі. Адным з такіх быў Міша Шолахаў. Мне часта даводзілася стаць з ім на малітвах і бачыць, як у яго «шчадлівы» твар быў пры паканах...

Міша быў на рэдчасць энергічным і актыўным хлопчыкам. Ужо тады ён вылучаўся цыгай да чытання, да кніг. Прычым чытаў ён не мяшчанскую матулятуру, а твораў рускіх і замежных класікаў. У гімназіі была надзірняя бібліятэка, і Шолахаў часта засядваўся там дапазна. І, вядома ж, будучы паніжаны пісьнік роднай прышчы не мог не любіць яе і ў тыя юнацкія гады. Як часта мы бачылі Мішу з вудай у руках або з чаравікам праз плічо, калі ён вяртаўся з прыданскіх лугоў!

Пісьмерскае дружнына носіць дарагое імя сусветна вядомага пісьменніка. Школьнікі змагаюцца за выдатную вучобу і ўзорную дысцыпліну, утрымліваюць у чысціні пакоі і класы.

І. АБРОСІМСКІ,
рэдактар раённай газеты «Сельская ноць».
г. Багучар,
Варонежская вобласць.

На здымках: дом, у якім жыў пісьменнік у Багучары, а выкладчыцкай рускай мовы і літаратуры, а таксама выкладчыца В. П. Страхава.

ЦІКАВЫЯ НАБЫТКІ

За апошнія два гады Дом-музей Адама Міцкевіча набыў каля чатырохсот экспанатаў. Баражліва захоўваецца ўсё, што можа расказаць і нагадаць нам аб шматгранным таленце, неспайнонім гераічным жыцці выдатнага паэта, чалавека-барабца, аб славутым нашым земляку.

З прыемным пачуццём удзячнасці прынялі мы партрэт Адама Міцкевіча, адліты з металу да 100-годдзя з дня нараджэння паэта. Перадаў яго музею калекцыянер з Гродна Б. Мешчараню. Праўда, аўтар гэтай унікальнай работы яшчэ не ўдалося ўстамавіць. Але партрэт з'яўляецца несумненнай мастацкай каштоўнасцю. Рамка, выкананая ў форме лаўровага вянка, абвітага стужкай, на якой напісаны назвы пазэм Адама Міцкевіча: «Гражына», «Фарыс», «Конрад Валенрод», «Дядзь», «Пан Тадэвуш».

Другі партрэт паэта (разьба па дрэву) падараваны музею мясцовым умельцам, рабочым заводу металавырабаў В. Істрацкім.

Цікавы медальён з барэльёфам Адама Міцкевіча, выпушчаны таксама да 100-годдзя з дня нараджэння паэта. Пад барэльёфам выразна відаць дзве літары «WO». Гэта дае падставу меркаваць, што аўтар унікальнай рэчы — скульптар Уладзіслаў Аляхынскі. Знойдзены медальён у час раскопак у вёсцы Ахонава суседняга Дятлаўскага раёна.

З вялікай любоўю выкананы яшчэ адзін барэльёф з металу з партрэта А. Міцкевіча (аўтар невядомы). Захаваў яго і перадаў нам жыхар Ленінграда Г. Калагаеў.

Папоўніўся музей і цікавымі

кнігамі. Варшаўскі літаратурны музей падараваў нам выданні твораў паэта на польскай мове, а таксама кнігі аб ім польскіх даследчыцаў. Сярод іх: усе тамі хронікі жыцця і творчасці А. Міцкевіча, слоўнік мовы паэта і інш.

Усеазазнала дзяржаўная бібліятэка замежнай літаратуры перадала нашаму музею старажытныя выданні паэта і літаратуры аб ім. Больш чым 200 тамоў рэдкіх выданняў атрымаў музей. Сярод іх ёсць прычытчыцёвыя выданні яго твораў, што выйшлі ў свет у Парыжы ў 1838 г., «Пісьмы» паэта, выданыя ў Варшаве ў 1858 г., рэдкая літаратура аб А. Міцкевічу. Нашы фонды папоўніліся таксама кнігамі, выданымі сынам паэта Уладзіславам Міцкевічам.

Многія з набытых кніг зараз экспануюцца ў адной з залаў літаратурна-мемарыяльнага музея. Зноў ажилі, загаварылі і наведвальнікам палымныя паэтычныя радкі паэта.

Рукапісы пераналаду твораў Адама Міцкевіча перадалі на захаванне нашаму музею пісьменнікі К. Крапіва, П. Пестрак, М. Танк, Я. Семанюк, Ю. Гаўрук, Н. Тарас і іншыя.

Настаўнік адной са школ Валожынскага раёна Пётр Іванавіч Бітэль вялікі прыхільнік творчасці польскага паэта. Ён пераклаў на беларускую мову пазэмы «Пан Тадэвуш», «Гражына», «Конрад Валенрод». Яго рукапісы і машынапіс захоўваюцца ў нашым музеі.

Збор матэрыялаў аб жыцці і творчасці Адама Міцкевіча і іх вывучэнне працягваюцца.

Н. ГУРЫНА,
дырэктар Дома-музея Адама Міцкевіча.
г. Навагрудак.

«Літаратура і искусство» — орган Министерства культуры и правления Союза писателей БССР, Минск.

«ЛИТАРАТУРА І МАСТАЦТВА»

Выходзіць па пятніцах на шаснаццаці старонках.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.

Адрас рэдакцыі: 220600, ГСП, Мінск, вул. Захарова, 19.

Тэлефоны: прыёмнай рэдакцыі — 33-24-61, намесніка галоўнага рэдактара — 33-25-25, адказнага сакратара — 33-44-04, аддзела грамадска-палітычнага жыцця і інфармацыі — 33-22-04, аддзела прозы і паэзіі — 33-24-62, аддзела крытыкі і бібліяграфіі — 33-24-62, аддзела тэатра, кіно і музыкі — 33-21-53, аддзела выяўленчага мастацтва, архітэктуры і вытворчай эстэтыкі — 33-24-62, аддзела культуры — 33-24-62, аддзела пісем і масавай работы — 33-22-04, выдавецтва — 22-51-62, бухгалтэры — 22-50-00.

Рукапісы рэдакцыя не вяртае.

Галоўны рэдактар Хведар ЖЫЧКА.

Рэдакцыйная калегія: Заір АЗГУР, Барыс БУРЯН, Анатоль ГРАЧАНІКАУ, Юры ГРЫГОР'ЕУ, Канстанцін ГУБАРЭВІЧ, Ігар ДАБРАЛЮБАУ, Васіль ІВАШЫН, Віктар КАВАЛЕНКА, Аляксандр КАПУСЦІН [намеснік галоўнага рэдактара], Уладзімір НЯФЕД, Віктар ПРАТАСЕНІ, Іраіда САНКОВА, Мікола ТКАЧОУ, Юлія ЧУРКО, Віктар ШЫМУК [адказны сакратар], Рыгор ШЫРМА.